

IZVJEŠĆE
O STANJU I RADU KAZNIONICA,
ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA
ZA 2012. GODINU

Sadržaj

UVODNI DIO	4
ORGANIZACIJSKA STRUKTURA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV	4
SREDIŠNJI URED	5
SEKTOR ZA INFORMATIZACIJU ZATVORSKOG SUSTAVA	7
CENTAR ZA DIJAGNOSTIKU U ZAGREBU	7
KAZNIONICE	7
ZATVORI	8
ODGOJNI ZAVODI	8
CENTAR ZA IZOBRAZBU	8
STANDARDI IZVRŠAVANJA KAZNE ZATVORA I ODGOJNE MJERE UPUĆIVANJA U ODGOJNI ZAVOD ..	9
Smještaj zatvorenika i maloljetnika	10
Prehrana zatvorenika i maloljetnika	11
UPRAVLJANJE ORGANIZACIJSKOM KLIMOM I RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA U ZATVORSKOM SUSTAVU	11
PRVI DIO – OSOBE KOJIMA JE ODUZETA SLOBODA	12
1. OSOBE STARIJE ŽIVOTNE DOBI	13
2. OSOBE S INVALIDITETOM	14
3. ZATVORENICI	14
3.1. Zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora	14
3.2. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja po članku 75. Kaznenog zakona	17
3.3. Zatvorenici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora	18
3.4. Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora	20
3.5. Neubrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju mjere istražnog zatvora na temelju članka 458. Zakona o kaznenom postupku	22
4. MALOLJETNICI	22
5. KAŽNJENICI	24
6. ZATVORENICI OVISNICI	25
6.1. Ovisnici o drogama	25
6.2. Supstitucijska terapija (parcijalnim) opijatskim agonistima	28
6.3. Ovisnici o alkoholu	30

7. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ZATVORENIKA I MALOLJETNIKA	32
7.1. Savjetovalište za virusni hepatitis i HIV	32
8. TRETMAN ZATVORENIKA.....	33
8.1. OPĆI PROGRAMI.....	33
8.2. POSEBNI PROGRAMI TRETMANA	39
9. SURADNJA S INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA.....	47
10. SURADNJA S LOKALNOM ZAJEDNICOM	48
11. POGODNOSTI ZATVORENIKA.....	48
12. PREMJEŠTAJ ZATVORENIKA.....	49
13. TRANSFER ZATVORENIKA	50
14. UVJETNI OTPUST ZATVORENIKA.....	51
15. PRAVA ZATVORENIKA I NJIHOVA ZAŠTITA	52
16. PRITUŽBE ZATVORENIKA	54
17. ZAHTJEVI ZATVORENIKA ZA NAKNADU ŠTETE.....	54
DRUGI DIO - ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA	55
1. OCJENA STANJA SIGURNOSTI	55
2. PRIMJENA SREDSTAVA PRISILE.....	57
3. POSEBNE MJERE ODRŽAVANJA REDA I SIGURNOSTI	59
4. TESTIRANJE ZATVORENIKA NA ALKOHOL I DROGE	60
5. SUICID I SMRT ZATVORENIKA.....	61
6. BIJEG ZATVORENIKA.....	62
7. STEGOVNI PRIJESTUPI	65
7.1. Zatvorenici.....	65
7.2. Zatvorenici u istražnom zatvoru.....	67
7.3. Maloljetnici.....	68
8. OSTALI ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA.....	68
8.1. Samoozljeđivanje zatvorenika.....	68
8.2. Odbijanje hrane.....	69
8.3. Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne	69
8.4. Tjelesni sukobi	70
8.5. Sprovođenja	70
8.6. Liječenje u vanjskim bolnicama.....	71
8.7. Pretrage	72

8.8.Posjete zatvorenicima	73
8.9.Paketi, pisma	75
8.10.Telefonski razgovori	75
9.OCJENA STANJA SIGURNOSTI.....	76
TREĆI DIO - NADZOR NAD POSTUPANJEM SA ZATVORENICIMA I MALOLIJETNICIMA.....	77
1.ZATVORSKO OSOBLJE	78
2.IZOBRAZBA SLUŽBENIKA	81
3.PSIHOSOCIJALNA POMOĆ OVLAŠTENIM OSOBAMA.....	82
4.SURADNJA SA SINDIKATIMA.....	82
5.BOLOVANJA SLUŽBENIKA	83
6.SUDSKI ZAHTJEVI ZA ISPLATOM	83
7.ŽALBE ODBORU ZA DRŽAVNU SLUŽBU.....	84
8.PRESTANAK DRŽAVNE SLUŽBE	84
9.ODGOVORNOST ZBOG POVREDE SLUŽBENE DUŽNOSTI.....	85
ČETVRTI DIO - IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA KAZNIONICA, ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2012. GODINE (KONSOLIDIRANI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI)	86
1.TEMELJNI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI	86
2.IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA	89
PETI DIO - OSVRT UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV NA IZVJEŠĆE PUČKOG PRAVOBRANITELJA.....	92
1.AKTIVNOSTI UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV NA POBOLJŠANJU UVJETA SMJEŠTAJA I SMANJENJU NEGATIVNIH POSLJEDICA PRENAPUČENOSTI	92
2.PRUŽANJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ZATVORENICIMA	93
3.TRETMAN ZATVORENIKA.....	94
4.KORIŠTENJE PRAVNIH SREDSTAVA.....	95
ŠESTI DIO - SURADNJA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU SA ZATVORSKIM SUSTAVOM	96
SEDMI DIO – AKTIVNOSTI NA PROVEDBI AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE ZATVORSKOG SUSTAVA 2011.-2014.....	98
POPIS SLIKA:	99
POPIS TABLICA:.....	101

UVODNI DIO

Godišnje izvješće o radu i stanju kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda sadrži osnovne pokazatelje o poslovima Uprave za zatvorski sustav, stanju i strukturi zatvorenika i službenika.

Sadrži iste dijelove kao i prethodna izvješća radi usporedbe kretanja u ranijim godinama i zbog zakonske obveze u pogledu sadržaja.

Odredbom članka 1. stavka 2. Zakona o izvršavanju kazne zatvora („Narodne novine“ broj: 190/03.-pročišćeni tekst, 76/07., 27/08., 83/09. i 18/11.) propisano je da su poslovi izvršavanja kazne zatvora od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku i u isključivoj su funkciji postizanja svrhe kažnjavanja propisane Kaznenim zakonom.

Svrha izvršavanja kazne zatvora je, uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora, osposobljavanje takve osobe, odnosno zatvorenika za život u skladu sa zakonom i društvenim pravilima, a poslovi i zadaće Uprave za zatvorski sustav odnose se na poslove resocijalizacije počinitelja kaznenih djela i prekršaja te njihov poslijepenalni prihvat.

Uprava za zatvorski sustav je jedinstvena upravna organizacija u sastavu Ministarstva pravosuđa, osnovana posebnim zakonom – Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, koja obavlja upravne i stručne poslove u svezi s izvršavanjem kazne zatvora, mjere istražnog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod te provodi stručnu izobrazbu službenika zatvorskog sustava uz obavljanje unutarnjeg nadzora pravilnog, pravodobnog i zakonitog rada ustrojstvenih jedinica, službenika i namještenika Uprave. Ustrojstvene jedinice čine trinaest zatvora i osam kaznionica od kojih je jedna Zatvorska bolnica u Zagrebu. Uz navedne ustrojstvene jedinice, u Upravi za zatvorski sustav ustrojena su dva odgojna zavoda, Centar za dijagnostiku te Centar za izobrazbu.

Navedeni ustroj određen je Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa („Narodne novine“ broj: 28/12.) pri čemu je u Upravi za zatvorski sustav ustrojen i Središnji ured s tri službe i Sektorom za informatiku.

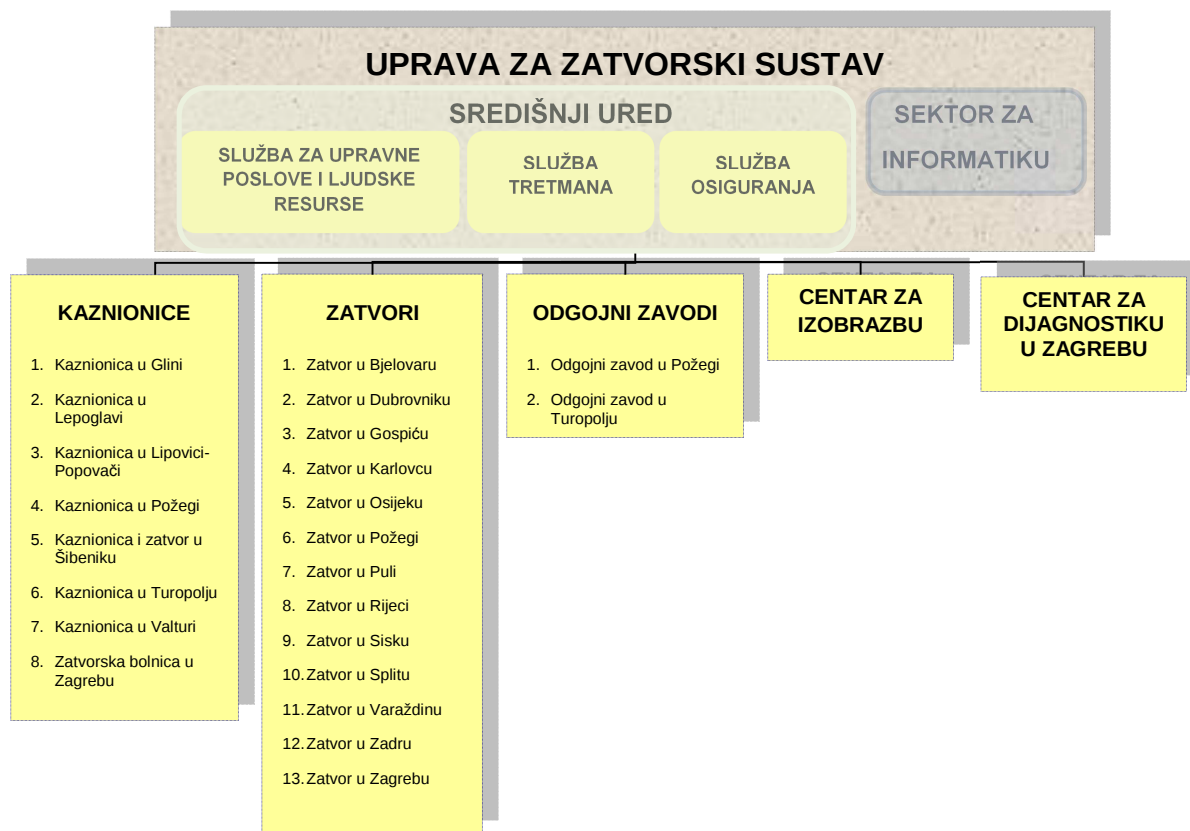
ORGANIZACIJSKA STRUKTURA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV

Ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav čine Središnji ured, trinaest zatvora, osam kaznionica među kojima je i Zatvorska bolnica, dva odgojna zavoda, Centar za dijagnostiku u Zagrebu te Centar za izobrazbu.

Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa objavljenoj u „Narodnim novinama“ broj 132. od 18. studenog 2011. godine unutar Uprave za zatvorski sustav su ustrojeni Kaznionica i zatvor u Šibeniku te Centar za dijagnostiku u Zagrebu.

Istom Uredbom u sklopu Središnjeg ureda ukinuta je Služba za analitiku i informatiku umjesto koje je ustrojen Samostalni sektor za informatiku unutar Uprave za zatvorski sustav.

Slika 1. Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav

SREDIŠNJI URED

Središnji ured prati i nadzire zakonitost rada i postupanja u kaznionicama, zatvorima, odgojnim zavodima, Centru za dijagnostiku (kaznenim tijelima) i Centru za izobrazbu, donosi odluke i poduzima mjere u vezi izvršavanja kaznenopravnih sankcija i mjera, osiguranja i unapređenja materijalnih, kadrovskih i stručnih uvjeta za njihovo izvršavanje.

U Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav pored ostalih, obavljaju se i sljedeći poslovi:

- osiguravanje uvjeta potrebnih za izvršavanje kazne zatvora, kazne maloljetničkog zatvora, mjere istražnog zatvora te odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod,
- odlučivanje o kaznionici ili zatvoru u kojem će zatvorenik nakon obavljene dijagnostičke obrade nastaviti izdržavati kaznu, premještanju zatvorenika na daljnje izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor te smještanju zatvorenika na liječenje u ustanovu javnog zdravstva,
- provedba postupaka izručenja i premještanja (transfera) zatvorenika u drugu državu ili iz druge države,
- postupanje po predstavkama, pritužbama i žalbama zatvorenika, maloljetnika i državnih službenika i namještenika,

- postupanje po podnescima tijela državne vlasti, sudaca izvršenja te neovisnih tijela i međunarodnih organizacija ovlaštenih za nadzor i zaštitu ljudskih prava zatvorenika,
- nadzor nad zakonitošću rada i postupanja sa zatvorenicima i maloljetnika te ujednačavanje rada i postupanja,
- planiranje zapošljavanja, odobravanje popune radnih mjesta u zatvorskom sustavu, prijam službenika na poslovima osiguranja (pravosudne policije) i postavljanja u zvanja te utvrđivanje potreba za dodatnom izobrazbom službenika zatvorskog sustava,
- planiranje financiranja kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda, Centra za izobrazbu i Centra za dijagnostiku
- planiranje nabave opreme i investicija za zatvorski sustav,
- prikupljanje, obrada i objedinjavanje svih izvješća i dokumentacija kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda, Centra za izobrazbu i Centra za dijagnostiku
- međunarodna suradnja.
- izrada nacрта propisa iz djelokruga Uprave za zatvorski sustav

U okviru navedenih poslova tijekom 2012. godine dovršen je niz aktivnosti koje su doprinijele kvaliteti realizacije ljudskih prava osoba kojima je oduzeta sloboda, a osobito:

- U „Narodnim novinama“ – Međunarodni ugovori broj 8/2012. od 14.11.2012.g. objavljen je Zakon o potvrđivanju Okvirnog ugovora o zajmu broj F/P 1725 (2010) između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe za Projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu.
- Uz izgradnju novog objekta u Kaznionici u Glini za smještaj 420 zatvorenika u zatvorenim uvjetima izdržavanja kazne zatvora, potpuno je obnovljen postojeći, odnosno stari smještajni objekt poznat pod nazivom „Internat“ koji je namijenjen za smještaj zatvorenika u poluotvorenim uvjetima unutar zatvorene kaznionice čime se omogućava kvalitetnija reklasifikacija zatvorenika. Odlukom pomoćnika ministra Uprave za zatvorski sustav od 14. studenog 2012.g. koja se primjenjuje od 1. prosinca 2012.g. u navedenom je objektu osnovan odjel za izvršavanje kazne zatvora u poluotvorenim uvjetima.
- Istodobno je potpuno obnovljen još jedan objekt unutar Kaznionice u Glini za potrebe prijama posjeta zatvorenicima.
- U Zatvoru u Bjelovaru su u tijekom 2012. godine započele aktivnosti za potrebe rekonstrukcije dijela objekta u kojem je smješten zatvor i koje će rezultirati dodatnim prostorom za smještaj petnaest zatvorenika, adekvatnim prostorijama za pohranu arhivske građe, kao i poboljšanim prostorom kuhinje u kojoj se pripremaju obroci za zatvorenike s pratećim prostorijama za pripremu namirnica i skladištem. Vrijednost investicije je oko 500.000,00 kuna.
- Uprava za zatvorski sustav uvrštena je u IPA TAIB 2012-2013 projekt pod nazivom PODRŠKA ZATVORSKOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE s predviđenim sredstvima od 4,69 milijuna eura i općim ciljem povećanja profesionalnih i upravljačkih vještina Uprave za zatvorski sustav te podrškom primjeni Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljni sloboda u zatvorskim sustavima.
Svrhe projekta su:
 - Unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta i doživotnog obrazovanja zaposlenika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa,
 - Unaprjeđenje životnog okruženja u svrhe rehabilitacije maloljetnika u Odgojnom zavodu u Turopolju i
 - Informatizacija Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

SEKTOR ZA INFORMATIZACIJU ZATVORSKOG SUSTAVA

Sektor za informatizaciju zatvorskog sustava obavlja stručne poslove u svrhu informatizacije zatvorskog sustava, brine oko planiranja, izgradnje i održavanja informatičke infrastrukture, nadograđuje informacijski sustav u skladu sa zakonskim promjenama i potrebama korisnika, obavlja poslove informacijske sigurnosti, upravlja i koordinira projekte koji sadrže informatičku komponentu, nadzire izvršavanje ugovora, pruža neposrednu i koordinira vanjsku pomoć korisnicima, organizira i koordinira informatičku edukaciju djelatnika, te obavlja i druge poslove u okviru svojega djelokruga.

CENTAR ZA DIJAGNOSTIKU U ZAGREBU

Upućivanje na izvršavanje kazne zatvora u nadležnosti je suca izvršenja nadležnog županijskog suda. U Centar za dijagnostiku u Zagrebu (u daljnjem tekstu Centar za dijagnostiku), upućuju se sve osobe osuđene na kaznu zatvora dulju od šest mjeseci, a osobe osuđene na kaznu zatvora do šest mjeseci u pravilu upućuju se u zatvore najbliže mjestu prebivališta zatvorenika. Sve osobe kojima je izrečena kazna maloljetničkog zatvora, osobe kojima je izrečena mjera obveznog psihijatrijskog liječenja i osobe transferirane iz drugih zemalja, upućuju se u Centar za dijagnostiku, bez obzira na dužinu kazne.

Za vrijeme boravka zatvorenika u Centru za dijagnostiku, stručnjaci različitih specijalnosti obavljaju poslove psihosocijalne dijagnostike u svrhu izrade prijedloga pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora kao i prijedloga o izboru vrste i tipa kaznenog tijela gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora, o čemu odluku donosi Središnji ured.

U Centru za dijagnostiku se za svakog zatvorenika radi cjelovita dijagnostika sadašnjeg stanja koja se sastoji od psihološke, pedagoške, socijalne, kriminološke i medicinske obrade; utvrđuju se osobine koje su u izravnoj ili posrednoj vezi s kaznenim djelom i kriminalnim ponašanjem općenito; predlažu se osnovni tretmansi postupci nužni za ostvarivanje svrhe izdržavanja kazne te na osnovu toga formira prijedlog o izboru vrste i tipa kaznenog tijela gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora. Tijekom boravka u Centru se pruža stručna psihološka, socijalna ili pravna pomoć zatvorenicima u svrhu olakšavanja prilagodbe na uvjete izdržavanja kazne zatvora.

Tijekom 2012. godine u Centar je upućeno 1877 zatvorenika (1767 muškaraca i 110 žena). Svi su prošli postupak dijagnostike te je za sve izrađeno izvješće stručnog tima s prijedlogom pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora i prijedlogom kaznionice, odnosno zatvora gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora.

Uz poslove dijagnostike novo upućenih zatvorenika, u Centru se na traženje kaznionica i zatvora radi i reopservacija zatvorenika koji su na izdržavanju kazne duže od 5 godina. Tijekom 2012. godine reopservirano je dvoje zatvorenika.

KAZNIONICE

Kaznionice su ustrojene kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav izvan sjedišta Ministarstva radi izvršavanja kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku, sigurnosnih mjera izrečenih uz kaznu zatvora i kazne maloljetničkog zatvora. Poslovi kaznionica su osiguranje kazninoca, održavanje unutarnjeg reda i nadzora nad zatvorenicima, poslovi dežurstva i sprovođenja zatvorenika, smještaj, prehrana i

osiguravanje odgovarajuće opreme za zatvorenike, predlaganje, provedba i praćenje pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora, obrazovanje zatvorenika, organiziranja slobodnog vremena zatvorenika, organizacije rada i strukovne izobrazbe zatvorenika, zdravstvena zaštita zatvorenika, vođenja propisanih evidencija, službenički i financijsko-knjigovodstveni poslovi te obavljanje ostalih poslova koji osiguravaju upravljanje i rad kaznionicama izvan sjedišta Ministarstva.

Za obavljanje navedenih poslova ustrojene su: Kaznionica u Glini, Kaznionica u Lepoglavi, Kaznionica u Lipovici-Popovači, Kaznionica u Požegi, Kaznionica u Turopolju, Kaznionica u Valturi, Kaznionica i zatvor u Šibeniku i Zatvorska bolnica u Zagrebu.

Za obavljanje navedenih poslova ustrojene su: Kaznionica u Glini, Kaznionica u Lepoglavi, Kaznionica u Lipovici-Popovači, Kaznionica u Požegi, Kaznionica u Turopolju, Kaznionica u Valturi, Kaznionica i zatvor u Šibeniku i Zatvorska bolnica u Zagrebu.

ZATVORI

Zatvori se ustrojavaju kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav za obavljanje poslova izvršavanja mjere istražnog zatvora, kazne zatvora izrečene u kaznenom, prekršajnom i drugom sudskom postupku, osiguranja zatvora, održavanje unutarnjeg reda i nadzora nad zatvorenicima, poslovi dežurstva i sprovođenja zatvorenika, smještaj, prehrana i osiguravanje odgovarajuće opreme za zatvorenike, predlaganje, provedba i praćenje pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora, obrazovanje zatvorenika, organiziranja slobodnog vremena zatvorenika, organizacije rada i strukovne izobrazbe zatvorenika, zdravstvena zaštita zatvorenika, vođenja propisanih evidencija, službenički i financijsko-knjigovodstveni poslovi te obavljanje ostalih poslova koji osiguravaju upravljanje i rad zatvorima izvan sjedišta Ministarstva.

Za izvršavanje navedenih poslova ustrojeni su: Zatvor u Bjelovaru, Zatvor u Dubrovniku, Zatvor u Gospiću, Zatvor u Karlovcu, Zatvor u Osijeku, Zatvor u Požegi, Zatvor u Puli-Pola, Zatvor u Rijeci, Zatvor u Sisku, Zatvor u Splitu, Zatvor u Varaždinu, Zatvor u Zadru, Zatvor u Zagrebu.

ODGOJNI ZAVODI

Odgojni zavodi su ustrojeni kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav za izvršavanje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod izrečene u kaznenom postupku maloljetnim počiniteljima kaznenog djela, izvan sjedišta Ministarstva.

Za izvršavanje navedenih poslova ustrojeni su: Odgojni zavod u Požegi i Odgojni zavod u Turopolju.

CENTAR ZA IZOBRAZBU

U Centru za izobrazbu provodi se izobrazba svih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava za stjecanje posebnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje specifičnih poslova vezanih na zatvorenike i maloljetnike.

Iako se Centar ne bavi neposrednim radom s osobama kojima je oduzeta sloboda, postoji visoka funkcionalna povezanost Centra s drugim ustrojstvenim jedinicama i Upravom u cjelini, koja se očituje na sljedeće načine: osposobljavanje službenika za pružanje potrebne

skrbi, humanog tretmana i sigurnog okruženje zatvorenicima; te povezanost u smislu korištenja i raspolaganja materijalnim i drugim resursima.

Kako je proces izobrazbe u svojoj biti proces prijenosa i razmjene informacija, znanja, vrijednosti te dobrih iskustava i prakse, to je Centar točka kroz koju se takva razmjena može vrlo uspješno provoditi, a to se onda odnosi i na njen međunarodni aspekt. U tom smislu je Centar vrlo dobar potencijalni katalizator međunarodne suradnje, no objektivno ograničenje bila su skromna financijska sredstva koja za tu svrhu stoje na raspolaganju Centru za izobrazbu i Upravi za zatvorski sustav u cjelini.

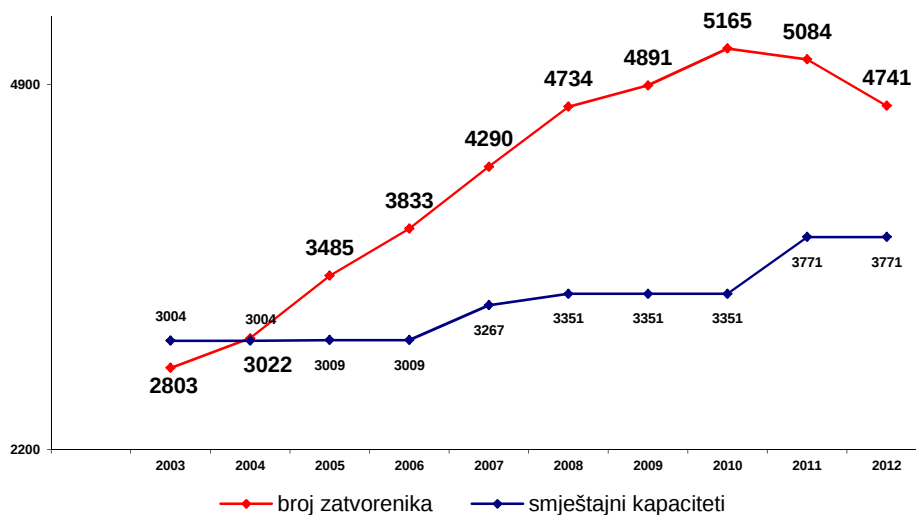
STANDARDI IZVRŠAVANJA KAZNE ZATVORA I ODGOJNE MJERE UPUĆIVANJA U ODGOJNI ZAVOD

Zakon o izvršavanju kazne zatvora i međunarodni ugovori te drugi pravno neobvezujući pravni izvori propisuju, pored ostalog, standarde smještaja i prava zatvorenika.

Maloljetni zatvorenici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili mjere istražnog zatvora ostvaruju neka prava u širem opsegu od prava punoljetnih zatvorenika, odnosno istražnih zatvorenika.

Zatvorski sustav i dalje karakterizira prenapučenost i nemogućnost poštivanja utvrđenih standarda za zatvorenike u zatvorenim uvjetima izdržavanja kazne, što tijekom promatranog razdoblja rezultira sa oko 343 odštetna zahtjeva zatvorenika zbog loših uvjeta izdržavanja kazne zatvora.

Slika 2. Prikaz broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta na 31.12. od 2003. do 2012. godine

Smještaj zatvorenika i maloljetnika

Kazna zatvora dulja od 6 mjeseci izrečena u kaznenom postupku muškim osobama izvršava se u svim kaznionicama, a navedena kazna izrečena ženskim osobama izvršava se u Kaznionici u Požegi.

U Zatvorskoj bolnici u Zagrebu izvršava se sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja kada je izrečena uz kaznu zatvora te liječenje svih kategorija osoba kojima je oduzeta sloboda.

Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u zatvorenim i poluotvorenima uvjetima u posebnim odjelima unutar Kaznionice u Požegi, dok je odjel za izvršavanje ove kazne u otvorenim uvjetima ustrojen u Kaznionici u Valturi.

Mjera istražnog zatvora, kazna zatvora izrečena u kaznenom postupku do šest mjeseci, kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku te kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna izvršava se u zatvorima.

U četiri zatvora (Gospić, Pula-Pola, Šibenik i Zagreb) ustrojeni su posebni odjeli za izvršavanje kazne zatvora u trajanju duljem od šest mjeseci.

Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod koju sudovi izriču maloljetnim počiniteljima kaznenih djela izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju i Odgojnom zavodu u Požegi.

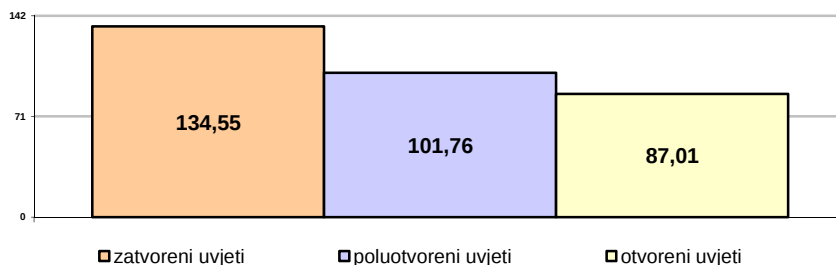
Zatvorenicima-osobama s invaliditetom osigurava se smještaj prilagođen njihovim potrebama s obzirom na vrstu i opseg invaliditeta.

Zakonom o izvršavanju kazne zatvora propisani su standardi smještaja zatvorenika, a pored ostalog i 4m² i 10m³ prostora u spavaonici po zatvoreniku. Trenutni kapacitet je za smještaj 3771 zatvorenika, a na dan 31. prosinca 2012. godine u zatvorskom sustavu bio je smješten 4741 zatvorenik.

Ukupni zakonski kapacitet u 2012. godini u kaznionicama i zatvorima bio je za smještaj 3771 zatvorenika od čega:

- 2915 (77,30%) u zatvorenim uvjetima izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora,
- 625 (16,57%) u poluotvorenim te
- 231 (6,13%) u otvorenim uvjetima izdržavanja kazne zatvora.

Slika 3. Prikaz popunjenosti u % na dan 31. 12. 2012. godine

Prehrana zatvorenika i maloljetnika

Zatvorenicima i maloljetnicima osiguravaju se tri obroka dnevno, poslužena u pravilnim razmacima, kalorične vrijednosti minimalno 3000 kcal dnevno. Dodatan obrok, odnosno obroci osigurava se zatvorenicima koji su radno angažirani ili oboljelim zatvorenicima prema preporuci liječnika.

Obroci moraju kakvoćom i količinom zadovoljavati prehrambene i zdravstvene standarde, te moraju biti primjereni životnoj dobi, zdravstvenom stanju, naravi posla kojeg zatvorenik obavlja te njegovim vjerskim i kulturnim zahtjevima.

U povjerenstvu za sastav jelovnika sudjeluje liječnik ili drugi službenik medicinske struke, strukovni učitelj kuhar, ekonom te predstavnik zatvorenika. Svaki pripremljeni obrok kuša upravitelj ili druga ovlaštena osoba, a zapažanja se bilježe u posebnu evidenciju.

Od svakog obroka čuva se uzorak za potrebe eventualne analize na traženje nadležnih zavoda za javno zdravstvo. Sanitarne inspekcije redovito obavljaju nadzor nad stanjem čistoće i higijene u kuhinjama i pomoćnim prostorijama o čemu dostavljaju nalaz.

UPRAVLJANJE ORGANIZACIJSKOM KLIMOM I RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA U ZATVORSKOM SUSTAVU

U sklopu predpristupnog programa MATRA financiranim od strane vlade Kraljevine Nizozemske od siječnja 2009. godine do studenog 2011. godine provodio se program „Upravljanje organizacijskom klimom i razvoj ljudskih potencijala u Zatvorskom sustavu Republike Hrvatske“ u suradnji s nizozemskom Agencijom kazneno-pravnih institucija.

Projekt se provodio s ciljem jačanja sposobnosti prilagođavanja novim zahtjevima i okolnostima obavljanja poslova izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora u uvjetima članstva Republike Hrvatske u Europskoj Uniji.

Završetkom projekta dobivena je razvijena misija i vizija zatvorskog sustava, model unutarnjeg upravljanja i rukovođenja te plan upravljanja ljudskim potencijalima. U skladu s Planom rada Središnji ured odredio je tijekom 2012. godine faktore uspjeha, indikatore na temelju kojih će se računati uspješnost svakog pojedinog kaznenog tijela u realizaciji postavljenog plana te aktivnosti s rokovima, troškovima i nositeljima za izvršenje Plana. Indikatori uspješnosti podijeljeni su u četiri skupine s obzirom na interesne strane: Ministarstvo pravosuđa, zatvorenici, službenici i društvo.

Sve ustrojstvene jedinice redovito su izvještavale o ostvarenim rezultatima po pojedinim indikatorima. Određene poteškoće javljale su se u indikatorima vezanim uz kontrolu financijskih izdataka, a što je posljedično uzrokovano cjelokupnom situacijom u društvu.

U sklopu implementacije novog načina upravljanja i kontrole te upravljanja ljudskim potencijalima tijekom svibnja 2012. godine održan je supervizijski sastanak s ekspertima iz nizozemske Agencije kazneno-pravnih institucija.

PRVI DIO – OSOBE KOJIMA JE ODUZETA SLOBODA

Zakon o izvršavanju kazne zatvora propisuje prava zatvorenika kao i mogućnosti privremenog ograničenja tih prava i to samo u iznimnim slučajevima propisanim Zakonom. Pod uvjetima propisanim Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, svaki zatvorenik ima pravo na:

1. Smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima,
2. Zaštitu osobnosti i osiguravanje tajnosti osobnih podataka,
3. Redovite obroke hrane i vode u skladu sa zdravstvenim standardima,
4. Rad,
5. Izobrazbu,
6. Stručnu pravnu pomoć i pravno sredstvo za zaštitu svojih prava propisanih navedenim Zakonom,
7. Zdravstvenu zaštitu i zaštitu majčinstva,
8. Dodir s vanjskim svijetom,
9. Boravak na otvorenom prostoru kaznionice, odnosno zatvora od najmanje 2 sata dnevno,
10. Dopisivanje i razgovor sa svojim odvjetnikom,
11. Vjeroispovijedanje i razgovor s ovlaštenim vjerskim predstavnikom,
12. Vjenčanje u kaznionici, odnosno zatvoru,
13. Glasovanje na općim izborima,
14. Druga prava propisana navedenim Zakonom.

Uz navedeno zatvorenik-strani državljanin ima pravo dopisivati se i razgovarati s diplomatskim i konzularnim predstavnikom svoje zemlje ili države koja štiti njegova prava.

Pobliži načini i uvjeti pod kojima zatvorenici ostvaruju navedena prava propisani su navedenim Zakonom, odgovarajućim provedbenim propisima kao i kućnim redovima kaznenih tijela.

Tijekom 2012. godine u zatvorskom sustavu Republike Hrvatske kroz zatvorski sustav prošlo je 16.743 zatvorenika različitih formalno-pravnih statusa:

1. zatvorenici
 - a) osobe na izdržavanju kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku,
 - b) osobe na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora
 - c) osobe na izdržavanju mjere istražnog zatvora,
 - d) osobe kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora
 - e) osobe kojima je u prekršajnom postupku izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora (supletorno kažnjeni)
 - f) osobe kojima je temeljem članka 135. Prekršajnog zakona određeno zadržavanje
2. maloljetnici – osobe na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

U odnosu na 2011. godinu, ukupan broj zatvorenika u 2012. godini manji je za 7,43%.

Od ukupnog broja zatvorenika koji su tijekom 2012. godine bili u zatvorskom sustavu 95% je muškaraca, a 5% žene.

Tabela 1. Kretanje svih kategorija zatvorenika u 2012. godini

KATEGORIJE ZATVORENIH OSOBA		31.12.2011.			primljeni tijekom 2012.			ukupno tijekom 2012.			Otpušteni			Premješteni u drugu kaznionicu/zatvor			31. 12. 2012.		
		M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U
Zatvorenici		3705	189	3894	3475	178	3653	7180	367	7547	3005	194	3199	656	14	670	3519	159	3678
Istražni zatvor		852	43	895	2851	196	3047	3703	239	3942	2963	203	3166	9	0	9	731	36	767
Prekršajno kažnjeni	Osobe kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna	109	5	114	764	15	779	873	20	893	821	19	840	0	0	0	52	1	53
	Zadržani u prekršaju	6	0	6	2600	110	2710	2606	110	2716	2523	109	2632	0	0	0	83	1	84
	Supletorno kažnjeni	47	1	48	1298	82	1380	1345	83	1428	1293	81	1374	0	0	0	52	2	54
Odgojna mjera		83	10	93	53	7	60	136	17	153	60	9	69	0	0	0	76	8	84
Maloljetnički zatvor		31	2	33	31	0	31	62	2	64	36	2	38	5	0	5	21	0	21
UKUPNO		4833	250	5083	11072	588	11660	15905	838	16743	10701	617	11318	670	14	684	4534	207	4741

1. OSOBE STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Pod zatvorenici starije životne dobi svrstani su zatvorenici stariji od 59 godina. Na dan 31. 12. 2012. godine u zatvorskom sustavu je bilo 206 zatvorenika ove dobne skupine (194 muškarca i 12 žena), što je za 14,88% manje u odnosu na dan 31. 12. 2011. godine. Udio zatvorenika starije životne dobi u zatvorskoj populaciji na dan 31. 12. iznosi 4,34% i nije značajno promijenjen u odnosu na prošlu godinu, kada je iznosio 4,76%.

Ovi zatvorenici upućuju se, kao i svi ostali zatvorenici koji su pravomoćno ili nepravomoćno osuđeni na kaznu zatvora, na daljnje izvršavanje kazne zatvora u kaznionicu ili zatvor ovisno o visini izrečene kazne, vrsti kaznenog djela, kriminološkim osobinama i zdravstvenom stanju zatvorenika.

Na referentni dan u Kaznionici u Lepoglavi je bilo 77 zatvorenika starije životne dobi, u Zatvoru u Zagrebu 19, u Kaznionici u Lipovici-Popovači 16, u Kaznionici u Valturi 11, dok se taj broj u ostalim kaznionicama i zatvorima kretao od 2 do 9. Na dan 31. 12. 2013. godine u Kaznionici u Požegi bilo je 12 zatvorenika starijih od 59 godina.

Izvršavanje kazne za zatvorenike starije životne dobi organizira se na način da im se osigura smještaj primjeren dobi i zdravstvenom stanju.

2.OSOBE S INVALIDITETOM

Osobe s invaliditetom uključuju one koji imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima (Konvencija o pravima osoba s invaliditetom).

Često se pojam osoba s invaliditetom koristi samo u odnosu na osobe s fizičkim i osjetilnim oštećenjima. Konvencija jasno navodi da se osobama s invaliditetom smatraju i osobe s intelektualnim oštećenjima i osobe s mentalnim ili psiho-socijalnim oštećenjem (osobe s duševnim smetnjama, psihičkim bolestima ili problemima mentalnog zdravlja).

Uvažavajući specifične potrebe osoba s invaliditetom u ovom izvješću obuhvaćeni su podaci o osobama trajno ograničeno pokretni uz pomoć invalidskih kolica i slijepe osobe. Uvjeti smještaja u kaznenim tijelima nešto su bolji u kaznionicama u kojima se sobe i zajedničke prostorije nalaze u prizemlju objekta. Takav je slučaj s Kaznionicom u Valturi i Kaznionicom u Lipovici-Popovači, a u novom dijelu Kaznionice u Glini ustrojeno je na svakom od šest odjela po jedna soba prilagođena za boravak invalidnih osoba s teškim tjelesnim invaliditetom. Problemi se ogledaju u činjenici da za osobe s invaliditetom u kaznionicama i zatvorima nisu ugrađeni liftovi, a smještaj se osigurava na katu.

Tijekom 2012. godine u kaznionicama i zatvorima boravile su 29 osobe s invaliditetom - teška tjelesna (vezana uz kolica) i osjetilna oštećenja (slijepi). Nastoji se takve osobe ne izdvajati od drugih zatvorenika te se podržava postupak njihovog integriranja u sustav dnevnih aktivnosti u kojima mogu ili žele sudjelovati. Iskustva govore da osobe s invaliditetom u jednoj sredini potiču druge na razvoj razumijevanja, empatije i društvene odgovornosti za pružanje pomoći.

3.ZATVORENICI

3.1. Zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora

Tijekom 2012. godine kaznu zatvora izdržavalo je 7611 zatvorenika što predstavlja 45,45% od ukupnog broja zatvorske populacije koja se u 2012. godini nalazila u zatvorskom sustavu. S izdržavanja kazne zatvora otpušteno je 3912 zatvorenika.

Zatvorenici kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci ili dulje upućuju se u Centar za dijagnostiku u Zatvoru u Zagrebu u kojem je tijekom 2012. godine zaprimljeno 1877 zatvorenika, dok je u zatvore zaprimljeno 1807 zatvorenika kojima je izrečena kazna ispod 6 mjeseci ili je ostatak izrečene kazne ispod 6 mjeseci.

Tabela 2. Zatvorenici s izrečenim sigurnosnim mjerama na dan 31.12.2012. godine

IZREČENE SIGURNOSNE MJERE	muškarci	žene	UKUPNO
čl. 75. obvezno psihijatrijsko liječenje	175	8	183
čl. 76. obvezno liječenje od ovisnosti	613	24	637
čl. 77. zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti	20	6	26
čl. 78. zabrana upravljanja motornim vozilom	137	2	139
čl. 79. protjerivanje stranca iz zemlje	66	1	67
čl. 80. oduzimanje predmeta	303	4	307
UKUPNO	1314	45	1359

Na dan 31. 12. 2012. godine u zatvorskom sustavu je bilo 28,66% zatvorenika s nekom od izrečenih sigurnosnih mjera.

Na kraju 2012. godine najbrojniju skupinu zatvorenika čine zatvorenici koji su počinili imovinsko kaznena djela 34,49%. Ujedno gledajući spol zatvorenika unutar te skupine i muškarci i žene čine najveći postotak zatvorenika u odnosu na ostala kaznena djela (muškarci 34,94%, žene 24,52%). Druga po redu je skupina zatvorenika koji su počinili kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

Tabela 3. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2012.

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika		KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika	
	m	ž		m	ž
slobode i prava čovjeka i građanina	59	1	života i tijela	472	22
vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	909	34	imovine	1237	39
spolne slobode, ćudoređa	287	2	javnog reda	30	3
opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	214	7	službene dužnosti	59	27
braka, obitelji i mladeži	115	13	Republike Hrvatske	1	0
vjerodostojnosti isprava	46	4	pravosuđa	24	
sigurnosti platnog prometa i poslovanja	76	7	Ovršni zakon	5	0
ostali zakoni				6	
UKUPNO				3540	159

Kaznu zatvora kraću od jedne godine izdržavalo je 13,81% zatvorenika oba spola. Udio zatvorenika oba spola na izdržavanju kazne zatvora kraće od šest mjeseci iznosio je 3,08% dok je udio zatvorenika oba spola na izdržavanju dugotrajne kazne zatvora bio 3,16%.

Tabela 4. Zatvorenici obzirom na duljinu kazne zatvora na dan 31. 12. 2012. godine

DULJINA KAZNE	Broj zatvorenika		DULJINA KAZNE	Broj zatvorenika	
	m	ž		m	ž
do 1 mjeseca	15	0	5 do 10 god.	698	16
1 do 3 mjeseca	12	0	10 do 15 god.	284	7
3 do 6 mjeseci	83	4	točno 15 god.	54	2
6 mj. do 1 god.	370	27	15 do 20 god.	42	0
1 do 2 god.	639	47	točno 20 god.	29	2
2 do 3 god.	578	24	20 do 30 god.	43	0
3 do 5 god.	651	29	30 do 40 god.	42	1
UKUPNO				3540	159

Tabela 5. Struktura zatvorenika obzirom na stupanj naobrazbe na dan 31. 12 2012.

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj zatvorenika		
	muškarci	žene	ukupno
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	9	0	9
bez školske izobrazbe	64	5	69
nezavršena OŠ	239	11	250
završena OŠ	913	20	933
nezavršena srednja ili obrtnička škola	135	1	136
završena srednja ili obrtnička škola	1952	99	2051
završena viša škola	58	9	67
završena visoka škola	86	13	99
drugo	63	1	69
UKUPNO	3519	159	3678

Preko polovine od ukupnog broja zatvorenika (55,8%) ima završenu srednju školu, dok 8,9% zatvorenika nema završenu osnovnu školu. Žene na izdržavanju kazne zatvora u prosjeku su obrazovanije od muškaraca (62,3% žena u odnosu na 45,2% muškaraca ima završenu srednju ili obrtničku školu te 13,8% žena u odnosu na 4,1% muškaraca ima završenu višu ili visoku školu).

Kao i prošle godine, i u 2012. godini prevladavaju zatvorenici u dobi između 27 i 39 godina (41,11%), a zatvorenice su i ovaj put u prosjeku nešto starije od zatvorenika.

Tabela 6. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31.12.2012. godine

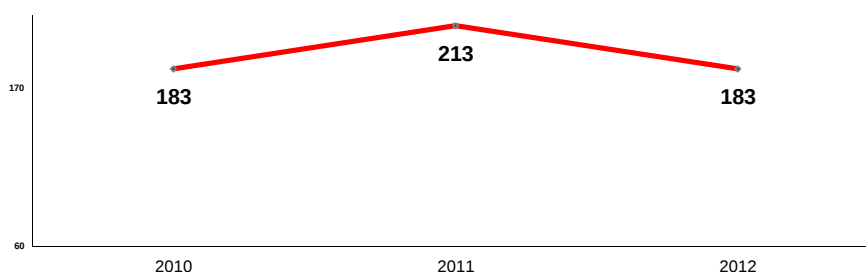
DOB ZATVORENIKA	Broj zatvorenika	
	muškarci	žene
18 - 21	34	1
21 - 23	95	0
23 - 27	411	10
27 - 39	1458	54
39 - 49	821	46
49 - 59	506	36
59 - 69	164	10
više od 69	30	2
UKUPNO	3519	159

3.2. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja po članku 75. Kaznenog zakona

Prema Zakonu o izvršavanju kazne zatvora, zatvorenici koji uz kaznu zatvora imaju izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja iz čl. 75 Kaznenog zakona, upućuju se na izdržavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu, gdje se mjera izvršava u stacionarnom obliku. Ovisno o dijagnozi, stanju psihičkog zdravlja zatvorenika, visini izrečene kazne zatvora i uspješnosti provedbe pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, Stručni tim za nadzor provođenja sigurnosne mjere predlaže Središnjem uredu premještaj zatvorenika u kaznionicu ili zatvor, u blaže ili iste uvjete, radi daljnjeg provođenja mjere u ambulantnim uvjetima, uz nadzor liječnika psihijatra.

Tijekom 2012. godine u zatvorski sustav zaprimljeno je 80 zatvorenika sa sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja, izrečenom uz kaznu zatvora. Na dan 31.12.2012. godine bila su ukupno 183 zatvorenika na stacionarnom ili ambulantnom provođenju ove sigurnosne mjere u zatvorskom sustavu, što je smanjenje u odnosu na prethodnu godinu, za 14%.

Slika 4. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja na dan 31.12.

3.3. Zatvorenici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora

Kazna maloljetničkog zatvora izriče se starijem maloljetniku i mlađem punoljetniku (u daljnjem tekstu: maloljetnik) kad obzirom na narav i težinu djela i visoki stupanj krivnje ne bi bilo opravdano izreći odgojnu mjeru već je potrebno kažnjavanje.

Kazna maloljetničkog zatvora izrečena muškim osobama izvršava se Odjelu maloljetničkog zatvora Kaznionice u Požegi, u zatvorenim i poluotvorenim uvjetima te u otvorenim uvjetima Odjela maloljetničkog zatvora Kaznionice u Valturi. Za ženske osobe kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u Kaznionici za žene u Požegi.

Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u maloljetničkom zatvoru do 23 godine života, nakon čega se zatvorenik upućuje u kaznionicu za odrasle osobe. Iznimno, zbog potrebe školovanja ili osposobljavanja ili ako je ostatak neizdržanog dijela kazne manji od 6 mjeseci, zatvorenik može ostati u maloljetničkom zatvoru, ali ne duže od dobi od 27 godina.

Tijekom 2012. godine 62 maloljetnika bila su na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora, dok nije bilo ni jedne maloljetnice.

Na kraju 2012. godine na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora bio je 21 maloljetnik. Većina maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora su stariji punoljetnici (52,4%) i mlađi punoljetnici (42,8%), dok je manji dio (4,8%) spadao u skupinu starijih maloljetnika.

Tabela 7. Zatvorenici na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora obzirom na dob na dan 31.12.2012. godine

DOB	Broj zatvorenika	
	muških	ženskih
14 - 16	0	0
16 - 18	1	0
18 - 21	9	0
21 - 23	10	0
23 - 27	1	0
UKUPNO	21	0

Na kraju 2012. godine najveći dio zatvorenika (38,1%) izdržavao je kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od 1 do 2 godine, potom (19%) od 3 do 5 godina, dok je nešto manji broj maloljetnika (14,3%) imao izrečenu kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju od 2 do 3 godina odnosno od 5 do 10 godina. Tek 9,5% maloljetnika imalo je kaznu u trajanju od 6 mjeseci do 1 godinu te samo jedan maloljetnik (4,8%) kaznu u trajanju od 3 do 6 mjeseci.

Tabela 8. Zatvorenici na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora obzirom na duljinu izrečene kazne na dan 31.12.2012. godine

DULJINA KAZNE	Broj zatvorenika	
	muških	ženskih
3 do 6 mjeseci	1	0
6 mjeseci do 1 godine	2	0
1 do 2 godine	8	0
2 do 3 godine	3	0
3 do 5 godina	4	0
5 do 10 godina	3	0
UKUPNO	21	0

Tabela 9. Zatvorenici na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2012. godine

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika	
	muških	ženskih
života i tijela	5	0
imovine	8	0
vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	1	0
spolne slobode, čudoređa	4	0
opće sigurnosti ljudi i imovine i sig. prometa	2	0
protiv vjerodostojnosti isprava	1	0
UKUPNO	21	0

Na kraju 2012. godine 38,1% maloljetnika izvršavalo je kaznu maloljetničkog zatvora zbog imovinskog kaznenog djela, 23,8% zbog kaznenog djela protiv života i tijela, a 19% maloljetnika imalo je izrečenu kaznu maloljetničkog zatvora zbog kaznenog djela protiv spolne slobode i čudoređa. Dva maloljetnika izdržavala su kaznu zbog kaznenog djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti u prometu (9,5%), a po jedan maloljetnik izvršavao je kaznu zatvora zbog kaznenog djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom i kaznenih djela protiv vjerodostojnosti isprava (4,8%).

Tabela 10. Zatvorenici na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora obzirom na stupanj obrazovanja na dan 31.12.2012. godine

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj zatvorenika	
	muških	ženskih
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	0	0
bez školske izobrazbe	0	0
nezavršena OŠ	3	0
završena OŠ	14	0
nezavršena srednja ili obrtnička škola	0	0
završena srednja ili obrtnička škola	4	0
završena viša škola	0	0
završena visoka škola	0	0
UKUPNO	21	0

Obzirom na stupanj obrazovanja na kraju 2012. godine 66,7% maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora ima završenu osnovnu školu, 19,0 % je završilo neku srednju ili obrtničku školu, dok 14,3% nema završenu osnovnu školu.

3.4. Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora

Tijekom 2012. godine od ukupnog broja zatvorenika u zatvorskom sustavu 23,54% bilo je u statusu zatvorenika u istražnom zatvoru.

Na kraju 2012. godine nalazilo se 16,18% zatvorenika u istražnom zatvoru, što predstavlja smanjenje od 14,3% u odnosu na broj istražnih zatvorenika na kraju 2011. godine, a u odnosu na 2010. godinu smanjenje od 35,6%.

Slika 5. Zatvorenici u istražnom zatvoru na dan 31. 12. od 2010. do 2012. godine

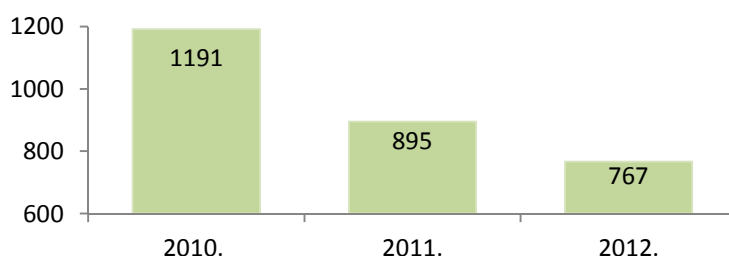

Tabela 11. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela na dan 31.12.2012.

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika	
	muških	ženskih
života i tijela	108	9
imovine	199	10
vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	192	5
spolne slobode, čudoređa	60	2
opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	19	0
braka, obitelji i mladeži	39	0
vjerodostojnosti isprava	7	0
sigurnosti platnog prometa i poslovanja	17	2
slobode i prava čovjeka i građanina	34	0
javnog reda	18	5
službene dužnosti	11	2
Republike Hrvatske	0	0

pravosuđa	3	0
ostali zakoni	24	1
UKUPNO	731	36

Mjera istražnog zatvora u trajanju duljem od godine dana najčešće je određivana zbog kaznenog djela zlouporabe droga (25,7%).

Tabela 12. Zatvorenici obzirom na duljinu istražnog zatvora na dan 31. 12. 2012. godine

DULJINA ISTRAŽNOG ZATVORA	Broj zatvorenika	
	muški	žene
do 1 mjesec	146	9
od 1 do 3 mjeseca	172	6
od 3 do 6 mjeseci	171	9
od 6 do 12 mjeseci	125	6
od 12 do 18 mjeseci	41	4
od 18 do 24 mjeseca	42	1
od 24 do 30 mjeseci	12	1
preko 30 mjeseci	22	0
UKUPNO	731	36

Tabela 13. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31.12.2012. godine

DOB ZATVORENIKA U ISTRAŽNOM ZATVORU	Broj zatvorenika	
	muški	žene
14 - 16	3	0
16 - 18	3	0
18 - 21	31	2
21 - 23	25	0
23 - 27	82	4
27 - 39	260	16
39 - 49	187	11
49 - 59	104	2
59 - 69	30	1
više od 69	6	0
UKUPNO	731	36

U strukturi zatvorenika u istražnom zatvoru prevladavaju zatvorenici u dobi između 27 i 39 godina (35,57%), dok je 4,92% zatvorenika starije od 59 godina. Najviše zatvorenika također je u dobi od 27 do 39 godina (44,44%).

Kad prema Zakonu o kaznenom postupku postoje uvjeti za određivanje istražnog zatvora, prema maloljetniku će se odrediti istražni zatvor samo kao krajnja mjera, u razmjeru prema težini djela i očekivanoj sankciji, u najkraćem nužnom trajanju (najdulje mjesec dana i uz produljenje dva puta po mjesec dana).

Tijekom 2012. godine u istražnom zatvoru bila su 53 maloljetnika, a na dan 31. 12. 2012. godine u istražnom zatvoru nalazilo se 11 maloljetnih zatvorenika.

Prosječan broj dana boravka maloljetnika u istražnom zatvoru je 43 dana: najmanji broj dana je 1 dan, najveći broj dana boravka maloljetnika u istražnom zatvoru je 355 dana.

Tabela 14. Struktura maloljetnih zatvorenika na izvršavanju mjere istražnog zatvora obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2012

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika	
	muški	žene
vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	1	
spolne slobode i spolnog ćudoređa	1	
imovine	9	
UKUPNO	11	

3.5. Neubrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju mjere istražnog zatvora na temelju članka 458. Zakona o kaznenom postupku

Tijekom 2012. godine 70 osoba je na temelju Zakona o kaznenom postupku tijekom kaznenog postupka proglašena neubrojivom i smještena u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu do donošenja rješenja o prisilnom smještaju u psihijatrijsku zdravstvenu ustanovu.

Iako je Zakon o kaznenom postupku propisao da do pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju neubrojivi počinitelji kaznenih djela mogu biti smješteni na psihijatrijski odjel bolnice nadležne prema mjestu prebivališta u pravilu se određuje smještanje takvih osoba u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu.

Neubrojive osobe i po pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju vrlo često i dalje mjesecima ostaju unutar zatvorskog sustava čekajući realizaciju prisilnog smještaja u ustanovama javnog zdravstva (Psihijatrijska bolnica Vrapče, Psihijatrijska bolnica „dr. I. Barbot“ u Popovači, Psihijatrijska bolnica Rab i Psihijatrijska bolnica Ugljan) što predstavlja kršenje zakona i temeljnih ljudskih prava ovih osoba.

4. MALOLJETNICI

U Upravi za zatvorski sustav izvršavaju se slijedeće sankcije izrečene maloljetnicima: kazna maloljetničkog zatvora, odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod, istražni zatvor te sigurnosne mjere izrečene uz kaznu maloljetničkog zatvora i odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod.

Podaci o izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora opisani su u poglavlju 3.3 Zatvorenici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora.

Odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod sud izriče kada je maloljetnika nužno izdvojiti iz njegove životne sredine i prema njemu primijeniti pojačane mjere odgoja obzirom na izražene poremećaje ponašanja i nedovoljnu spremnost da prihvati odgojne utjecaje. Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolje (muški) i Odgojnom zavodu u Požegi (žene). Maloljetnika se može razvrstati u odgojne skupine: pozitivno poticajnu skupinu u otvorenim uvjetima, odgojnu skupinu u poluotvorenim uvjetima ili odgojnu skupinu pojačane skrbi i nadzora u zatvorenim uvjetima.

Izvršavanje sankcija izrečenih maloljetnicima temelji se na pojedinačnom programu postupanja koji je u najvećoj mogućoj mjeri prilagođen procijenjenim kriminogenim i rizičnim čimbenicima, vezanim za maloljetnikovu osobnost.

Pojedinačni program postupanja izvršava se kroz individualni rad i rad u malim skupinama, sukladno dobi i specifičnim potrebama maloljetnika.

Na kraju 2012. godine odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod izvršavalo je 76 maloljetnika i 8 maloljetnica. Tijekom 2012. godine na izvršavanje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod zaprimljena su 53 maloljetnika i 7 maloljetnica.

Tabela 15. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere obzirom na dob, na dan 31.12.2012.

DOB	Broj maloljetnika	
	muških	ženskih
14 - 16	21	
16 - 18	41	5
18 - 21	13	3
21 - 23	1	
23 - 27		
UKUPNO	76	8

U statusu starijeg maloljetnika bila je približno polovica maloljetnika (54%), 28% maloljetnika bilo je u dobi između 14 i 16 godina te 18% maloljetnika u dobi mlađeg punoljetnika. Kod maloljetnika 63% je u dobi starijih maloljetnika i 37% u dobi mlađih punoljetnika.

Tabela 16. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere obzirom na vrstu kaznenih djela, na dan 31.12.2012. godine

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj maloljetnika	
	muških	ženskih
života i tijela	5	
imovine	61	7
vrijednosti zaštićene međunarodnim pravom	1	
spolne slobode, čudoređa	4	
braka, obitelji i mladeži	2	
kaznena djela protiv javnog reda		1
opće sigurnosti ljudi i imovine	1	
ostali zakoni	2	
	76	8

Obzirom na vrstu kaznenih djela kod maloljetnika prevladavaju kaznena djela protiv imovine (80,3%), također i kod maloljetnica (87,5%). Zatim slijedi manja skupina od 6,6% maloljetnika koji su počinili kazneno djelo protiv života i tijela dok je 5,3% maloljetnika počinilo kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog čudoređa.

Tabela 17. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere obzirom na stupanj obrazovanja, na dan 31.12.2012. godine

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj maloljetnika	
	muških	ženskih
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	0	0
bez školske izobrazbe	3	1
nezavršena OŠ	29	3
završena OŠ	17	3
nezavršena srednja ili obrtnička škola	12	0
završena srednja ili obrtnička škola	4	0
drugo - osposobljavanje	11	1
UKUPNO	76	8

Značajan broj maloljetnika (42,1%) nema završenu osnovnu školu, dok 38,1% ima završenu osnovnu školu. Završenu srednju ili obrtničku školu ima tek 5,3% maloljetnika.

Četiri maloljetnice, odnosno, polovica od ukupnog broja, nema završenu osnovnu školu, dok niti jedna maloljetnica nije završila srednju školu.

Navedeni podaci ukazuju na potrebu uključivanja maloljetnika u postojeće programe osnovnoškolskog odnosno srednjoškolskog obrazovanja tijekom izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

U različite programe izobrazbe tijekom 2012. godine bila su uključena 144 maloljetnika i 22 maloljetnice. Program opismenjavanja završilo je 27 maloljetnika i 1 maloljetnica; osnovnu školu 29 maloljetnika i 6 maloljetnica, a 33 maloljetnika i 7 maloljetnica programe strukovnog osposobljavanja. Tri maloljetnika završila su obrtničku školu izvan ustanove, dok su dvije maloljetnice izvan ustanove završile srednju školu.

5. KAŽNJENICI

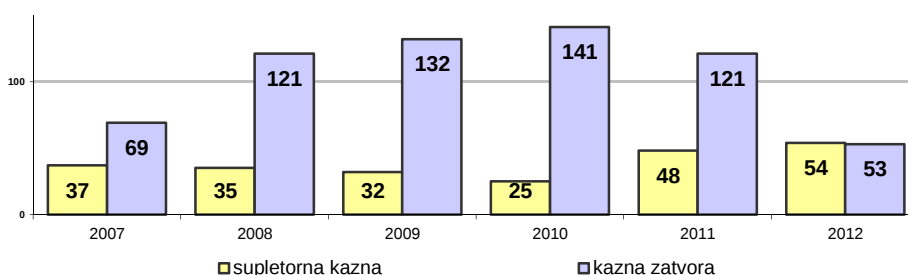
Zatvorenici kojima je izrečena kazna zatvora u prekršajnom postupku i zatvorenici kojima je izrečena kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna izvršavaju kazne u zatvorima, kao i zatvorenici kojima je u prekršajnom postupku određeno zadržavanje.

U zatvorima je tijekom 2012. godine boravilo ukupno 5037 osoba u ova tri statusa od kojih 893 zatvorenika kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora, 1428 zatvorenika kojima je izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora, te 2716 osoba kojima je u prekršajnom postupku određeno zadržavanje.

Tabela 18. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku obzirom na vrstu izrečene kazne na dan 31.12.2012. godine

VRSTE KAZNI	Broj prekršajno kažnjenih	
	muških	ženskih
kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku	52	1
zadržavanje u prekršajnom postupku	83	1
novčana kazna izrečena u prekršajnom postupku zamijenjena kaznom zatvora	52	2
UKUPNO	187	4

Slika 6. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku prema vrsti kazne na dan 31.12.2012.

6. ZATVORENICI OVISNICI

6.1. Ovisnici o drogama

Ovisnici o drogama i druge osobe s drogom uzrokovanim poremećajima (dalje u tekstu: ovisnici o drogama) čine jednu od najbrojnijih, tretmansi i sigurnosno najzahtjevnijih skupina zatvorenika. Karakteristike ovog dijela zatvoreničke populacije su:

- ovisnost je izravno povezana s činjenjem kaznenih djela,
- kontinuirano je visok udio ovisnika o drogama u zatvoreničkoj populaciji,
- viša je stopa recidivizma nego u općoj zatvoreničkoj populaciji,
- ovisnici o drogama su u pravilu skloniji rizičnom ponašanju u zatvoru od ostale zatvoreničke populacije (samoozljeđivanje, pokušaji suicida, konflikti s drugim zatvorenicima, pokušaji unosa droge i sl.),
- u prosjeku, su mlađi od ostatka zatvoreničke populacije,
- skloniji su zdravstvenim problemima (hepatitis, HIV te općenito lošije zdravstveno stanje).

Tijekom 2012. godine u zatvorskom sustavu boravio je 2261 zatvorenik ovisnik (svi kaznenopravni statusi), što čini 13,5% ukupne zatvoreničke populacije u toj godini. Na dan 31. prosinca 2012. godine u zatvorskom sustavu se nalazilo 1136 zatvorenika ovisnika (svi kaznenopravni statusi), što je 23,96% ukupne zatvoreničke populacije na taj dan.

Od 7547 zatvorenika koji su tijekom 2012. godine izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, njih 1625, odnosno 21,53% su bili ovisnici o drogama. Od navedenog broja, 43,45% imalo je izrečenu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti iz čl. 76. KZ, dok je kod 56,55% zatvorenika ovisnost o drogama, odnosno drogom uzrokovane poremećaje, utvrdio stručni tim Centra za dijagnostiku i/ili kaznenog tijela tijekom izdržavanja kazne.

Od 217 maloljetnika koji su tijekom 2012. godine izdržavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod, njih 53, odnosno 24,42% bili su ovisnici o drogama. Od navedenog broja, 9,43% imalo je izrečenu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti iz čl. 76. KZ, dok je kod 90,56% maloljetnika ovisnost o drogama, odnosno drogom uzrokovane poremećaje, utvrdio stručni tim maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

Od ukupnog broja svih zatvorenika ovisnika tijekom 2012. godine (N=2261), čak 71,87% činili su (odrasli) zatvorenici ovisnici koji izdržavaju kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, dok su maloljetnici (maloljetnički zatvor i odgojna mjera) u ukupnoj ovisničkoj populaciji tijekom godine participirali s 2,34%.

Među ovisnicima koji su tijekom 2012. godine zaprimljeni na izdržavanje kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod (N=1227), njih 604, odnosno 49,22% su bili prvi puta na izdržavanju kazne, odnosno odgojne mjere.

Tabela 19. Zatvorenici-ovisnici prema vrstama droge

VRSTE DROGA	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31.12.2012.				
	Zatvorenici	Istražni zatvor	Prekršajno kažnjeni	Maloljet. zatvor	Odgojni zavod	Zatvorenici	Istražni zatvor	Prekršajno kažnjeni	Maloljet. zatvor	Odgojni zavod
opijati F11	610	227	45	1	2	358	62	2	0	0
kanabinoidi F12	304	57	21	4	21	168	14	4	2	16
sedativi i hipnotici F13	78	52	29	0	0	38	28	2	0	0
kokain F14	53	22	4	0	0	36	8	0	0	0
stimulativna sredstva F15	29	9	1	0	0	14	5	0	0	0
halucinogeni F16	3	1	0	0	0	4	0	0	0	0
hlapljiva otapala F18	1	1	0	0	0	0	5	0	0	0
više droga i ostale F19	547	101	13	4	21	333	22	0	1	14
UKUPNO	1625	470	113	9	44	951	144	8	3	30

U ukupnoj populaciji ovisnika o drogama tijekom 2012. godine, kao i prethodnih godina, najzastupljenija je bila ovisnost o opijatima s 39,14% te ovisnost o više droga s 30,34%. Slijedi ovisnost o kanabisu s 18%, ovisnost o sedativima i hipnoticima sa 7,03%, o kokainu s 3,49% i stimulativnim sredstvima s 1,72%. Vrlo je nizak udio ovisnika o halucinogenima s 0,18% i hlapljivim otapalima s 0,09%.

Od podskupina zatvorenika ovisnika u formalnopravnom smislu posebno izdvajamo osobe koji su tijekom 2012. godine izdržavale kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku te maloljetnike (maloljetnički zatvor i odgojna mjera).

Među odraslim zatvorenicima koji su tijekom godine izdržavali kaznu zatvora distribucija je vrlo slična onoj u ukupnoj ovisničkoj populaciji te su najzastupljeniji ovisnici o opijatima s 37,53% i ovisnici o više droga s 33,66%. Slijede ovisnici o kanabisu s 18,7%, ovisnici o sedativima i hipnoticima s 4,8%, o kokainu s 3,26% i stimulativnim sredstvima s 1,78%, dok je i ovdje udio ovisnika o halucinogenima i hlapljivim otapalima vrlo nizak i iznosi 0,18%, odnosno 0,06%.

Tabela 20. Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol

DOB I SPOL	Broj primljenih zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31.12.2012.					
	Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.	10	0	2	0	0	0	3	0	0	0	0	0
16-20 god.	37	2	11	1	1	1	28	1	2	0	0	0
21-25 god.	173	1	38	3	14	0	104	0	11	1	3	0
26-30 god.	486	8	108	9	28	2	254	8	57	1	2	0
31-35 god.	496	12	146	9	40	1	288	12	37	0	3	0
36-40 god.	270	4	85	4	19	0	161	7	19	1	0	0
>40 god.	176	3	53	1	7	0	113	5	15	0	0	0
UKUPNO	1648	30	443	27	109	4	951	33	141	3	8	0

Među maloljetnicima na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora i odgojne mjere najzastupljeniji su bili ovisnici o kanabinoidima i ovisnici o više droga s udjelima od po 47,17%, dok od ostalih ovisnosti po vrsti droge nalazimo samo još ovisnost o opijatima s preostalih 5,66%.

Kao i u ukupnoj zatvoreničkoj populaciji, i među zatvorenicima ovisnicima (svih kaznenopravnih statusa) prevladavaju muške osobe, s udjelom od čak 97,3%.

U odnosu na dob, tijekom 2012.g. i nadalje je najveći broj zatvorenika ovisnika (svi kaznenopravni statusi) bio u najvitalnijoj životnoj dobi od 21 do 35 godina i to njih 69,61%, dok je jedna trećina zatvorenika ovisnika (33,7%) bila starija od 40 godina.

Tabela 21. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2012. godine

Vrsta kaznenog djela – čl. KZ-a	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31.12.2012.				
	Zatvorenici		Istražni zatvor	Mlt. zatvor, Odgojni zavod,		Zatvorenici		Istražni zatvor	Odgojni zavod,, mlt. zatvor	
	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		sigurn. mjera	bez sigurn. mjere	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		sigurn. mjera	bez sigurn. mjere
Zlouporaba opojnih droga (čl. 173. samo st. 1.)	22	23	27	0	0	6	10	13	0	0
Zlouporaba opojnih droga (čl. 173.st. 2,3,4,5 i 6)	387	373	151	1	2	239	226	53	0	1
Krađa, teška krađa (čl. 216., 217.)	112	223	124	0	24	75	100	38	0	17
Razbojništvo (čl. 218., 219.)	116	141	78	1	9	76	85	20	0	7
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah (čl. 90.,91. i 92)	20	25	13	2	2	19	20	5	1	2
Tjelesna ozljeda (čl. 98., 99., 100. i 101.)	5	10	8	0	5	3	5	2	0	1
Silovanje (čl. 188.)	5	11	1	1	0	2	7	0	0	0
Spolni odnošaj... (čl.189., 190., 191., 192., 193.)	2	5	1	0	0	0	3	1	0	0
Prijevarena (čl. 224.)	5	20	14	0	0	3	13	1	0	0
Nasilje u obitelji i zlostavljanje i zanemarivanje djeteta (čl.215. A i čl. 213.)	5	8	7	0	2	1	2	2	0	2
Ostala kaznena djela	27	80	46	0	4	16	40	9	0	2
UKUPNO	706	919	470	5	48	440	511	144	1	32
UKUPNO (zatvorenici, istr.zatvorenici, maloljetnici)	1625		470	53		951		144	33	
UKUPNO	2148					1128				

Zatvorenici ovisnici specifični su po vrstama kaznenih djela koja čine. U odnosu na ostalu zatvoreničku populaciju, češće čine kaznena djela vezana uz zloupotrebu droga te imovinska kaznena djela, a znatno su manje zastupljeni među počiniteljima kaznenih djela protiv života i tijela, protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa te ostalih kaznenih djela. Od svih kaznenih djela zbog kojih su se zatvorenici tijekom 2012. godine nalazili u zatvorskom sustavu, najzastupljenija su bila kaznena djela zloupotrebe opojnih droga s 45,9%, zatim imovinski delikti - primarno krađa i teška krađa s 22,49% i razbojništvo s 16,06%, dok su sva ostala kaznena djela zajedno zastupljena sa svega 15,55%.

6.2. Supstitucijska terapija (parcijalnim) opijatskim agonistima

U zatvorskom sustavu kontinuirano je prisutna primjena terapije opijatskim agonistima. Kao supstitucijsko sredstvo do 2007. godine primjenjivan isključivo metadon primarno u smislu brze ili spore detoksifikacije, a iznimno kao terapija održavanja. 2007. godine uveden je i parcijalni opijatski agonist buprenorfin, a koji se primjenjuje za detoksifikaciju ovisnika o opijatima, te kao prvi izbor liječnika u terapiji održavanja.

Tabela 22. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije

METADON - DETOKSIKACIJA	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	81	1	121	4	18	3	0	0	0	0	220	8
na 31.12.2012.	17	0	17	1	1	0	0	0	0	0	35	1

Tabela 23. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije

BUPRENORFIN - DETOKSIKACIJA	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	243	2	64	9	26	1	0	0	0	0	333	12
na 31.12.2012.	85	0	62	17	2	0	0	0	0	0	104	1

Ako uzmemo u obzir sve kategorije zatvorenika, vidljivo je da se tijekom godine detoksifikacija opijatskim agonistima primjenjivala na 573 osobe, od čega je u 39,8% slučajeva primijenjen metadon, a u 60,2% slučajeva buprenorfin.

Tabela 24. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je tijekom izdržavanja kazne zatvora

METADON - ODRŽAVANJE	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	65	2	54	10	34	1	0	0	0	0	153	13
na 31.12.2012.	23	1	15	2	1	0	0	0	0	0	39	3

Tabela 25. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je tijekom izdržavanja kazne zatvora

BUPRENORFIN - ODRŽAVANJE	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	689	2	130	13	47	2	0	0	0	0	866	17
na 31.12.2012.	406	0	47	1	4	0	0	0	0	0	457	1

Prije uvođenja buprenorfina, održavanje na terapiji opijatskim agonistima propisivano je uglavnom istražnim zatvorenicima i kažnjenicima, dok su zatvorenici koji su izvršavali kaznu zatvora održavani na metadonu samo u iznimnim slučajevima. S uvođenjem buprenorfina, značajan je udio zatvorenika na održavanju opijatskim agonistima. Tijekom 2012. godine ovakvih zatvorenika bilo ukupno 1049 (metadon i buprenorfin), od čega je čak njih 84,18% bilo na održavanju buprenorfinom. Kada je riječ o održavanju na metadonu, i nadalje je zadržan trend selektivne primjene samo na najteže kliničke slike, odnosno na osobe koje ne podnose buprenorfin te je u 2012. godini na metadonu održavano svega 15,82% od ukupnog broja zatvorenika koji su bili na terapiji održavanja opijatskim agonistima.

6.3. Ovisnici o alkoholu

Tijekom 2012. godine u zatvorskom sustavu boravilo je 1123 zatvorenika ovisnika o alkoholu, odnosno zatvorenika s alkoholom uzrokovanim poremećajima (dalje u tekstu: ovisnika o alkoholu), što čini 6,71% ukupne zatvoreničke populacije u toj godini. Na dan 31. prosinca 2012. godine u zatvorskom sustavu se nalazio 491 zatvorenik ovisnik o alkoholu (svi kaznenopravni statusi), što je 10,36% od ukupne zatvoreničke populacije na taj dan.

Među ovisnicima o alkoholu značajna je zastupljenost prekršajno kažnjenih osoba s 22,53%, što nije neobično obzirom da je alkohol čest kriminogeni čimbenik pri počinjenju prekršaja opisanih u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, odnosno Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira.

Od ukupno 7547 (odraslih) zatvorenika koji su tijekom 2012. godine izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, njih 710, odnosno 9,41% su bili ovisnici o alkoholu. Od navedenog broja, njih 45,69% imalo je izrečenu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti iz čl. 76. KZ, dok je kod 54,31% zatvorenika ovisnost o alkoholu, odnosno alkoholom uzrokovane poremećaje, utvrdio stručni tim Centra za dijagnostiku i/ili kaznenog tijela tijekom izdržavanja kazne.

Od ukupno 217 maloljetnika koji su tijekom 2012. godine izdržavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod, ovisnika o alkoholu je bilo 24, odnosno 11,06%. Od navedenog broja, njih 16,66% imalo je izrečenu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti iz čl. 76. KZ, dok je kod 83,33% maloljetnika ovisnost o alkoholu, odnosno alkoholom uzrokovane poremećaje, utvrdio stručni tim maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

Tabela 26. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na dob i kaznenopravni status

DOB I SPOL	Broj primljenih zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31.12.2012.					
	Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici, Odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20 god.	22	0	0	0	1	0	16	0	0	0	0	0
21-25 god.	42	2	11	0	8	0	23	1	3	0	2	0
26-30 god.	100	1	7	3	7	1	57	1	3	0	0	0
31-35 god.	92	1	11	0	13	0	54	1	6	0	4	0
36-40 god.	86	2	16	2	33	0	40	0	7	0	2	0
>40 god.	389	15	61	4	186	4	217	9	34	1	10	0
UKUPNO	734	21	106	9	248	4	407	12	53	1	18	0

Od ukupnog broja zatvorenika ovisnika o alkoholu tijekom 2012.g. (N=1123), 63,22% činili su (odrasli) zatvorenici ovisnici koji izdržavaju kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, dok su maloljetnici (maloljetnički zatvor i odgojna mjera) u ukupnoj populaciji zatvorenika ovisnika o alkoholu tijekom godine participirali s 2,14%.

Među ovisnicima o alkoholu koji su tijekom 2012. godine zaprimljeni na izdržavanje kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod (N=657), njih 360, odnosno 54,8% su bili prvi puta na izdržavanju kazne, odnosno odgojne mjere.

U odnosu na spol, među zatvorenicima ovisnicima o alkoholu (svih kaznenopravnih statusa) su i tijekom 2012. godine prevladavale muške osobe, s udjelom od čak 96,88%.

U odnosu na dob, i tijekom 2012. godine najviše je ovisnika o alkoholu bilo starije od 40 godina i to njih 58,68%.

Tabela 27. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na vrstu kaznenog djela

Vrsta kaznenog djela – čl. KZ-a	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31.12.2012.				
	Zatvorenici		Istražni zatvor	Mlt. zatvor, Odgojni zavod		Zatvorenici		Istražni zatvor	Mlt. zatvor, odgojni zavod	
	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		sigurn. mjera	bez sigurn. Mjere	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		sigurn. mjera	bez sigurn. mjere
Zlouporaba opojnih droga (čl. 173., st. 1,2,3,4,5 i 6.)	4	22	11	0	0	4	12	8	0	0
Krađa, teška krađa (čl. 216., 217.)	26	77	26	0	11	11	41	9	0	6
Razbojništvo (čl. 218., 219.)	27	25	15	2	3	22	11	4	0	1
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah (čl. 90.,91. i 92)	100	27	18	2	0	71	23	11	0	0
Tjelesna ozljeda (čl. 98., 99., 100. i 101.)	13	7	3	0	1	6	1	3	0	0
Silovanje (čl. 188.)	19	11	4	0	0	7	10	2	0	0
Spolni odnošaj... (čl.189., 190., 191., 192., 193.)	12	12	1	0	1	10	10	0	0	1
Prijevaram (čl. 224.)	2	11	5	0	0	2	4	2	0	0
Nasilje u obitelji i zlostavljanje i zanemarivanje djeteta (čl.215. A i čl. 213.)	65	28	9	0	0	29	14	7	0	0
Ostala kaznena djela	66	177	23	0	4	34	87	8	0	2
UKUPNO	334	397	115	4	20	196	213	54	0	10
UKUPNO (zatvorenici, istr.zatvorenici, maloljetnici)	731		115	24		409		54	10	
UKUPNO	870					473				

Za razliku od ovisnika o drogama, zatvorenici ovisnici o alkoholu čine vrlo raznolika kaznena djela, među kojima su ipak najzastupljenija kaznena djela s elementima nasilja i imovinska kaznena djela. Kaznena djela ubojstva, teškog ubojstva i ubojstva na mah zastupljena su s 16,9%, krađa i teška krađa s 16,1%, kaznena djela nasilja u obitelji i zlostavljanja i zanemarivanja djeteta s 11,72% te razbojništvo s 8,28%, dok su sva ostala kaznena djela pojedinačno znatno manje zastupljena.

7. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ZATVORENIKA I MALOLJETNIKA

Zdravstvena zaštita zatvorenika i maloljetnika ostvaruje su u ambulantama kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, dok se specijalistički pregledi i bolničko liječenje provodi i u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu. U slučajevima hitnosti ili nemogućnosti zbrinjavanja u Zatvorskoj bolnici upućuje ih se u zdravstvene ustanove u javnome zdravstvu.

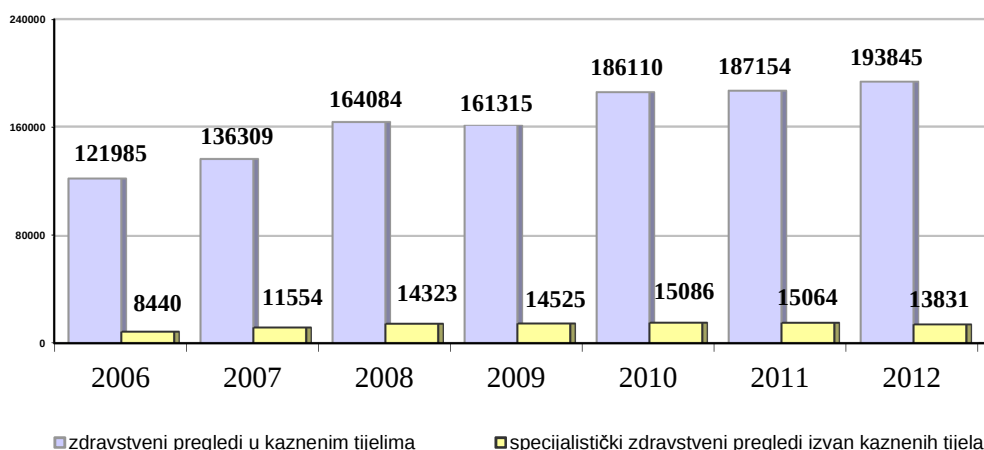
Razina skrbi, mjere i aktivnosti zdravstvene zaštite kvalitetom i opsegom usklađena je sa propisima u javnom zdravstvu za osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Sukladno ugovoru s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, zatvorenici i maloljetnici koji imaju status zdravstveno osigurane osobe mogu se liječiti i kod liječnika u javnom zdravstvu u ambulantama u sjedištu kaznionica, zatvora odnosno odgojnih zavoda. Propisuju im se lijekovi s osnovne liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u okviru prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Zatvorenicima i maloljetnicima pružana je potrebna zdravstvena zaštita od strane liječnika i drugog medicinskog osoblja službenika zatvorskog sustava u sljedećem opsegu:

- 152046 opća liječnička pregleda,
- 6642 stomatološka pregleda,
- 16641 psihijatrijska pregleda,
- 12758 laboratorijska pretraga,
- 5768 drugih pregleda.

Uz to u ustanovama javnog zdravstva zatvorenicima je pružen 13831 liječnički pregled, odnosno odgovarajuća liječenja.

Slika 7. Svi zdravstveni pregledi u kaznenim tijelima i specijalistički pregledi zatvorenika izvan kaznenih tijela

7.1. Savjetovalište za virusni hepatitis i HIV

Savjetovalište za virusne hepatitise i HIV ustrojeno je u suradnji Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i Klinike za infektivne bolesti. Djeluje u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, a aktivnosti provodi stručni medicinski tim.

Tijekom 2012. godine aktivnosti su provođene u Zatvorskoj bolnici zatvorima u Zagrebu, Gospiću, Varaždinu, Karlovcu, Bjelovaru i Sisku te u kaznionicama u Lepoglavi, Lipovici-Popovači, Turopolju i Glini te Odgojnom zavodu u Turopolju.

Na Odjelu interne medicine u razdoblju od 1. siječnja 2012.g. do 31. prosinca 2012.g. liječeno je interferonskom terapijom ukupno 8 bolesnika koji boluju od kronične HCV infekcije. Od navedenog broja 6 bolesnika je obavilo predterapijsku obradu u Zatvorskoj bolnici tijekom 2009., 2010. i 2011. g., a rješenja o odobravanju liječenja interferonom dobili su tijekom 2012. g. od Povjerenstva za lijekove KBC Zagreb, odnosno KB Dubrava.

Jedan bolesnik boravio je na Odjelu radi započinjanja terapije interferonom za koju je rješenje dobio u OB Pula prije dolaska na izdržavanje kazne zatvora, a jednom bolesniku liječenje je započeto u KBC Split na osnovu rješenja o odobrenju liječenja Povjerenstva za lijekove KBC Split.

8. TRETMAN ZATVORENIKA

U skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora svrha izvršavanja kazne zatvora je, uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora, njegovo osposobljavanje za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima. Ova definicija podrazumijeva da se izvršavanje kazne zatvora zasniva na rehabilitacijskom pristupu što pretpostavlja individualizaciju kazne kroz pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora te niz specijaliziranih programa tretmana za selekcionirane skupine zatvorenika. Pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora sastoji se od pedagoških, radnih, zdravstvenih, psiholoških, socijalnih i sigurnosnih postupaka primjerenih osobinama i potrebama zatvorenika te primjerenih vrsti i mogućnostima kaznionice, odnosno zatvora.

Pojedinačni program za svakog zatvorenika sadrži:

1. procjenu rizičnosti za vrijeme izvršavanja kazne zatvora o čemu ovisi upućivanje u kaznionice prema stupnju sigurnosti (zatvorena, poluotvorena, otvorena),
2. radnu sposobnost, radne navike, vrstu posla i uvjete rada na koje se zatvorenika može rasporediti,
3. obrazovnu razinu i potrebu za obrazovanjem ili stručnim osposobljavanjem,
4. zdravstveno stanje i potreba za liječenjem,
5. uključivanje u posebne programe (program ovisnosti o drogama, alkoholu, za oboljele od PTSP-a, i dr.) po odluci suda ili procjeni stručnog tima,
6. potrebu za specifičnim psihološkom, psihijatrijskom, socijalnom ili pravnom pomoći,
7. prijedlog posebnih oblika individualnog ili skupnog rada,
8. sadržaje i oblike korištenja slobodnog vremena (kulturne i sportske aktivnosti),
9. kontakt s vanjskim svijetom (dopisivanje, telefoniranje, posjete obitelji i drugih osoba),
10. program pripreme za otpust na slobodu i pomoć nakon otpusta.

8.1. OPĆI PROGRAMI

Gledano u širem smislu, tretman zatvorenika tijekom izvršavanja kazne zatvora obuhvaća sve postupke usmjerene prema zatvorenicima u svrhu njihove resocijalizacije. Ovakve postupke nazivamo općim programima tretmana, a odnose se na izobrazbu, rad i organizaciju slobodnog vremena zatvorenika. Opći programi tretmana provode se u kaznionicama i zatvorima, u suradnji ovlaštenih službenika odjela tretmana s odjelima za rad i strukovnu izobrazbu, odjelima osiguranja te odjelima zdravstvene zaštite.

8.1.1. Izobrazba zatvorenika i maloljetnika

Izobrazba zatvorenika i maloljetnika strukturirana je u tri cjeline: opismenjavanje i završavanje osnovne škole bez obzira na dob zatvorenika i maloljetnika, osposobljavanje za obavljanje osnovnih poslova, srednjoškolsko izobrazba za određena zanimanja, razni tečajevi te nastavak započetog obrazovanja na razini srednje, više i visoke škole.

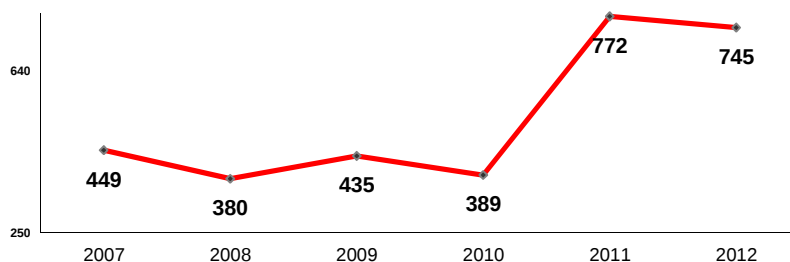
Kaznionice i zatvori obvezni su organizirati nastavak osnovnog obrazovanja za osobe do 21 godine starosti, a opismenjavanje se organizira neovisno o dobi. Nastavak obrazovanja predviđa se pojedinačnim programom izvršavanja kazne zatvora, a zatvorenike se potiče na završavanje započetog obrazovanja u cilju lakše socijalne inkluzije po isteku kazne.

Obrazovanje zatvorenika realizira se u suradnji sa vanjskim obrazovnim ustanovama. U kaznionicama i zatvorima se organizira osposobljavanje za određena zanimanja, a zatvorenicima se može omogućiti stjecanje višeg i visokog obrazovanja na vlastiti trošak, ako se program izobrazbe može uskladiti sa sigurnosnim razlozima.

Izbor osposobljavanja za osnovne poslove i srednjoškolsko obrazovanje za zanimanja ograničen je brojem verificiranih programa i mogućnostima kaznionice, zatvora, odnosno odgojnog zavoda. Najčešće se radi o osposobljavanju za osnovne poslove u kojem je naglasak na praktičnom dijelu nastave (poslovi pečenjara, priprematelja jednostavnih jela, bureka i pizza, osnovni poslovi u kuharstvu, ugostiteljsko posluživanje, parketara, drvoprerađivača-stolara, drvoprerađivača-bačvara, uzgojitelja svinja i goveda, voćara – vinogradara, ratara – povrtlara, montera metalnih konstrukcija, operatera na računalu, rukovatelja viličarom, soboslikara – ličioca i zavarivanja, pomoćnog kuhara - konobara, pomoćnog zidara, montera strojeva i konstrukcija i traktorista) što se upisuje u radnu knjižicu.

Iz potvrda o osposobljenosti i svjedodžbi o završenoj izobrazbi ne smije biti vidljivo da je stečena, odnosno završena tijekom izdržavanja kazne zatvora ili izvršavanja odgojne mjere.

Slika 8. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u obrazovanje

Tijekom 2012. godine različite obrazovne programe nastavilo je pohađati 157 zatvorenika i maloljetnika koji su u te programe uključeni od 2011. godine što s novo uključenih 745 zatvorenika i maloljetnika znači da je u 2012. godini 902 zatvorenika i maloljetnika pohađalo neke od obrazovnih programa.

Zbog promjene u unutarnjem ustroju Kaznionice u Lepoglavi smanjene su mogućnosti organizacije obrazovanja zatvorenika. Do rješavanja ovog problema potrebno je u svrhu izvođenja programa obrazovanja angažirati vanjske ustanove za provođenje obrazovanja, što znatno povećava troškove obrazovanja.

Tabela 28. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u različite oblike izobrazbe tijekom 2012. godine

OBlici IZOBRAZBE	tijekom godine					
	upisali	završili	prekinuli	nastavljaju	u kaznionici / zatvoru	Izvan kaznionice / zatvora
opismenjavanje	45	30	7	9	45	0
osnovna škola	106	45	10	51	101	5
osposobljavanje	273	222	10	40	264	9
obrtička škola	10	6	0	4	5	5
srednja škola	7	3	2	2	1	6
visoka škola	26	19	0	7	18	8
Tečajevi	278	228	6	44	278	0
UKUPNO	745	553	35	157	712	33

8.1.2. Rad zatvorenika

U promatranom razdoblju prosječno brojno stanje zatvorenika utvrđeno prema prosječnom mjesečnom stanju bilo je 4.999 zatvorenika. U istom razdoblju radno je angažirano prosječno mjesečno (prema punom mjesečnom fondu sati rada) 1.577 zatvorenika (31,55% od ukupnog prosječnog broja), a od čega je prosječno 156 zatvorenika radilo i duže od redovnog radnog vremena. U strukturi radno angažiranih je 1.501 zatvorenik na izdržavanju kazne zatvora (95,18%), 6 istražnih zatvorenika (0,38%) i 70 maloljetnika (4,44%). Nesposobno za rad bilo je prosječno 146 zatvorenika, a ozlijeđenih na radu 80 zatvorenika.

Zatvorenici su radno angažirani kako slijedi:

- u zatvorskoj radionici	447 (28,34%)
- na pomoćnim, tehničkim, fizičkim i intelektualnim poslovima (režijski rad)	1.062 (67,35%)
- izvan kaznionice, odnosno zatvora	68 (4,31%)

U odnosu na kaznionice, zatvore i odgojne zavode zatvorenici su radno angažirani kako slijedi:

Tabela 29. Radni angažman zatvorenika

	Kaznionice	Zatvori	Odgojni zavodi
Rad u zatvorskoj radionici	429 (39%)	18 (4%)	-
Režijski rad	654 (59%)	338 (83%)	70 (100%)
Rad izvan kaznionice, odnosno zatvora	17 (2%)	51 (13%)	-
UKUPNO:	1.100	407	70

U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, promatrajući apsolutni broj zatvorenika, radno je angažirano 9,42% zatvorenika manje. Broj radno angažiranih zatvorenika, promatrajući

postotak radne angažiranosti u odnosu na ukupan broj zatvorenika (što je realniji pokazatelj), je manji za 5,57% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Zaposlenost zatvorenika u kaznionicama uključujući i Zatvorsku bolnicu u odnosu na ukupan broj zatvorenika (2.167) je 50,76% (-8,24%), u zatvorima (2.749) je 14,81% (-10,57% u odnosu na 2011.g.), a maloljetnika u odgojnim zavodima (83) je 84,34% (-10,11% u odnosu na 2011.g.).

Broj radno angažiranih zatvorenika prema podacima iz platne liste bez obzira na broj odrađenih sati rada iznosi 1.851 od kojih 1.759 zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, 9 istražnih zatvorenika, 81 maloljetnika i 2 kažnjenika. U odnosu na prethodno razdoblje ukupan broj radno angažiranih zatvorenika je smanjen za 4,44% i to: kod zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora za 3,93 %, a kod istražnih zatvorenika smanjenje za 43,75% i kod maloljetnika za 5,75%. Ukupna zaposlenost zatvorenika (1.851) u odnosu na ukupan broj zatvorenika (4.999) iznosi 37,03%. Zaposlenost zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora (1.231) u odnosu na ukupan broj iste kategorije zatvorenika u kaznionicama (2.101) iznosi 58,59%, a zaposlenost u zatvorima (528) u odnosu na ukupan broj (1.716) iznosi 30,77%.

U promatranom razdoblju je 40 zatvorenika nastavilo raditi kod svojeg poslodavca i to u:

- Kaznionici u Lipovici-Popovači	- 2,
- Kaznionici u Turopolju	- 1,
- Zatvoru u Bjelovaru	- 5,
- Zatvoru u Dubrovniku	- 1,
- Zatvoru u Karlovcu	- 2,
- Zatvoru u Osijeku	- 5,
- Zatvoru u Puli	- 1,
- Zatvoru u Rijeci	- 2,
- Zatvoru u Splitu	- 2,
- Kaznionici i zatvoru u Šibeniku	- 3,
- Zatvoru u Varaždinu	- 1,
- Zatvoru u Zagrebu	- 15.

Na ime rada, njihovi poslodavci su kaznionici i zatvorima uplatili 425.557 kn, od čega je zatvorenici isplaćeno 107.267 kn.

Vlastitu djelatnost su nastavila obavljati 4 zatvorenika i to 1 u:

- Kaznionici u Požegi	- 1,
- Zatvoru u Bjelovaru	- 1,
- Zatvoru u Osijeku	- 1,
- Zatvoru u Požegi	- 1.

Na ime sufinanciranja troškova izdržavanja kazne zatvora zatvorenici su uplatili 14.960 kn.

Zatvorske radionice su većinom organizirane u odjelima za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika, a u njima se obavljaju poslovi obrade drva i metala, ugostiteljstva, poljoprivrede, održavanja, eksploatacije kamena i slično.

Pomoćno-tehnički poslovi na kojima rade zatvorenici u kaznionicama i zatvorima se najčešće odnose na održavanje čistoće i urednosti prostorija i kruga kaznionice, odnosno zatvora, pranje vozila, ličenje, pomoćne poslove u praonici rublja, kuhinji, skladištu, zatvorskoj radionici, zatvorskoj prodavaonici i slično.

Izvan kaznionice, odnosno zatvora zatvorenici su obavljali pomoćne poslove u pilani, građevinarstvu, uređenju okoliša, poslove utovara-istovara, poljoprivredi i slično, odnosno nastavljali obavljati vlastitu djelatnost ili rad kod svog poslodavca.

Na ime naknada za rad zatvorenika u promatranom razdoblju, zatvorenicima je isplaćeno ukupno 10,781.763 kn, od čega za rad u redovnom radnom vremenu 10,583.236 kn, a 198.527 kn za prekovremeni rad.

Prosječna naknada za rad iznosi 559 kn za rad u redovnom radnom vremenu, a 570 kn za redovni rad i rad duži od punog radnog vremena.

Za rad u redovnom radnom vremenu prosječno su najviše naknade za rad izvan kaznionice, odnosno zatvora (653 kn), a najniže za rad na pomoćno tehničkim, fizičkim i intelektualnim poslovima (534 kn).

Radom zatvorenika je u promatranom razdoblju ostvareno 34,750.135 kn prihoda, 30,804.224 kn rashoda, te je tako ostvaren višak prihoda u iznosu od 3,945.911 kn.

Tabela 30. Radno angažirani zatvorenici od 2006. do 2012. po kaznenim tijelima

Kaznena tijela	2006. g.	2007. g.	2008. g.	2009. g.	2010. g.	2011. g.	2012. g.	% smanjenja/ povećanja 2012/2011.	% smanjenja/ povećanja 2012/2006.
Kaznionice	953	1.067	1.163	1.132	1.091	1.164	1.100	- 5,50	+ 15,42
Zatvori	297	387	436	488	485	501	407	- 18,76	+ 37,04
Odgojni zavodi	69	58	65	67	69	76	70	- 7,89	+ 1,45
UKUPNO	1.319	1.512	1.664	1.687	1.645	1.741	1.577	- 9,42	+ 19,56

Tabela 31. Radno angažirani zatvorenici od 2006. do 2012. po mjestu rada

Mjesto rada	2006. g.	2007. g.	2008. g.	2009. g.	2010. g.	2011. g.	2012. g.	% smanjenja/ povećanja 2012/2011.	% smanjenja/ povećanja 2012/2006.
Zatvorska radionica	531	565	602	525	468	524	447	- 14,69	- 15,82
Režijski poslovi	739	869	964	1.060	1.088	1.130	1.062	- 6,02	+ 43,71
Izvan kaznionice, zatvora	49	78	98	102	89	87	68	- 21,84	+ 38,78
UKUPNO	1.319	1.512	1.664	1.687	1.645	1.741	1.577	- 9,42	+ 19,56

Zbog nedostatka proračunskih sredstava ostvareni višak prihoda je u cijelosti utrošen. Osim toga, a na ime budućih prihoda od rada zatvorenika ostvareno je dodatnih 4,131.972 kn rashoda, većim dijelom za sufinanciranje izvršavanja kazne zatvora, a manjim za kapitalne izdatke (nabava opreme za potrebe zatvorskih radionica i zatvorenika) i izdatke za poboljšanje uvjeta života i rada zatvorenika.

8.1.3. Organizacija slobodnog vremena

Zatvorenicima i maloljetnicima se u slobodno vrijeme u okviru njihovih interesa te mogućnosti kaznionica, zatvora, odnosno odgojnih zavoda organiziraju različite vrste aktivnosti za zadovoljavanje tjelesnih i kulturnih potreba koje se odnose na sportsko-rekreativne i kulturne sadržaje.

Tabela 32. Broj i vrsta aktivnosti slobodnog vremena zatvorenika i maloljetnika tijekom 2012. godine

Broj ostvarenih kontakata s predstavnicima sredstava javnog priopćavanja		38
Broj posjeta nevladinih udruga i međunarodnih organizacija		180
KULTURNA I VJERSKA DOGAĐANJA	koncert	21
	kazališne predstave	40
	drugo (galerije, muzeji, mise)	683
SPORTSKA DOGAĐANJA	nogomet	47
	stolni tenis	50
	košarka	19
	drugo (badminton, šah, odbojka, boćanje, dizanje utega, teretana)	1322

U promatranom razdoblju zatvorenici i maloljetnici aktivno su sudjelovali u 744 kulturna i vjerska događanja u kaznionicama i zatvorima kao i izvan njih. Osim organizacije koncerata i kazališnih predstava za zatvorenike i maloljetnike upriličene su posjete muzejima i galerijama te vjerski obredi.

Sve kaznionice, zatvori, odnosno odgojni zavodi omogućuju zatvorenicima i maloljetnicima posudbu knjiga iz vlastitih knjižnica ili iz gradske knjižnice. Zatvorenicima i maloljetnicima omogućena je i nabava knjiga, časopisa i dnevnog tiska za vlastita sredstva putem zatvorske prodavaonice.

Zatvorenici i maloljetnici u okviru literarno-novinarskih radionica pišu članke i uređuju informativne časopise za zatvorenike i maloljetnike: „Lepoglavski vjesnik“ u Kaznionici u Lepoglavi; „Glinski zatvorenik“ u Kaznionici u Glini; „Zločko“ u Kaznionici u Lipovici-Popovači i dr.

Posebno su zapaženi nastupi zatvorenika iz Kaznionice u Glini, Kaznionice u Lepoglavi i Kaznionice u Lipovici-Popovači koje imaju glazbene sastave te potpuno samostalno pripremaju i izvode glazbene priredbe i po drugim kaznenim tijelima.

Radovi nastali radom zatvorenika i maloljetnika u likovnim radionicama njihovo su vlasništvo. Oni se ili prodaju ili se priređuju izložbe u skladu s Pravilnikom o troškovima izrade, procjeni, izlaganju, pohranjivanju i prodaji stvari nastalih radom zatvorenika u slobodno vrijeme.

8.1.4. Dušobrižništvo i vjeroispovijedanje

Zatvorenici i maloljetnici imaju pravo na vjeroispovijedanje koristeći vlastitu vjersku literaturu i stvari za religijsku uporabu, a također imaju pravo kontaktirati s vjerskim službenikom svoje vjerske zajednice.

Vjeroispovijedanje i dušobrižništvo za najzastupljenije vjerske zajednice uređeno je sporazumima o dušobrižništvu koje pojedina vjerska zajednica potpisuje s Vladom RH na temelju međunarodnih ugovora i Zakona o izvršavanju kazne zatvora (ovakav sporazum za sada postoji za zatvorenike i maloljetnike katoličke, pravoslavne i muslimanske vjeroispovijesti). U slučajevima ostalih vjerskih zajednica (upisanih u registar vjerskih zajednica koji vodi Ministarstvo uprave) omogućava se kontakt zainteresiranog zatvorenika ili maloljetnika s predstavnikom kojeg imenuje vjerska zajednica.

U povodu velikih katoličkih blagdana i ostalih blagdana drugih vjeroispovijesti osobita se pažnja poklanja vjerskim potrebama zatvorenika i maloljetnika te se organiziraju svete mise i duhovni susreti koje često predvode istaknuti crkveni vjerodostojnici.

8.2. POSEBNI PROGRAMI TRETMANA

Posebni programi tretmana primjenjuju se prema specifičnim skupinama zatvorenika (ovisnici o drogama, ovisnici o alkoholu, nasilni delinkventi, seksualni delinkventi i sl.) s ciljem smanjivanja rizika od ponovnog počinjenja kaznenog djela kroz ublažavanje i otklanjanje dinamičkih kriminogenih čimbenika.

Posebni programi tretmana primjenjuju se na pravomoćno osuđene osobe, odnosno na zatvorenike te maloljetnike (maloljetnički zatvor i odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod).

Određuju se zatvorenicima i maloljetnicima u okviru provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, odnosno pojedinačnog programa postupanja, ovisno o procjeni

njihovih kriminogenih rizika i tretmanskih potreba, ali i općenito potreba za promjenom ponašanja radi poboljšanja kvalitete života njih samih te njihovog užeg i šireg socijalnog okruženja (edukativno razvojni programi).

Tijekom 2012. godine u zatvorima, kaznionicama i odgojnim zavodima primjenjivali su se sljedeći posebni programi: tretman ovisnika o alkoholu, odnosno osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima, tretman ovisnika o drogama, odnosno osoba s drogom uzrokovanim poremećajima, tretman osoba oboljelih od PTSP-a, trening kontrole agresivnog ponašanja, tretman seksualnih delinkvenata (PRIKIP - prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja), tretman počinitelja kaznenih djela u prometu i terapijske skupine za osobe s izrečenom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja. Od edukativno razvojnih programa provodili su se program Odgovornog roditeljstva i komunikacijske radionice.

U posebne programe tretmana je tijekom 2012. godine od 7764 pravomoćno osuđenih zatvorenika i maloljetnika bilo uključeno njih 3013, odnosno 38,8%.

Tabela 33. Broj zatvorenika uključenih u posebne programe tretmana

POSEBNI PROGRAM	tijekom 2012. godine	na 31. 12. 2012.
Tretman ovisnika o alkoholu	755	404
Tretman ovisnika o drogama	1675	957
Tretman osoba oboljelih od PTSP-a	190	106
Tretman počinitelja kaznenih djela u prometu	159	119
Trening kontrole agresivnog ponašanja	91	41
PRIKIP (tretman seksualnih delinkvenata)	39	29
Terapijske skupine (čl.75. KZ)	103	38
UKUPNO	3015	1694

Na dan 31.12.2012. godine od 3783 zatvorenika i maloljetnika koji su se zatekli na izvršavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere, u posebne programe bilo je uključeno njih 1694, odnosno 44,78%.

Tabela 34. Broj zatvorenika uključenih u edukativno razvojne programe

Edukativno razvojni program	tijekom 2012. godine
Odgovorno roditeljstvo	56
Komunikacijske radionice	44
UKUPNO	100

U edukativno razvojne programe tijekom 2012. godine bilo je uključeno 100 zatvorenika.

8.2.1. Posebni program tretmana ovisnika o alkoholu

U ovaj posebni program uključuju se zatvorenici (upućeni na izvršavanje kazne zatvora) kojima je izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od alkohola te zatvorenici za koje se u postupku dijagnostike utvrđena ovisnost ili zlorab alkohola, odnosno kod kojih je alkohol kriminogeni faktor. Tretman ovisnosti kod ovih osoba često predstavlja središnji dio pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora te u slučaju odbijanja sudjelovanja zatvorenik neće ostvariti pogodnosti izlazaka, odnosno uvjetni otpust.

Tretman se u svim kaznionicama i nekim zatvorima provodi grupno, a u zatvorima u kojima nema uvjeta za grupni rad, provodi se individualno. Tretman se provodi timski, a sastav tima ovisi o profesionalnoj strukturi odjela tretmana pojedine kaznionice, zatvora ili odgojnog zavoda. U tretman su osim neposrednog izvoditelja (tzv. terapeuta) uključeni i nadležni stručni savjetnik za tretman, liječnik, po potrebi psihijatar, a posredno i drugi članovi timova tretmanskih skupina zaduženi za provođenje općih metoda tretmana (strukovni učitelji, nastavnici, odjelni pravosudni policajci). U okviru tretmana predviđeno je povezivanje s klubom liječenih alkoholičara koji djeluje u prebivalištu ili boravištu zatvorenika radi osiguravanja kontinuiteta tretmana te pripreme poslijepenalnog prihvata.

Tabela 35. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u posebni program tretmana ovisnosti o alkoholu

TRETMAN OVISNIKA O ALKOHOLU	tijekom 2012. godine			na dan 31. prosinca 2012. godine		
	Izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO
zatvorenici	334	397	731	189	202	391
maloljetnici	4	20	24	1	12	13
UKUPNO	470	277	755	190	214	404

U posebni program tretmana ovisnika o alkoholu, tijekom 2012. godine bio je uključen 731 zatvorenik, što iznosi 9,69% svih zatvorenika koji su se tijekom godine nalazili na izvršavanju kazne zatvora. Od ukupnog broja zatvorenika uključenih u program, 45,69% uključeno je na temelju izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, a ostali po procjeni stručnog tima Centra za dijagnostiku i/ili kaznenog tijela.

Na dan 31.12.2012. godine u posebni program tretmana ovisnika bila su uključena ukupno 404 zatvorenika, odnosno 10,98% od ukupnog broja zatvorenika koji su se na taj dan nalazili na izvršavanju kazne zatvora.

Tijekom 2012. godine od ukupno 217 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 24 (11,06%) je bilo uključeno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o alkoholu ili problema uzrokovanih zlorabom alkohola. Od navedenog broja, 4 maloljetnika imala su izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, dok su ostali uključeni po procjeni stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

Na 31. prosinca 2012. godine od ukupno 105 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 13 (12,38%) je bilo uključeno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o alkoholu ili problema uzrokovanih zlorabom alkohola. Od navedenog broja, jedan maloljetnik je uključen po izrečenoj sigurnosnoj mjeri iz čl. 76. KZ-a, a ostali po procjeni stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

8.2.2. Posebni program tretmana ovisnika o drogama

Ovisnici, odnosno osobe s drogom uzrokovanim poremećajima čine specifičnu kategoriju počinitelja kaznenih djela, odnosno zatvorenika. Iako je jedan dio njih primarno kriminaliziran, najveći broj osoba koje kaznu izvršavaju zbog zlouporabe droga, odnosno kaznenih djela povezanih sa zlouporabom, kaznena djela čini upravo kao izravnu ili neizravnu posljedicu tih poremećaja. Stoga je primjena posebnog programa tretmana ovisnika, odnosno osoba s drogom uzrokovanim poremećajima u zatvorskom sustavu usmjerena na prevenciju ovisničkog, a time i kriminalnog recidiva.

Ovisnici se u program uključuju na temelju izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja ili po preporuci stručnog tima nakon provedenog dijagnostičkog postupka u Centru za dijagnostiku ili tijekom prijama u kaznenom tijelu. Neovisno o tome na koji način je zatvorenik uključen u poseban program, pristup i elementi programa su jednaki za sve ovisnike o drogama. U organizaciji i sadržaju programa rada s ovisnicima o drogama vodi se računa o kompatibilnosti s programima koji se provode u zajednici. Kod ovisnika naročito dolazi do izražaja element uključivanja u tretman u vlastitoj zajednici tijekom izdržavanja kazne, a naročito za vrijeme uvjetnog otpusta. Ovisnike o drogama se povezuje sa županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju bolesti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo te organizacijama civilnog društva čija je registrirana djelatnost tretman ovisnosti.

U provedbi programa naglasak je stavljen na grupni oblik rada, a individualni se primjenjuje najčešće u kombinaciji s grupnim i tamo gdje nije organiziran grupni rad. U zatvorima se grupni tretman provodi kroz grupe liječenih ovisnika, a u kaznionicama kroz modificiranu terapijsku zajednicu, ili grupe liječenih ovisnika. Tretman ovisnika obuhvaća liječenje i psihosocijalni tretman. Psihosocijalni tretman se odnosi na različite psihosocijalne intervencije i savjetodavnu pomoć uz redovite i izvanredne kontrole apstinencije, ali također obuhvaća i opće metode tretmana: radnu terapiju i organizirano provođenje slobodnog vremena zatvorenika ovisnika. Tretman se provodi timski, a sastav tima ovisi o profesionalnoj strukturi odjela tretmana pojedine kaznionice, odnosno zatvora. U tretman su osim neposrednog izvoditelja (tzv. terapeuta) uključeni i nadležni stručni savjetnik za tretman, liječnik, po potrebi psihijatar, a posredno i drugi članovi timova tretmanskih skupina zaduženi za provođenje općih metoda tretmana (strukovni učitelji, nastavnici, odjelni pravosudni policajci). Liječenje ovisnika središnji je dio i njihovog zdravstvenog zbrinjavanja koje neposredno provode liječnik i psihijatar.

Tabela 36. Broj zatvorenika ovisnika o drogama uključenih u posebni program

TRETMAN OVISNIKA O DROGAMA	tijekom 2012. godine			na dan 31. prosinca 2012. godine		
	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO
zatvorenici	706	919	1625	424	500	924
maloljetnici	2	48	50	1	32	33
UKUPNO	708	967	1675	425	532	957

U posebni program tretmana ovisnika, tijekom 2012. godine bilo je uključeno 1625 zatvorenika, odnosno 21,53% svih osoba koje su se tijekom 2012. godine nalazile na izvršavanju kazne zatvora. Od navedenog broja, 43,55% ovisnika o drogama uključeno je u program na temelju izrečene sigurnosne mjere liječenja od ovisnosti, a ostali po procjeni stručnog tima Centra za dijagnostiku, odnosno kaznenog tijela.

Na dan 31.12.2012. godine u posebni program tretmana ovisnika bila su uključena ukupno 924 zatvorenika, odnosno 12,24% od ukupnog broja zatvorenika koji su se na taj dan nalazili na izvršavanju kazne zatvora.

Tijekom 2012. godine od ukupno 217 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 50 (23,04%) je bilo uključeno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o drogama ili problema uzrokovanih zlouporabom droga. Od navedenog broja, 2 maloljetnika imala su izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, dok su ostali uključeni po procjeni stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

Na 31. prosinca 2012. godine od ukupno 105 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 33 (31,43%) je bilo uključeno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o drogama ili problema uzrokovanih zlouporabom droga. Od navedenog broja, jedan maloljetnik je uključen po izrečenoj sigurnosnoj mjeri iz čl. 76. KZ-a, a ostali po procjeni stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

8.2.2.1. Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama

U kontekstu tretmana ovisnika, i tijekom 2012. godine nastavljena je provedba *Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja*. Riječ je o projektu za doškolovanje, prekvalifikaciju i zapošljavanje liječenih ovisnika koji je Vlada RH donijela u travnju 2007. godine, a u čijoj provedbi sudjeluju i surađuju različita državna tijela, ustanove organizacije civilnog društva.

U suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta, u drugoj polovici rujna 2012.g. započela je priprema za provedbu stručnog osposobljavanja do sada najvećeg broja zatvorenika ovisnika u Upravi za zatvorski sustav od kada se Projekt Resocijalizacije provodi u zatvorskom sustavu. Od ukupno 280 zainteresiranih zatvorenika i zatvorenica, nakon obavljene profesionalne orijentacije i liječničkih pregleda pri nadležnim medicinama rada, daljnju mogućnost uključivanja u program stručnog osposobljavanja za računalnog operatera ostvarilo je ukupno 185 zatvorenika (od toga 11 zatvorenica) u 12 kaznenih tijela. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta kao provoditelja edukacije odabralo je učilište "Algebra", koje ima sjedište u Zagrebu, ali i dobro razvijenu mrežu svojih ispostava u ostalim gradovima diljem Hrvatske, te je u mogućnosti provesti ovako sveobuhvatnu edukaciju u 12 različitih gradova istovremeno. Dana 12. studenog 2012.g. u 12 kaznenih tijela dana započelo je stručno osposobljavanje za zanimanje računalnog operatera u trajanju od 130 školskih sati a koju je upisalo i uspješno završilo 156 zatvorenika (od toga 11 zatvorenica).

8.2.3. Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP

Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP je program koji se temelji na modificiranom obliku kognitivno-bihevioralne terapije, a njime su obuhvaćeni muški zatvorenici koji imaju teškoće s kontrolom seksualnog nagona. Trajanje programa je 10 mjeseci u skupini od 8 do 12 zatvorenika.

Tijekom 2012. godine u PRIKIP posebni program bilo je uključeno ukupno 39 zatvorenika. U Kaznionici u Lepoglavi u prvoj polovici godine završena je jedna grupa od 10 zatvorenika, a u drugoj polovici godine započele su s radom dvije nove grupe od po 9 zatvorenika. U Kaznionici u Glini u jednoj PRIKIP grupi uključeno je 11 zatvorenika.

U 2012. godini održana je edukacija za službenike pod nazivom Tretman seksualnih počinitelja i edukacija za provođenje Programa prevencije recidivizma i kontrole impulsivnog ponašanja (PRIKIP). Edukacija je provedena s ciljem da zatvorski službenici usvoje specifična znanja i vještine potrebne za grupni rad s počiniteljima kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog čudoređa. Edukacija se sastojala od tri dijela: Seleksijski dan (7 nastavnih sati), Teorijski dio: 3 dijela po 3 dana edukacije (75 nastavnih sati) i Praktični dio (opservacija grupnog rada kroz 10 mj.).

Od svih zainteresiranih službenika tretmana koji su se javili za edukaciju, nakon seleksijskog dana, na kojem su se pobliže upoznali s izazovima koje pred njih postavlja rad sa seksualnim delikventima, odabrani su oni koji su i dalje bili motivirani i koji su udovoljavali uvjetima za sudjelovanje u teorijskom i praktičnom dijelu edukacije koja će ih osposobiti za vođenje grupa. Kada govorimo o praktičnom dijelu edukacije, prilikom selekcije budućih voditelja programa, svakako se vodilo računa i o tome da se što većem broju polaznika edukacije omogući opservacija neposrednog grupnog rada jednom tjedno kroz čitavo vrijeme trajanja programa, odnosno kroz 10 mjeseci, u kaznionicama ili zatvorima gdje program provode iskusni voditelji.

U svrhu što kvalitetnije edukacije službenika, a samim time i što kvalitetnijeg tretmana počinitelja seksualnih delikata, tijekom 2012. godine dovršeni su priručnici koji omogućuju kvalitetno provođenje programa. Na temelju podataka dobivenih procjenom rizičnosti počinitelja, evaluacijskim listama, ulaznih, izlaznih i odgođenih upitnika kojima se evidentiraju promjene u mišljenju, stavovima i ponašanju počinitelja evaluirati će se učinci programa.

8.2.4. Trening kontrole agresivnog ponašanja

Posebni program tretmana nasilnih delinkvenata usmjeren je na počinitelje kaznenih djela s elementima nasilja te na druge zatvorenike koji imaju poteškoća u kontroliranju agresivnog ponašanja. Cilj mu je smanjivanje vjerojatnosti počinjenja nasilničkog kaznenog djela ali i smanjivanje vjerojatnosti manifestacije različitih oblika agresivnog ponašanja u kaznenim tijelima i nakon otpusta na slobodu, kroz trening socijalnih vještina, kontrolu ljutnje i razvoj tzv. moralnog rezoniranja. Program se provodi u kaznionicama u Glini, Lepoglavi, Lipovici-Popovači, Požegi (Odjel za izvršavanje maloljetničkog zatvora), zatvorima u Puli i Zagrebu te odgojnim zavodima u Požegi i Turopolju.

Tijekom 2012. godine u program je uključena ukupno 91 osoba, od čega 56 zatvorenika, 6 maloljetnika na izdržavanju maloljetničkog zatvora te 29 maloljetnika i maloljetnica na izdržavanju odgojne mjere upućivanja u Odgojni zavod.

8.2.5. Posebni program tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu

Osobe osuđene na kaznu zatvora zbog počinjenog kaznenog djela iz prometa najčešće nisu visoko kriminalizirane ni visoko sigurnosno rizične te kaznu zatvora u pravilu izvršavaju u poluotvorenim i otvorenim uvjetima. Zbog relativno velikog broja ovakvih zatvorenika koji, iako često nekriminalizirani, iskazuju brojne poteškoće izravno ili neizravno povezane s počinjenjem djela, ustrojen je posebni program tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu.

Program je namijenjen muškim punoljetnim osobama na izdržavanju kazne zatvora zbog kaznenih djela iz prometa. Program tretmana zatvorenika s kaznenim djelom iz prometa temelji se na četiri osnovna područja:

a) poznavanje prometnih propisa,

- b) uzročnost i pojavni oblici prometnih nesreća (s posebnim dijelom koji se odnosi na alkoholiziranost i promet),
- c) posljedice prometnih nesreća (s posebnim dijelom koji se odnosi na ozljede u prometu i prvu pomoć),
- d) prometna psihologija i kultura.

U 2012.g. program se provodio u Kaznionici u Lipovici-Popovači i u Kaznionici u Valturi, a u program je ukupno bilo uključeno 159 zatvorenika. Program se provodi u zatvorenim skupinama od po 12 – 15 zatvorenika u trajanju od 3 mjeseca te kontinuirano u otvorenim skupinama za one zatvorenike koji su prošli osnovni dio programa ali su zainteresirani za dodatne sadržaje iz prometa sve do otpusta iz Kaznionice.

U cilju širenja programa na veći broj zatvora i kaznionica, odnosno veći broj zatvorenika, tijekom 2012. godine intenzivno se radilo na izradi strukturiranog programa tretmana zatvorenika kako bi se u 2013. godini održala edukacija zatvorskih službenika za provođenje programa u većem broju kaznenih tijela.

U provedbi ovog posebnog programa koriste se metode i tehnike skupnog i individualnog rada, te integralna prometna metoda (IPM). Uočena je potreba cjelovitog pristupa tretmanu zatvorenika s kaznenim djelom iz prometa, odnosno zajedničko djelovanje i interakcija počinitelja, oštećenih i stručnjaka. Tako je IPM metoda proizašla iz dugogodišnjeg rada i iskustva u radu s počiniteljima s kaznenim djelom iz prometa. Također je nastavljena suradnja s vanjskim partnerima: Hrvatskim autoklubom (HAK), Fakultet prometnih znanosti, Hrvatskim psihološkim društvom - Sekcija za prometnu psihologiju, Udrugom obitelji stradalih u prometu te s Ministarstvom unutarnjih poslova (MUP RH).

8.2.6. Posebni program tretmana zatvorenika oboljelih od PTSP-a

Nakon Domovinskog rata u zatvorima i kaznionicama su se zbog počinjenih kaznenih djela počeli pojavljivati i zatvorenici hrvatski branitelji s izraženim simptomima posttraumatskog stresnog poremećaja. obzirom na simptome koje ovaj poremećaj nosi sa sobom, osim tegoba koje nepovoljno djeluju na kvalitetu života samih oboljelih osoba, one na određeni način predstavljaju i rizičnu skupinu u društvu.

Uključivanje u posebni program određuje se pojedinačnim programom izvršavanja kazne na temelju postavljene dijagnoze, preporuke Centra za dijagnostiku i/ili procjenu stručnog tima kaznenog tijela.

Tijekom 2012. godine u posebni program tretmana osoba oboljelih od PTSP-a bilo je uključeno 190 zatvorenika.

Protokom vremena od završetka Domovinskog rata, posljednjih godina kontinuirano opada broj zatvorenika koji zahtijevaju uključivanje u ovaj program u odnosu na početak njegove provedbe. Tako je broj uključenih zatvorenika tijekom 2012. godine za 15,18% manji nego prethodne godine, za 23,21% manji nego 2010. godine, a u odnosu na 2009. godinu taj broj je manji za čak 44,93%.

8.2.7. Terapijske grupe – čl. 75. KZ

Zatvorenici kojima je uz kaznu zatvora izrečena sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja iz članka 75. KZ uključuju se u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu (i pojedinim kaznenim

tijelima u kojima se mjera obveznog psihijatrijskog liječenja provodi ambulantno) u tzv. Terapijske grupe – posebni program tretmana kojem su nositelji specijalisti psihijatri, a suradnici u provedbi stručni savjetnici za tretman. Terapijske grupe dijele se prema osnovnoj dijagnozi te razlikujemo grupe osoba oboljelih od PTSP-a, osoba sa psihotičnim i graničnim poremećajem, ovisnika o drogama ili alkoholu u komorbiditetu s drugim psihičkim poremećajima te grupe osoba s mentalnom insuficijencijom i organskim poremećajima. U terapijske grupe su tijekom 2012.g. bila uključena 103 zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja.

8.2.8. Edukativno razvojni programi

Uz posebne programe tretmana u užem smislu, odnosno one koji su vezani uz specifične kriminogene čimbenike, možemo izdvojiti i programe koji se nude zatvorenicima neovisno o njihovim kriminogenim rizicima, a usmjereni su na rješavanje specifičnih problema, ili unaprijeđivanje kvalitete života i međuljudskih odnosa, kroz edukaciju i trening različitih životnih i socijalnih vještina. Ovi programi ne moraju se provoditi kontinuirano, ali mogu stajati kao ponuđena mogućnost, ili se mogu kreirati ako se pojavi potreba za njima.

Od ovakvih programa u 2012. godini izdvajamo program Odgovornog roditeljstva koji se provodio na razini cijelog zatvorskog sustava i Komunikacijske radionice koje su se provodile u Kaznionici u Valturi.

8.2.8.1. Odgovorno roditeljstvo

Program „Odgovorno roditeljstvo“ provodi se u kaznenim tijelima od 2010. godine temeljem Sporazuma o suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti sklopljenog 15. svibnja 2010. Svrha projekta je unaprijediti i proširiti sustav potpore obitelji, osigurati preduvjete za unaprijeđenje obiteljskih odnosa i stvaranje pozitivne obiteljske atmosfere, naglasiti i održati roditeljsku ulogu osoba na izdržavanju kazne zatvora, ublažiti negativne posljedice izdvojenosti roditelja iz obitelji te osigurati preduvjete za unaprijeđenje socijalnih i emocionalnih odnosa zatvorenika i članova njihovih obitelji.

Program provode djelatnici obiteljskih centara. Isti se tijekom 2010. godine provodio u zatvorima u Rijeci, Splitu, Varaždinu i Sisku. U 2011.g. godini nastavljeno je s provođenjem programa po istom modelu te se isti provodio u dva ciklusa (proljeće i jesen). U prvom ciklusu, program se provodio u 10 zatvora (Varaždinu, Bjelovaru, Dubrovniku, Puli, Rijeci, Splitu, Šibeniku, Osijeku, Zadru i Zagrebu) i četiri kaznionice (Lepoglavi, Turopolju, Lipovici-Popovači i Požegi). U drugom ciklusu, program se provodio se u kaznionicama u Glini i Lepoglavi te zatvorima u Bjelovaru, Puli, Varaždinu, Dubrovniku, Rijeci, Šibeniku i Zagrebu.

U listopadu 2012. godine u Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav, održan je sastanak s Pravobraniteljicom za djecu te Ministarstvom socijalne politike i mladih vezano za daljnje provođenje programa „Odgovorno roditeljstvo“ u kaznenim tijelima, a temeljem izuzetne motiviranosti zatvorenika za nastavkom programa te stvarnom potrebom za ovakvim sadržajima u kaznenim tijelima. Na sastanku je dogovoren nastavak suradnje s obiteljskim centrima u provođenju programa „Odgovorno roditeljstvo“ zaključno do kraja 2012. godine, a iz razloga izmjena odredbi Zakona o socijalnoj skrbi koje se odnose na nove obveze i javne ovlasti obiteljskih centara, iz kojeg razloga isti s postojećim kadrovskim i materijalnim kapacitetima nisu u mogućnosti dalje provoditi program.

Radi potrebe za daljnjim provođenjem razmotrene su mogućnosti provođenja ovog programa u kaznenim tijelima od strane službenika zatvora i kaznionica uz podršku i organizaciju

Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav. Tijekom 2012. godine program „Odgovorno roditeljstvo“ je proveden u Kaznionicama u Glini i Lepoglavi te Kaznionici i zatvoru u Šibeniku kao i u Zatvorima u Splitu i Zagrebu. Za program je prijavljen 61 zatvorenik, a do kraja programa sudjelovalo je 56 zatvorenika. Isti su se izjasnili za potrebom nastavka programa.

8.2.8.2. Komunikacijske radionice

Uključivanje u ovaj edukacijsko razvojni program omogućeno je svim zainteresiranim zatvorenicima koji izdržavaju kaznu zatvora u Kaznionici u Valturi. Program je podijeljen na 9 tema koje se obrađuju kroz 9 radionica u malim grupama od 10-12 članova koji su heterogeni po svim obilježjima. Tijekom 2012. godine ovim programom bila su obuhvaćena 44 zatvorenika.

9. SURADNJA S INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA

U svrhu podizanja kvalitete provedbe pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, zatvorski sustav je otvoren prema suradnji s različitim institucijama te organizacijama civilnog društva, između ostalog i u segmentu provedbe posebnih programa u zatvorima i kaznionicama.

U slučaju ovisnika o drogama postoji suradnja s županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti te organizacijama civilnog društva s kojima se zatvorenike povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenici nastavljaju tretman nakon otpusta. U nekim zatvorima ova suradnja se provodi i na način da predstavnici županijskih službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti (zatvori u Dubrovniku i Požegi) ili organizacija civilnog društva (Zatvor u Osijeku, Zatvor u Puli) sudjeluju na sastancima grupa liječenih ovisnika u zatvoru, kao suradnici u provedbi posebnog programa.

Suradnja s vanjskim partnerima u provedbi posebnog programa tretmana ovisnika omogućava kontinuitet i nakon otpusta, a kroz ovakav pristup moguće je u tretman i savjetovanje uključiti obitelj ili drugu osobu koja će ovisniku pružati potporu u apstinenciji i promjeni stila života. Tijekom 2012. godine ostvarena je suradnja u tretmanu i poslijepenalnom prihvatu ovisnika s udrugama: *Terra* u zatvorima u Rijeci i Puli, *Institut* u Zatvoru u Puli, *Stijena* u kaznionicama u Glini, Lepoglavi i Požegi, *Ne-ovisnost* u Zatvoru u Osijeku, *Čakula kroz život* u Zatvoru u Šibeniku, *Udruga za kreativni socijalni rad Zagreb* u više kaznenih tijela, kao i suradnja sa županijskim centrima za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti prema sjedištima kaznenih tijela.

U segmentu tretmana ovisnika, osobito ističemo suradnju s Domom za ovisnike Zajednica Susret, s kojom je 2009. godine sklopljen *Sporazum o suradnji na projektu psihosocijalne rehabilitacije zatvorenika-ovisnika tijekom uvjetnog otpusta*. Suradnja se odvija na razini cijelog zatvorskog sustava, a osobito u Kaznionici u Glini, Zatvoru u Gospiću i u Odjelu za zatvorenice u Kaznionici u Požegi.

U dijelu prevencije i liječenja zatvorenika od hepatitisa i HIV-a, u 2012. godini udruga HULOH Hepatos je u suradnji s Nastavnim zavoda za javno zdravstvo u Splitu obavila testiranje zainteresiranih zatvorenika u Zatvoru u Splitu na virusne hepatitise i HIV te edukaciju zatvorenika o načinima prijenosa i mogućnostima liječenja hepatitisa.

Tretman ovisnika o alkoholu tradicionalno je dobro povezan i naslonjen na rad udruga Klubova liječenih alkoholičara s kojima se zatvorenika povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenik nastavlja tretman nakon otpusta. Mreža KLA jedna je od

najrasprostranjenijih mreža organizacija civilnog društva, što osigurava nastavak tretmana zatvorenika ovisnika o alkoholu nakon otpusta.

U okviru programa tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu također je uspostavljena suradnja s vanjskim partnerima: Hrvatskim autoklubom, Hrvatskim psihološkim društvom- Sekcija za prometnu psihologiju, Udrugom obitelji stradalih u prometu te s Ministarstvom unutarnjih poslova.

10. SURADNJA S LOKALNOM ZAJEDNICOM

U svrhu osposobljavanja zatvorenika i maloljetnika za život na slobodi i unaprjeđenja rada nužna je suradnja kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda s lokalnom i regionalnom zajednicom na čijem području se nalazi njihovo sjedište. Ova suradnja odnosi se prvenstveno na organizaciju rada zatvorenika i maloljetnika i poboljšanju standarda izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere.

Predstavnici lokalne i regionalne uprave i samouprave u 2012. godini posjetili su: Kaznionicu u Glini, Kaznionicu u Lipovici-Popovači, Kaznionicu u Požegi, Kaznionicu u Valturi, Zatvor u Bjelovaru, Zatvor u Rijeci, Zatvor u Splitu, Odgojni zavod u Požegi te Odgojni zavod u Turopolju.

11. POGODNOSTI ZATVORENIKA

Pogodnosti predstavljaju skup poticajnih mjera usmjerenih na smanjivanje negativnih učinaka zatvaranja i poticanje u ostvarivanju programa izvršavanja radi ostvarivanja svrhe izvršavanja kazne zatvora.

One se sastoje od ublažavanja uvjeta unutar kaznionice, odnosno zatvora te češćih dodira s vanjskim svijetom. Pogodnosti razvrstavanja na odjel s blažim uvjetima unutar kaznionice i zatvora mogu se koristiti samo u kaznionicama i zatvorima u kojima su takvi odjeli ustrojeni.

Tabela 37. Pogodnosti i njihova zlouporaba tijekom 2012.godine

VRSTE POGODNOSTI		br. zatvorenika koji su koristili pogodnosti	broj iskorištenih pogodnosti	broj zlouporaba pogodnosti
Pogodnosti izvan kaznenog tijela	izlazak s posjetom	2147	5083	17
	izlazak bez posjete	90	133	
	Izlazak u mjesto prebivališta, boravišta	2188	9391	101
	terapijski izlazak	109	314	
	izvanredni izlazak	438	666	8
	godišnji odmor izvan kaznenog tijela	578	735	5
	izlazak s odgajateljem	55	113	
	prigodni skupni izlazak	44	72	
	nagradni dopust	13	13	

	školski praznici	37	40	1
Pogodnosti u kaznenom tijelu	produžena posjeta	1054	2168	
	slobodna posjeta (bez nadzora)	1962	4721	
	posebne nagrade	249	260	
	telefoniranje bez nadzora	35766	346073	

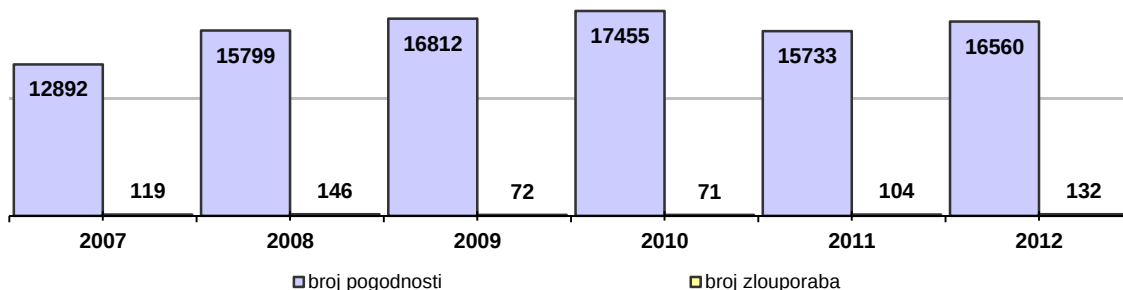
Tijekom 2012. godine upravitelji su odobrili 404 pogodnost razvrstavanja zatvorenika u odjel s blažim uvjetima iz zatvorenih u poluotvorene uvjete (271) i iz poluotvorenih u otvorene uvjete (133).

O odobravanju pogodnosti odluku donosi upravitelj na temelju procjene uspješnosti u provedbi pojedinačnog programa izvršavanja kazne vodeći se načelom individualizacije.

Broj odobrenih pogodnosti u 2012. godini povećan je za otprilike 17% u odnosu na 2011. godinu, dok je zlouporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela porasla s 104 zlouporabe u 2011. godini na 132 u 2012. godini.

Zlouporebe pogodnosti izvan kaznenog tijela uglavnom su predstavljale kašnjenje s odobrene pogodnosti te povrata u kaznionicu, odnosno zatvor pod utjecajem alkohola.

Slika 9. Zlouporeba pogodnosti izvan kaznenog tijela

12. PREMJEŠTAJ ZATVORENIKA

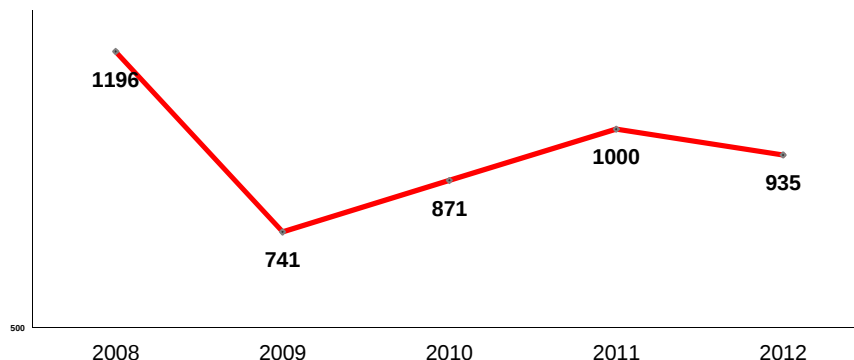
Temeljni kriteriji za premještaj zatvorenika u blaže uvjete izvršavanja rezultati su provedbe programa izvršavanja kazne, sigurnosna procjena, procjena vjerojatnosti zlouporabe blažih uvjeta izdržavanja kazne, odnosno sigurnost zajednice.

O premještanju na izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor odlučuje Središnji ured na prijedlog upravitelja kaznionice ili zatvora gdje zatvorenik izdržava kaznu, pri čemu su premještaji uvjetovani sigurnosnim, organizacijskim i tretmanskim razlozima.

Upravitelj kaznionice ili zatvora obvezno razmatra mogućnost premještaja u odjel ili kaznionicu, odnosno zatvor s blažim uvjetima nakon izdržane polovice kazne, a nakon toga svakih šest mjeseci.

Tijekom 2012. godine zaprimljeno je 935 prijedloga kaznionica i zatvora za premještaj zatvorenika, a Povjerenstvo za premještaje Središnjeg ureda pozitivno je riješilo 727 prijedloga, a odbilo je 208 prijedloga.

Slika 10. Broj odobrenih premještaja zatvorenika u 2012.godini

Najveći broj zatvorenika premješten je u zatvorene uvjete (iz drugih zatvorenih, poluotvorenih ili otvorenih uvjeta), a nešto više od 1/3 premješteno je u poluotvorene i otvorene uvjete.

Radi prenapučenosti smještajnih kapaciteta kaznionica i zatvora tijekom 2012. godine bili su česti premještaji iz organizacijskih, ali i sigurnosnih razloga zbog nemogućnosti provođenja pojedinačnog programa u postojećim uvjetima. U manjem broju slučajeva premještani su i zatvorenici u istražnom zatvoru, uz suglasnost nadležnog suda.

13. TRANSFER ZATVORENIKA

Republika Hrvatska je ratificirala Konvenciju o transferu osuđenih osoba Vijeća Europe kao i Dodatni protokol uz navedenu Konvenciju. U skladu s navedenim međunarodnim ugovorima i Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima Republika Hrvatska preuzima na izvršenje kazne zatvora izrečene u drugoj državi državljanima Republike Hrvatske, kao i premještaj stranih državljana osuđenih za kaznena djela u Republici Hrvatskoj u strane države. Tijekom 2012. godine petnaest osuđenika-zatvorenika premješteno je na izdržavanje kazne iz inozemstva u Republiku Hrvatsku, dok je sedam zatvorenika premješteno iz Republike Hrvatske na daljnje izdržavanje kazne u strane države.

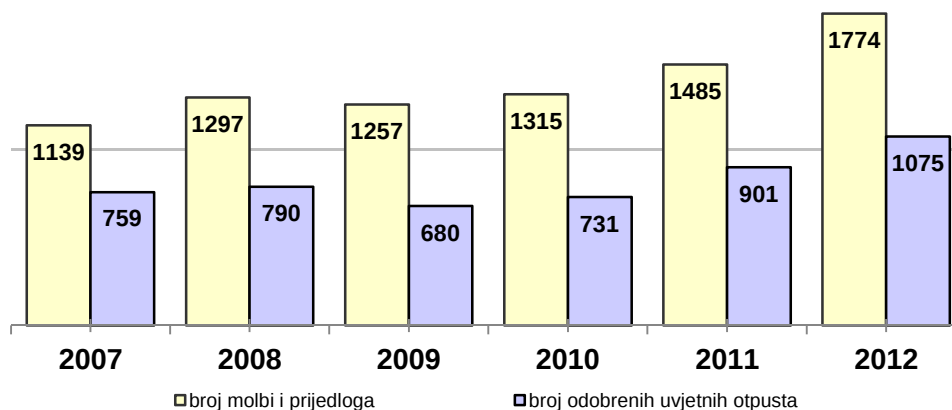
Tabela 38. Zatvorenici premješteni na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2012. godine

TRANSFER ZATVORENIKA		muški	žene	TRANSFER ZATVORENIKA		muški	žene
U državu	Italija		1	Iz države	Slovenija	2	1
	Srbija	2	1		Njemačka	3	
	Turska	1			Italija	2	1
	Slovenija	2			Srbija	1	
					BiH	1	
					Mađarska	1	
					Austrija	2	
					Švicarska	1	
SVEUKUPNO				22			

14. UVJETNI OTPUST ZATVORENIKA

Tijekom 2012. godine Povjerenstvo za uvjetni otpust održalo je 81 sjednicu u kaznionicama i zatvorima, uz neposredno preslušavanje zatvorenika, na kojima je odlučeno o 1774 podnesenih molbi ili prijedloga za uvjetni otpust.

Slika 11. Uvjetni otpust po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust

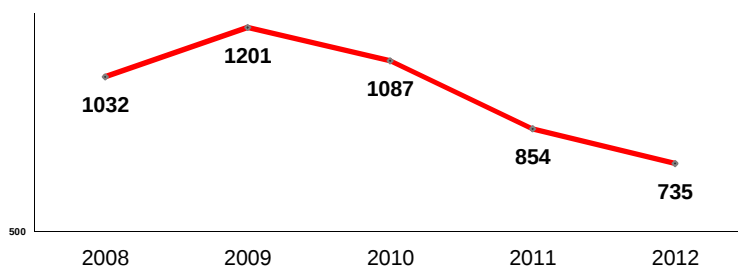
Usvojeno je 1075 molbi ili 60,6% molbi, odnosno prijedloga, odbijene su 202 molbe ili 11,4%, a zbog nepostojanja formalno pravnih pretpostavki, odbačeno je 38 molbi odnosno 1,3%. Nadalje, odgođeno je rješavanje 320 molbi ili 18,0 % zbog preuranjenosti, zbog potrebe dopune dokumentacije, pribavljanja izvješća centra za socijalnu skrb, okončanja kaznenog postupka ili drugih razloga. Ukupno 139 molbi ili 7,8% proslijeđeno je na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora.

Zbog počinjenih stegovnih prijestupa prije realizacije uvjetnog otpusta, tijekom 2012. godine opozvano je manje od 1% odobrenih uvjetnih otpusta.

Odgođene i prosljeđene molbe na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora u pravilu su naknadno pozitivno riješene. Time se postotak pozitivno riješenih molbi i odobrenih uvjetnih otpusta u 2012. godini povećava na gotovo 86% od ukupno podnijetih molbi.

Na temelju odluke upravitelja kaznionica ili zatvora u 2012. godini uvjetno je otpušteno 735 zatvorenika na uvjetni otpust u trajanju do dva mjeseca što čini 13,0% od ukupno otpuštenih zatvorenika tijekom godine po svim osnovama.

Slika 12. Uvjetni otpust po odluci upravitelja kaznionice/zatvora

Zbrajajući uvjetno otpuštene zatvorenike po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust i po odlukama upravitelja kaznionica i zatvora ukupno je po osnovi instituta uvjetnog otpusta otpušteno 30.0% zatvorenika u odnosu na sve ostale osnove otpuštanja.

15. PRAVA ZATVORENIKA I NJIHOVA ZAŠTITA

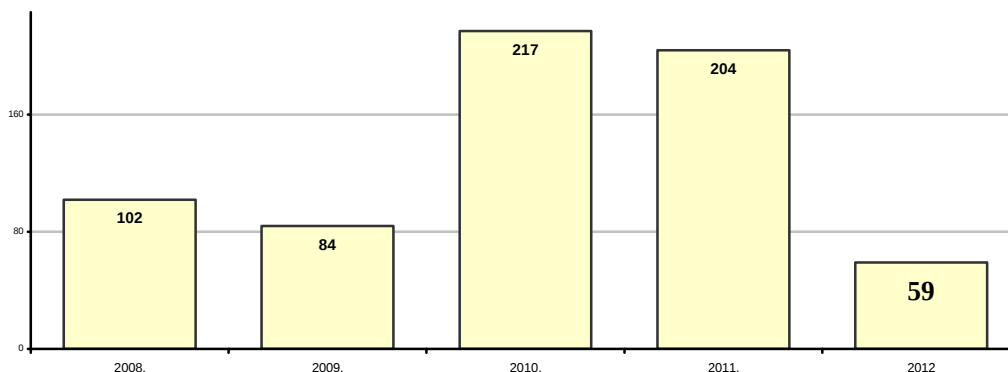
Temeljna ljudska prava propisana su Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim ugovorima, te Zakonom o izvršavanju kazne zatvora.

Zabranjena je diskriminacija zatvorenika po bilo kojoj osnovi. Ograničavanje zatvorenika u temeljnim pravima dopušteno je samo u granicama nužnim za ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora, odnosno iz razloga održavanja reda i sigurnosti i u postupku propisanom Zakonom o izvršavanju kazne zatvora.

Zaštita prava zatvorenika propisana je navedenim Zakonom i u nadležnosti je suca izvršenja. Ostvaruje se podnošenjem žalbe ili pritužbe sucu izvršenja.

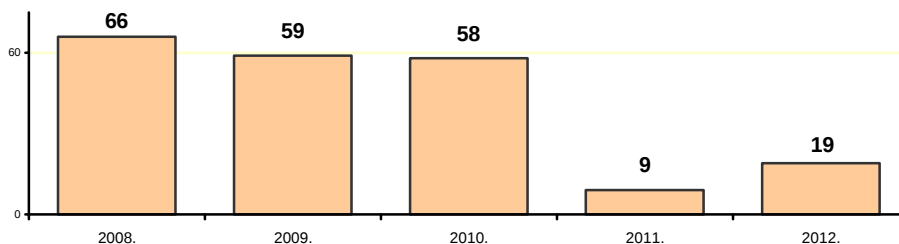
U 2012. godini podneseno je 59 žalbi nadležnom sucu izvršenja. Za razliku od 2011. godine to je smanjenje za 145 žalbi.

Slika 13. Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika

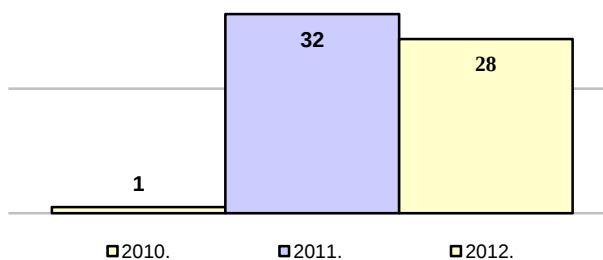
Protiv rješenja suca izvršenja zatvorenik može podnijeti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. U 2012. godini podneseno je 19 žalbi što je za 10 više nego u 2011. godini.

Slika 14. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi zatvorenika na rješenja suca izvršenja

Protiv navedenog rješenja suca upravitelji također mogu podnijeti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. Tako je u 2012. godini podneseno 28 žalbi, što je za 4 manje nego u 2011. godini. Sve su žalbe uvažene.

Slika 15. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi upravitelja na rješenja suca izvršenja

16. PRITUŽBE ZATVORENIKA

Radi zaštite temeljnih ljudskih prava zatvorenici se imaju pravo pritužiti i Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa koji obavlja nadzor nad radom i postupanjem sa zatvorenicima. U odnosu na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu ili izobrazbu zatvorenici se mogu pritužiti i nadležnim ministarstvima.

Također, zatvorenici imaju pravo podnositi pritužbe i pučkom pravobranitelju, pravobraniteljici za ravnopravnost spolova, pravobraniteljici za djecu, pravobranitelju za zaštitu osoba s invaliditetom te međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava kojih je Republika Hrvatska članica. Zatvorenicima se jamči tajnost dopisivanja s tijelima državne vlasti, pravobraniteljima i navedenim međunarodnim organizacijama.

Pritužbe zatvorenika odnosile su se prvenstveno na:

- uvjete smještaja
- zdravstvenu zaštitu
- postupanje službenika
- stegovni postupak
- kršenje ostalih ljudskih prava

Osnovane pritužbe odnosile su se samo na uvjete smještaja.

17. ZAHTJEVI ZATVORENIKA ZA NAKNADU ŠTETE

Svaki zatvorenik kojem je nezakonito uskraćeno neko pravo ili je bio izložen bilo kakvom obliku mučenja, zlostavljanja ili ponižavanja, ima pravo na naknadu štete.

Tijekom 2012. godine zaprimljena su 343 zahtjeva za naknadu štete od strane zatvorenika. Najviše zahtjeva za naknadom štete podneseno je zbog uvjeta smještaja.

DRUGI DIO - ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA

1. OCJENA STANJA SIGURNOSTI

U osiguranju kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda najveći sigurnosni rizici vezani su uz povećanu složenost i opseg poslova Odjela osiguranja, uzimajući u obzir nedostatan broj službenika pravosudne policije, strukturu i broj zatvorenika te manjak tehničke opreme i neadekvatna arhitektonska rješenja kaznenih tijela.

U kaznionicama, zatvorima i odgojnom zavodu u Turopolju na dan 31. prosinca 2012. godine sistematizirano je 2279 radnih mjesta službenika osiguranja policije a popunjeno je 1576 službenika osiguranja.

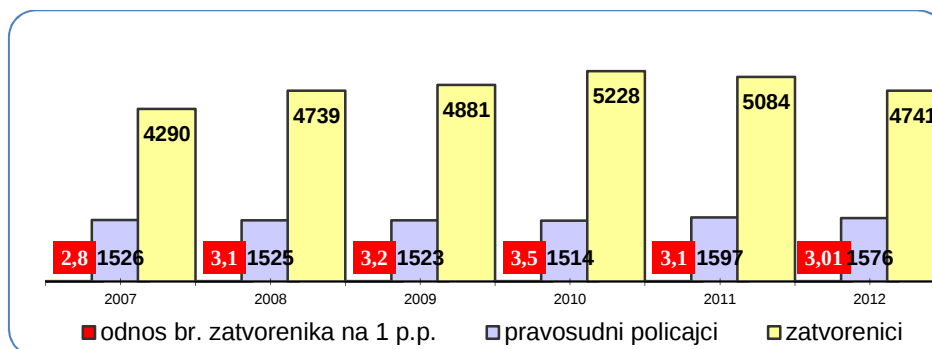
Većina kaznenih tijela nije na razini adekvatne materijalno tehničke opremljenosti i tehničke zaštite što uz postojeća arhitektonska rješenja predstavlja značajan rizik kojim se najčešće upravlja na način da se incidenti pokušavaju prevenirati dodatnim opterećenjem ljudskog faktora odnosno angažman službenika osiguranja radi obavljanja poslova te osiguravanja reda i sigurnosti u kaznenim tijelima i odgojnim zavodima.

Negativno ozračje među zatvorenicima (maloljetnicima) koje je kao posljedica prostornih i smještajnih uvjeta u kojima se isti nalaze, stvara dodatni opseg poslova usmjerenih na ublažavanje širenja agresije, u cilju prevencije eskalacije nezadovoljstva koje bi dovelo do ugrožavanja uspostave reda i sigurnosti.

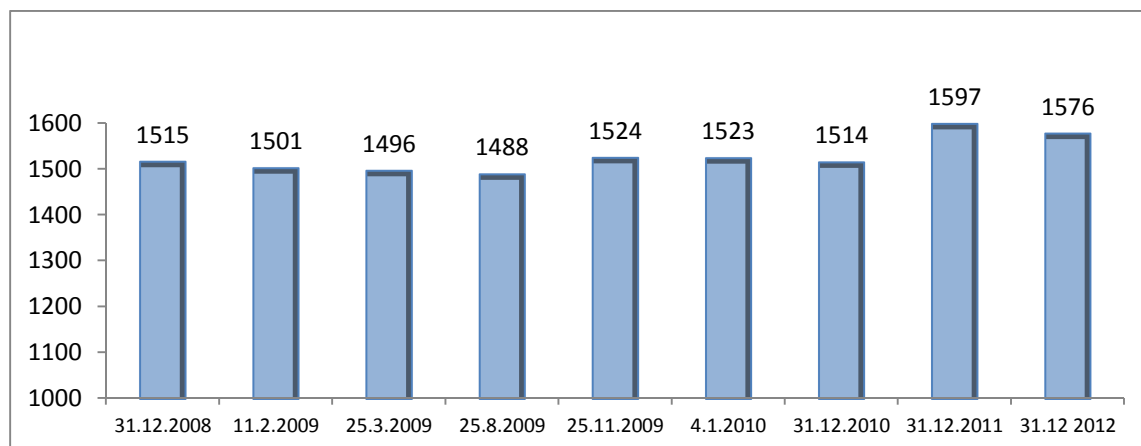
Nedostatan broj stručnog osoblja kao i materijalno-prostorna ograničenja za provedbu usmjerenih okupacijskih aktivnosti sa zatvorenicima (maloljetnicima), u značajnijoj mjeri negativno utječu na provedbu reda i sigurnosti po principu dinamičke sigurnosti, odnosno, kroz umanjivanje deprivacija i tendencije za bijegom i rizičnim ponašanjem zatvorenika.

Analizirani podaci koji su slikovno i tablično prikazani u nastavku izvješća, odnose se na podatke prikupljene dnevnim i mjesečnim praćenjem pokazatelja kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda.

Slika 16. Odnos broja zatvorenika i pravosudnih policajaca

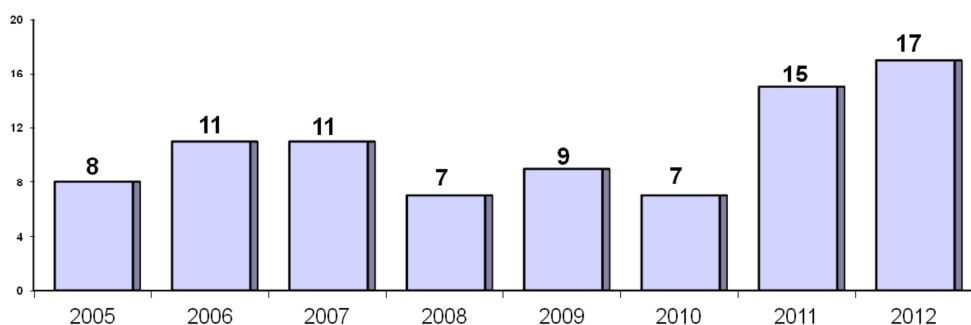
Slika 17. Kretanje broja službenika pravosudne policije

U odnosu na stanje 31.12.2011. godine, broj službenika pravosudne policije je na dan 31.12.2012. godine manji za 21 službenika.

Zabilježeni početak blagog negativnog trenda u odnosu na stanje prethodne godine može se tumačiti kao posljedica smanjenja popunjavanja upražnjenih radnih mjesta u odjelima osiguranja koja su, pored ostalih razloga, nastala umirovljenjem dijela službenika kao i prelascima službenika iz odjela osiguranja u druge odjele ili druga državna tijela i dr. Tijekom 2012. godine u zatvorskom sustavu u mirovinu otišlo je ukupno 14 službenika i 1 službenica pravosudne policije.

Slika 18. Napad zatvorenika na službenike

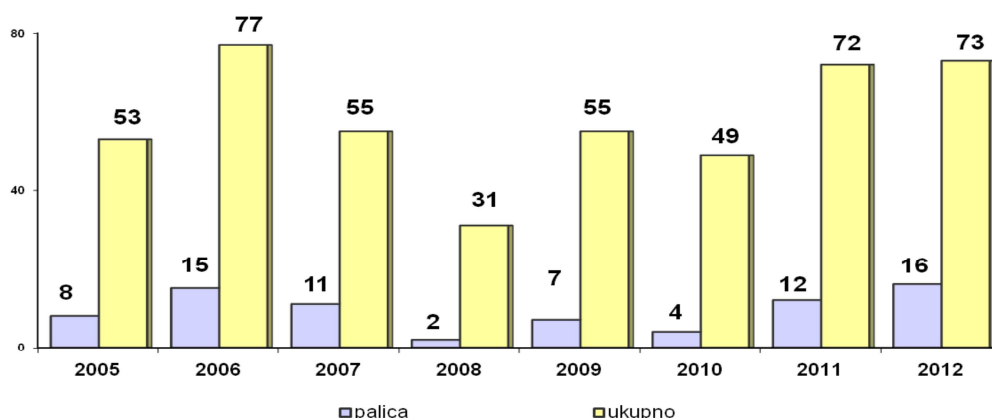
U 2012. godini prošlogodišnji rast broja napada zatvorenika na službenike je nastavljen. Napadi na službenike u većini slučajeva više su rezultat trenutne reakcije zatvorenika na situaciju nego rezultat planiranog napada i nisu evidentirane teže ozljede kao posljedica napada zatvorenika na službenike.

Pretpostavljamo da sigurnosni rizik koji se preuzima kroz izvršavanje mjera i sankcija prema zatvorenicima i maloljetnicima raste u korelaciji s nedostacima vezanim na organizaciju programskih aktivnosti, arhitektonske te organizacijsko proceduralne i pravne pretpostavke.

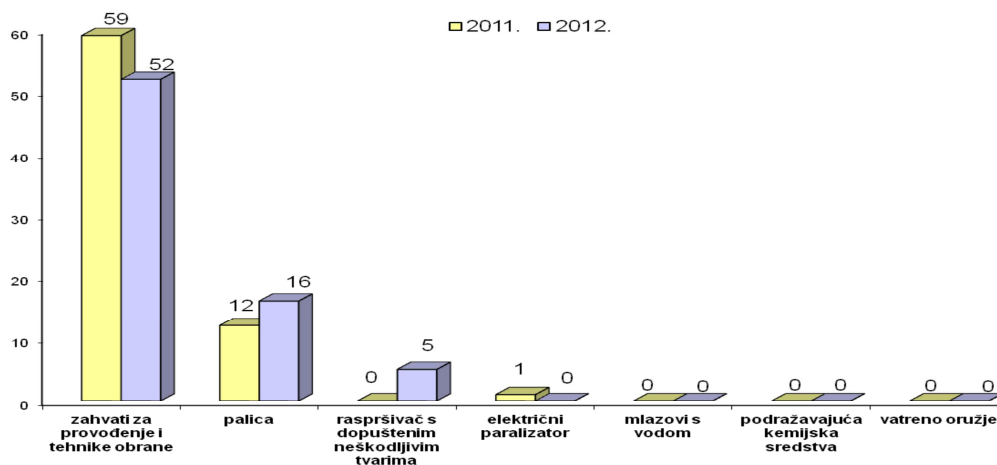
Za naglasiti je da nisu u svim slučajevima, kad je došlo do napada na službenike, primijenjena i sredstva prisile prema zatvoreniku.

2.PRIMJENA SREDSTAVA PRISILE

Slika 19. Primjena sredstava prisile

Slika 20. Vrste primijenjenih sredstava prisile

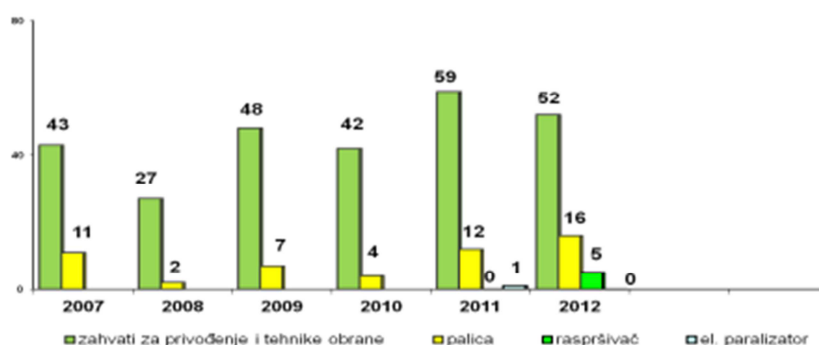

Brojka od ukupno 73 primjene sredstava prisile u 2012. godini gotovo je na istoj razini kao i 2011. godine, s tom razlikom što je tijekom 2012. godine u 5 slučajeva primijenjen raspršivač s dopuštenim neškodljivim tvarima kao nova vrsta sredstva prisile.

U konkretnim slučajevima primjena raspršivača rezultirala je rješavanjem incidentne situacije izborom humanijeg sredstva prisile koje jamči uspjeh te umanjuje rizik nastanka ozljeda kako kod zatvorenika tako i službenika koji isto primjenjuju u skladu s propisima.

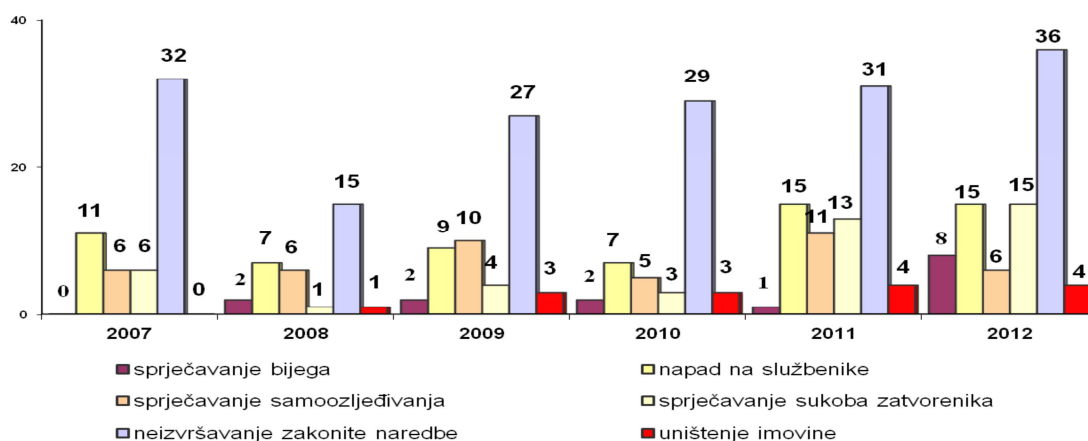
U odnosu na 2011. godinu broj primjene palice kao sredstva prisile povećan je za četiri primjene palice, a u ukupnom broju primjene palice 2012. godine većina se odnosi na evidentiranu primjenu prema maloljetnicima na izdržavanju odgojne mjere pri čemu je kao razlog u najvećem broju slučajeva bilo sprječavanje maloljetnika u neposrednom pokušaju bijega (vidi sliku 30) te sprječavanja fizičkog sukoba, a preostalih 22% ukupnog broja primjene palica evidentirano je prema zatvorenicima.

Slika 21. Vrsta i broj primijenjenih sredstava prisile u skladu sa zakonskim propisima

Slijedom pojačanog nadzora postupanja prilikom primjene sredstava prisile tijekom 2012. godine nisu evidentirana prekoračenja ovlasti prilikom primjene sredstava prisile.

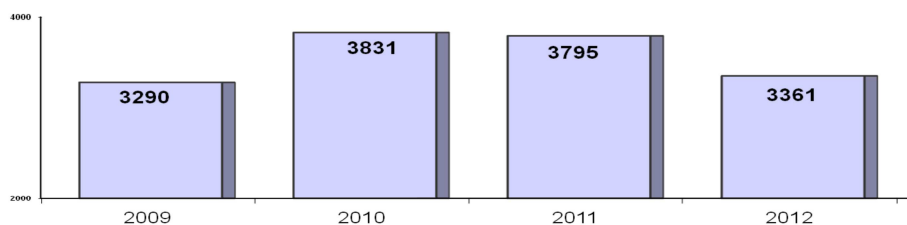
Slika 22. Razlozi primjene sredstava prisile

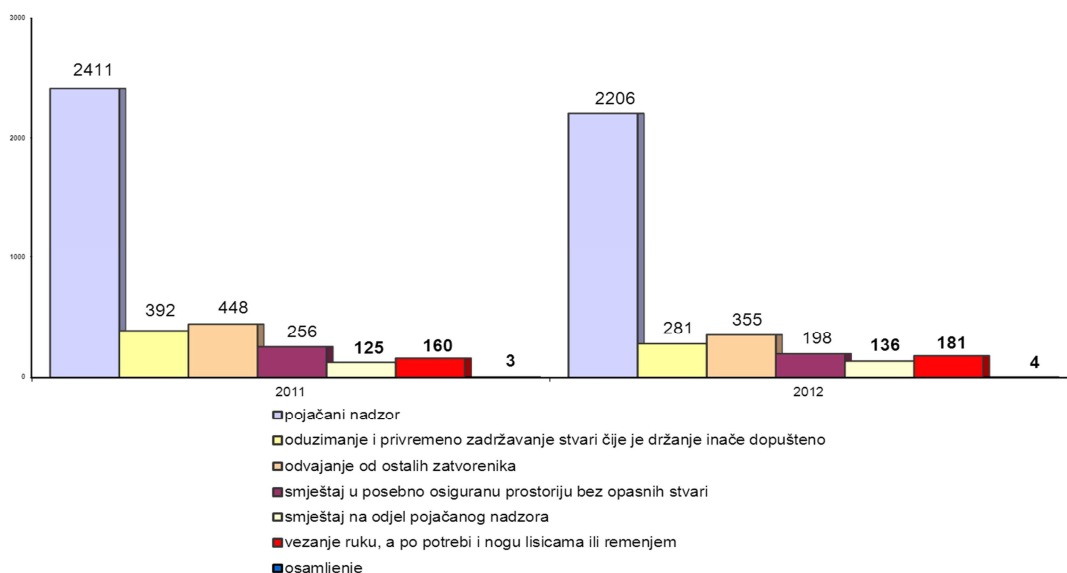
Odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, svojim agresivnim ponašanjem i kriminalnom strukturom nadilazi uvijete u kojima borave u odnosu na zakonske i arhitektonske okvire.

3. POSEBNE MJERE ODRŽAVANJA REDA I SIGURNOSTI

Slika 23. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti

Slika 24. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti prema vrsti

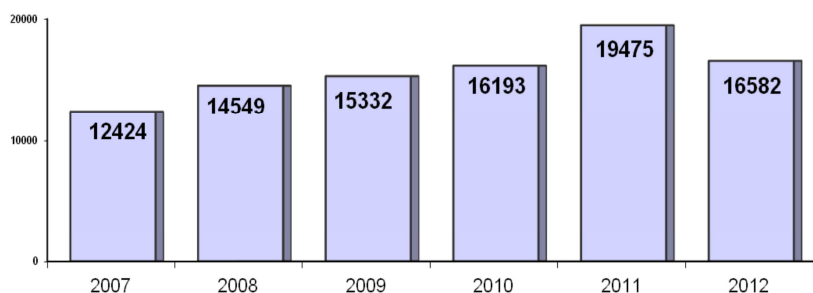

Broj primijenjenih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti u 2012. godini u kaznionicama i zatvorima smanjen je za 11,4% u odnosu na broj u 2011. godini, a s obzirom na pojedinu vrstu primijenjene mjere blago povećanje evidentirano je u primjeni mjere smještaja na odjel pojačanog nadzora, vezanja ruku a po potrebi i nogu lisicama ili remenjem te primjene mjere osamljenja.

Prikazani podaci uključuju i podatke koji se odnose na primijenjene posebne mjere zaštite prema maloljetnicima koji se nalaze na izdržavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod što uglavnom čini povećanje vrijednosti pojedinih promatranih kategorija u 2012. godini.

4. TESTIRANJE ZATVORENIKA NA ALKOHOL I DROGE

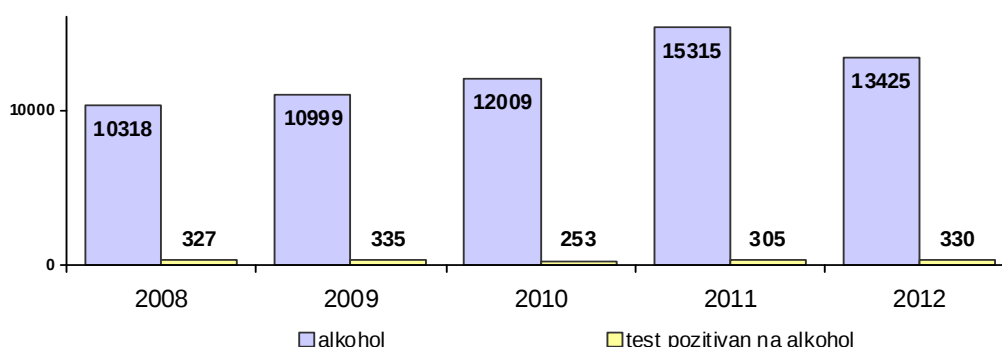
Slika 25. Ukupni broj testiranja zatvorenika na alkohol i droge

U odnosu na 2011. godinu za 15% je smanjen ukupni broj testiranja zatvorenika na alkohol i droge, dok je ukupni broj testiranih zatvorenika pozitivnih na alkohol i droge veći za 8,15%. Razlog smanjenja broja testiranja rezultat je programa štednje i nešto manjeg prosječnog brojnog stanja zatvorenika.

Ukupan broj testiranih zatvorenika na alkohol i droge uz ciljana testiranja koja se provode, sadrži i redovna testiranja zatvorenika kod dolaska u kaznionicu ili zatvor s korištenja pogodnosti te prilikom samostalnog javljanja zatvorenika na izdržavanje kazne.

Slika 26. Ukupan broj testiranja na alkohol

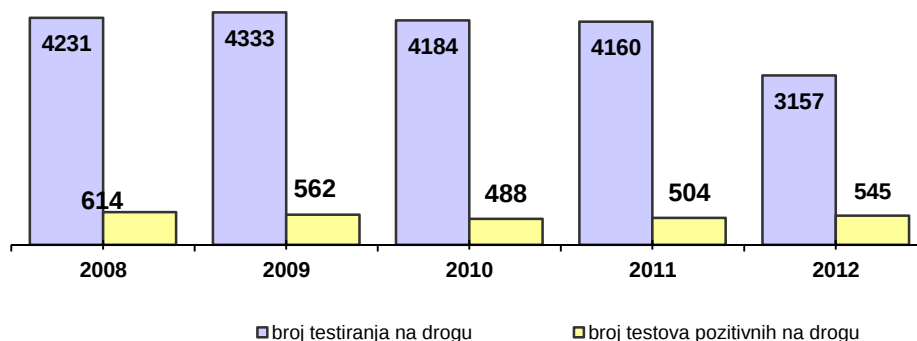

Iz podataka je vidljivo da ukupni broj zatvorenika testiranih na alkohol u 2012. godini bilježi pad od 12,3% u odnosu na 2011. godinu, dok je udio zatvorenika koji su pozitivni na alkohol u 2012. godini veći za 0,5 % u odnosu na udio pozitivnih u 2011. godini.

Također, ukupni broj zatvorenika testiranih na drogu u 2012. godini manji je za 24,1% u odnosu na 2011. godinu, a udio zatvorenika koji su pozitivni na droge (uključujući sastojke

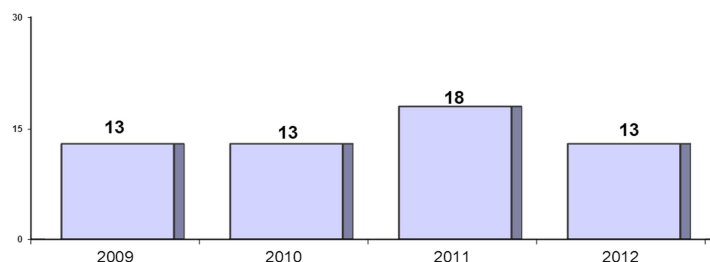
psihofarmaka koji se nedozvoljeno konzumiraju), u 2012. godini veći je za 5,1 % u odnosu na 2011. godinu.

Slika 27. Ukupan broj testiranja na drogu

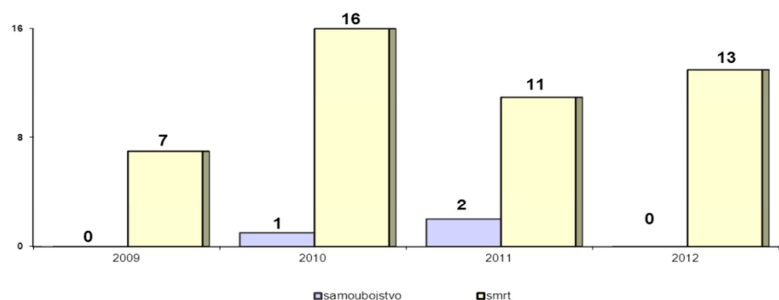
5.SUICID I SMRT ZATVORENIKA

Slika 28. Broj pokušaja samoubojstava

Smanjen je broj pokušaja samoubojstava za 27% u odnosu na 2011. godinu, te je time broj evidentiranih slučajeva pokušaja samoubojstava na razini proteklih godina odnosno značajno ispod prosjeka promatrajući tablično prikazano razdoblje. Neki slučajevi manifestnih ponašanja zatvorenika upućuju na njihovu manipulaciju pokušajem samoubojstava, međutim i prema takvim incidentima pristupa se studiozno dajući im poseban značaj u tretmanu radi prevencije samoubojstva te se takvi slučajevi većinom tretiraju kao pokušaj samoubojstva.

Slika 29. Broj samoubojstava i smrti

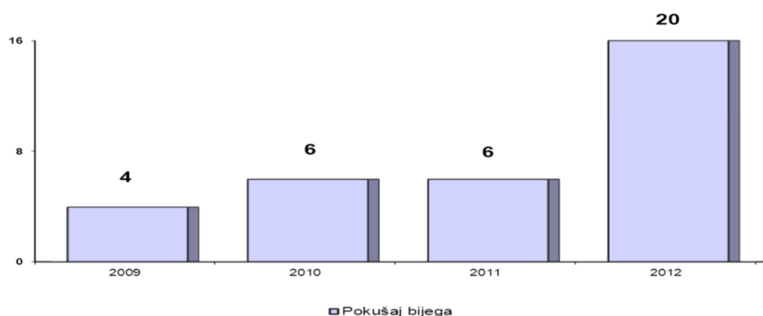
Tijekom 2012. godine nije bilo samoubojstava, a smrti zatvorenika evidentirane su u sljedećim kaznionicama i zatvorima:

Zatvorska bolnica u Zagrebu	- 3	Kaznionica u Valturi	- 1
Kaznionica u Požegi	- 1	Zatvor u Šibeniku	- 1
Kaznionica u Lepoglavi	- 6	Zatvor u Zagrebu	- 1

U prikazanom broju smrti zatvorenika sadržane su i smrti zatvorenika kojima je zbog bolesti ili liječenja od strane sudaca izvršenja odobren prekid kazne, a isti su preminuli izvan kaznionica ili zatvora tijekom trajanja prekida izvršenja kazne zatvora. Navedenih slučajeva tijekom 2012. godine bilo je ukupno 3. Jedan slučaj smrti dogodio se je izvan kaznionice tijekom odobrenog izlaza u mjesto prebivališta.

6.BIJEG ZATVORENIKA

Slika 30. Broj pokušaja bijega

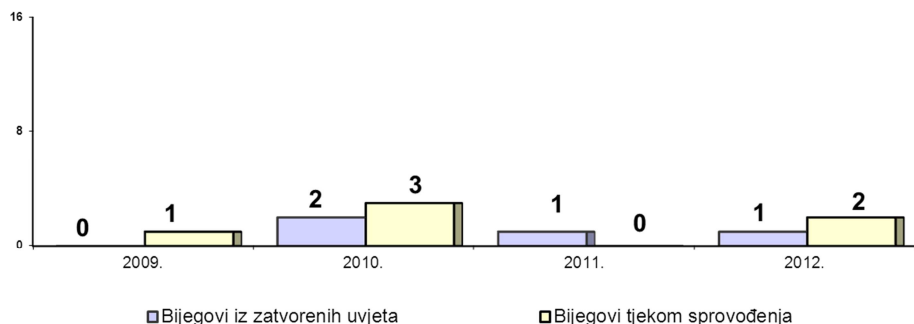

Od ukupno 20 evidentiranih pokušaja bijega u zatvorskom sustavu, 16 pokušaja bijega evidentirano je od strane maloljetnika koji se nalaze na izdržavanju Odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod i to jedan pokušaj bijega u Odgojnom zavodu Požega i 15 pokušaja bijega u Odgojnom zavodu u Turopolju. Udio maloljetnika na izvršavanju mjere, u odnosu na zatvorenike, u prosjeku manji je od 2%.

Navedena činjenica govori u prilog konstataciji iznesenoj u obrazloženju ispod slike 22, 32, 33 i 34 ovog izvješća, odnosno ukazuje na potrebu preispitivanja zakonskih i podzakonskih akata te sveukupnih mjera u odnosu na sankcije izrečene maloljetnicima koji spadaju u kategoriju maloljetnika koji se nalaze na izdržavanju Odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

Od ukupno 4 evidentirana pokušaja bijega zatvorenika, po jedan pokušaj bijega evidentiran je u Zatvoru u Požegi, Zatvoru u Splitu, Zatvoru u Zadru i Zatvoru u Zagrebu, pri čemu je značajno napomenuti da su se svi pokušaji bijega dogodili tijekom sprovođenja pod nadzorom, izvan spomenutih kaznenih tijela.

Slika 31. Broj bjegovi iz zatvorenih uvjeta i bjegova tijekom sprovođenja

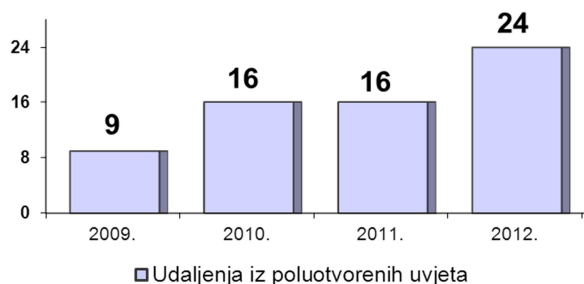
Broj bjegova prikazan u 2012. godini odnosi se na bjegove uz mjere osiguranja tijekom sprovođenja i bijeg istražnog zatvorenika koji se nalazio u istražnom zatvoru, ustanovi zatvorenog tipa.

U odnosu na dva slučaja tijekom 2012. u kojima su zatvorenici uspjeli realizirati bijeg tijekom sprovođenja izvan kaznenog tijela, analizom slučaja uočeni su propusti ljudskog faktora i nepoštivanja proceduralnih načela koji su i doprinijeli stvaranju uvjeta u kojima su zatvorenici bili u mogućnosti izvršiti bijeg tijekom sprovođenja.

Ranije navedeni propusti uočeni su i u odnosu na jedan bijeg realiziran iz zatvorenih uvjeta, a koji se dogodio u Zatvoru u Zadru tijekom boravka zatvorenika na svježem zraku iz ograđenog i nadziranog prostora šetnice zatvora.

Promatrajući ukupne prikazane rezultate valja napomenuti da su do 2010. godine kao bjegovi iz zatvorenih uvjeta prikazivani svi bjegovi zatvorenika koji su kaznu zatvora izdržavali u ustanovama zatvorenog tipa iako je bijeg bio posljedica njihovog radnog angažiranja na mjestima koji ne odgovaraju zatvorenim uvjetima.

Slika 32. Broj udaljenja iz poluotvorenih uvjeta

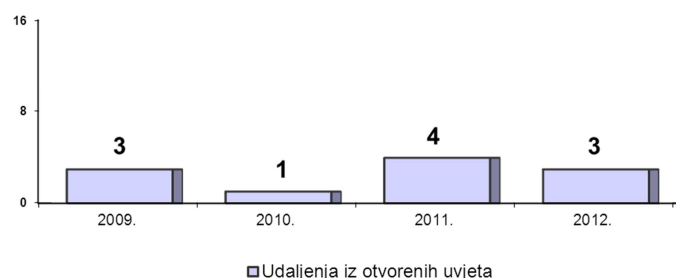

Broj udaljenja iz poluotvorenih uvjeta u 2012. godini je za 50 % veći u odnosu na broj udaljenja u 2011. godini.

Od ukupnog broja evidentiranih udaljenja najvećim djelom zastupljena su evidentirana udaljenja maloljetnika iz uvjeta u kojima se isti nalaze na izdržavanju Odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod i to s udjelom od čak 73,9% od ukupnog broja udaljenja iz navedenih uvjeta tijekom 2012. godine.

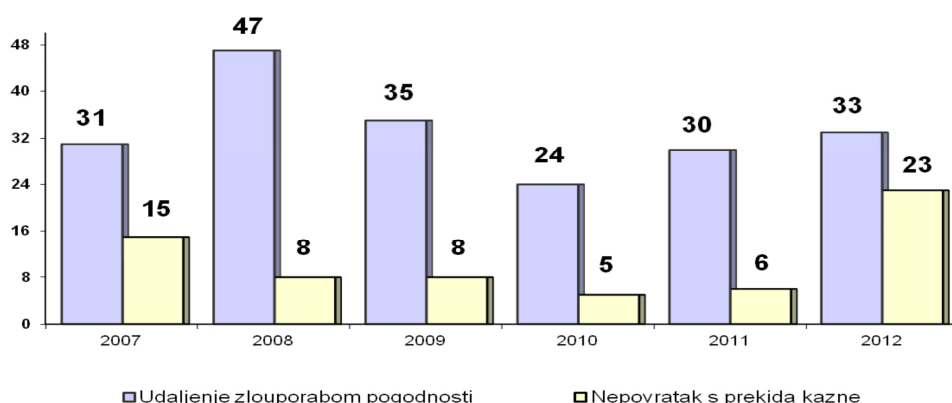
Prikazani podaci u 2012. godini odnose se na udaljenja maloljetnika iz poluotvorenih uvjeta i udaljenja zatvorenika iz poluotvorenih uvjeta te udaljenja zatvorenika koji su izdržavali kaznu zatvora u zatvorenim uvjetima, a radi omogućavanja rada nalazili su se u uvjetima koji odgovaraju poluotvorenim uvjetima.

Slika 33. Broj udaljenja iz otvorenih uvjeta

Broj udaljenja iz otvorenih uvjeta u 2012. godini je smanjen u odnosu na prethodnu godinu pri čemu treba istaknuti da se sva udaljenja odnose na maloljetnike koji se nalaze na izdržavanju Odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod a udaljenje su izvršili iz otvorenog odjela.

Slika 34. Broj udaljenja ne povratkom s pogodnosti izlaza i ne povratkom s prekida kazne

Broj udaljenja ne povratkom s pogodnosti izlaza u porastu je za 10% u odnosu na 2011. godinu ali je u granici prosjeka promatrajući duže prikazano razdoblje. Broj udaljenja evidentirana s osnove ne povratka zatvorenika s prekida kazne u 2012. godini najviši za promatrano razdoblje, a u odnosu na prošlu 2011. godinu broj se gotovo učetverostručio u 2012. godini. Odobravanje prekida kazne u nadležnosti je suca izvršenja.

Udio u ukupnom broju evidentiranih udaljenja zlouporabom pogodnosti izlaza u najvećem dijelu, 72,7% odnosi se na ne povratak maloljetnika na izvršavanju Odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, nakon odobrenog izlaza. U Odgojnom zavodu Požega evidentirano je 1 udaljenje ne povratkom, a u Odgojnom zavodu u Turopolju 23 udaljenja ne povratkom s odobrenog izlaza.

7. STEGOVNI PRIJESTUPI

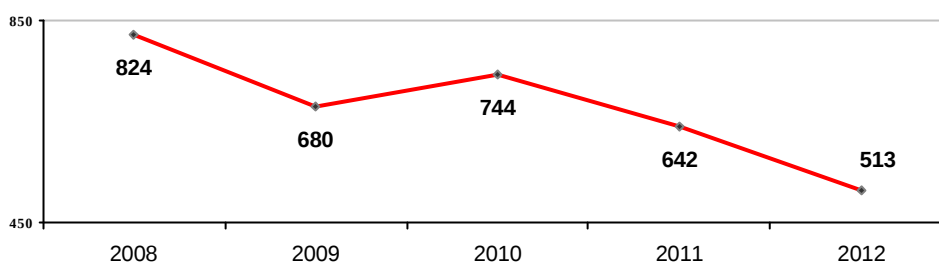
7.1. Zatvorenici

Stegovna odgovornost zatvorenika propisana je Zakonom o izvršavanju kazne zatvora kao lakša ili teža. Postupak i odluka o stegovnoj odgovornosti i izricanje stegovne mjere u nadležnosti je upravitelja, a protiv odluke upravitelja o utvrđenoj odgovornosti i izrečenoj stegovnoj mjeri zatvorenik ima pravo žalbe sucu izvršenja.

Stegovne mjere su:

- ukor,
- ograničenje ili privremena uskrata raspolaganja novcem u kaznionici, odnosno zatvoru do tri mjeseca,
- uskrata pojedinih ili svih pogodnosti iz članka 130. ovoga Zakona do tri mjeseca protekom kojeg roka se pogodnosti mogu odobravati postupno ovisno o uspješnosti u provođenju programa izvršavanja,
- upućivanje u samicu do dvadeset jedan dan u slobodno vrijeme ili tijekom cijeloga dana i noći.

Slika 35. Broj pokrenutih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika

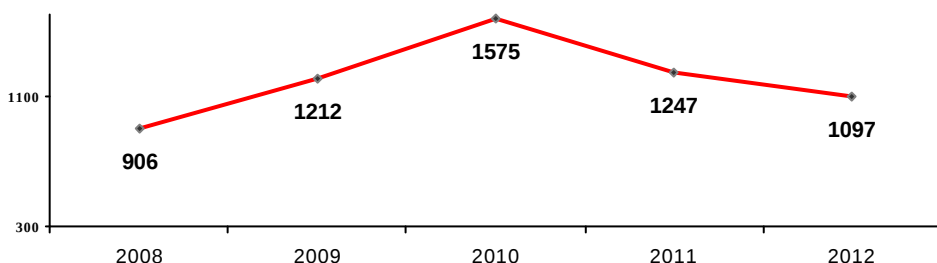
S obzirom na učestalost i brojnost, najveći broj lakših stegovnih prijestupa se odnosio na:

- posjedovanje ili uzimanje lijeka bez posebnog odobrenja – 366
- vrijeđanje, prijetnja ili nepristojno ponašanje – 194
- posjedovanje ili korištenje nedopuštenih stvari, uključujući i novac – 145
- boravak u prostoru u kojem se prema dnevnom rasporedu ne bi trebao nalaziti – 88
- korištenje tuđe stvari bez odobrenja – 68

Tabela 39. Lakši stegovni prijestupi zatvorenika tijekom 2012. godine

LAKŠI STEGOVNI PRIJESTUPI ZATVORENIKA	broj zatvorenika protiv kojih su pokrenuti postupci		oslobođeno		zastara		nedovršeni		izrečene stegovne mjere					
									ukor		ograničenje ili privremena uskrata raspolaganja		uskrata pojedinih ili svih pogodnosti	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	502	11	45	1	20	0	48	0	159	4	245	10	502	11

Slika 36. Broj pokrenutih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika

S obzirom na učestalost i brojnost, najveći broj težih stegovnih prijestupa se odnosio na

- posjedovanje ili uzimanje bilo kojeg opojnog ili psihoaktivnog sredstva ili alkohola – 308,
- odbijanje izvršavanja zakonite naredbe ovlaštenih službenih osoba – 298,
- tjelesni napad na bilo koju osobu – 146
- odbijanje testiranja na alkohol, opojna ili psihoaktivnog sredstva i na zarazne bolesti – 43
- posjedovanje ili korištenje opasne stvari ili prijenosnog uređaja za snimanje i komuniciranje – 34

Tabela 40. Teži stegovni prijestupi zatvorenika tijekom 2012. godine

TEŽI STEGOVNI PRIJESTUPI ZATVORENIKA	broj zatvorenika protiv kojih su pokrenuti postupci		oslobođeno		zastara		nedovršeni		izrečene stegovne mjere									
									ukor		ograničenje ili privremena uskrata raspolaganja novcem		uskrata pojedinih ili svih pogodnosti		upućivanje u samicu			
															u slobodno vrijeme		tijekom cijelog dana i noći	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	930	29	66	7	18	0	76	0	145	9	123	6	312	0	7	0	379	7

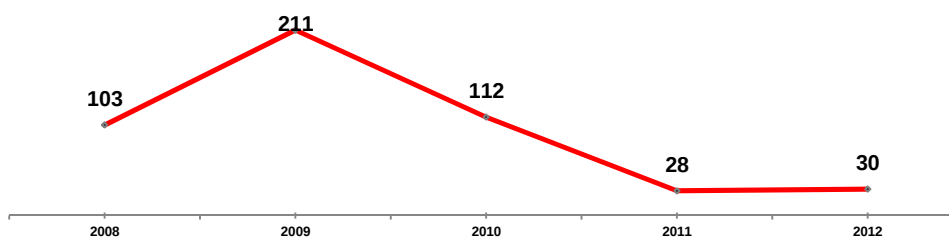
7.2. Zatvorenici u istražnom zatvoru

Odgovornost istražnih zatvorenika za stegovne prijestupe propisana je Zakonom o kaznenom postupku u svezi s Pravilnikom o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje istražnog zatvora („Narodne novine“ broj: 8/2010). O stegovnoj odgovornosti istražnog zatvorenika odlučuje nadležni sudac na prijedlog upravitelja.

Za stegovne prijestupe zatvorenika sudac istrage, sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća može izreći stegovnu mjeru ograničenja posjeta i dopisivanja.

To se ograničenje ne odnosi na veze zatvorenika s braniteljem ili susrete s diplomatskim predstavnikom države čiji je državljanin.

Slika 37. Ukupno predloženih postupaka za prijestupe zatvorenika u istražnom zatvoru

Najviše stegovnih mjera izrečeno je za stegovne prijestupe

- fizički napad na druge istražne zatvorenike ili službenike ili njihovo vrijeđanje – 15
- nedolično ponašanje pred drugim pritvorenicima ili službenim osobama – 10

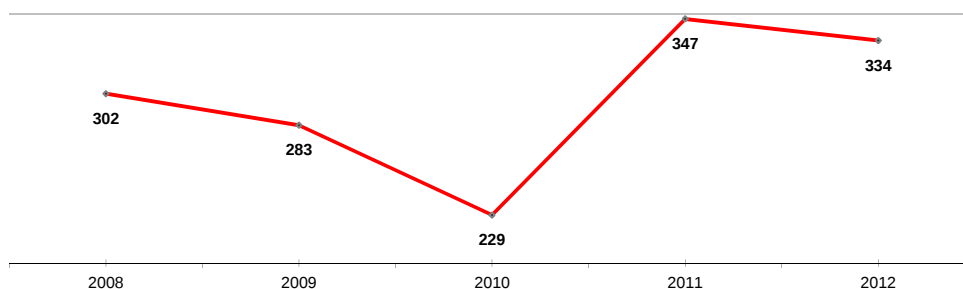
Tabela 41. Stegovni prijestupi istražnih zatvorenika tijekom 2012. godine

STEGOVNI PRIJESTUPI ISTRAŽNIH ZATVORENIKA	broj istr. zatvorenika protiv kojih su pokrenuti postupci		oslobođeno		izrečene stegovne mjere			
					ograničenje posjeta		ograničenje dopisivanja	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	19	3	1	0	15	2	9	3

7.3. Maloljetnici

Stegovna odgovornost maloljetnika propisana je Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje („Narodne novine“ broj: 153/09.)

Slika 38. Ukupno pokrenutih postupaka za prijestupi maloljetnika

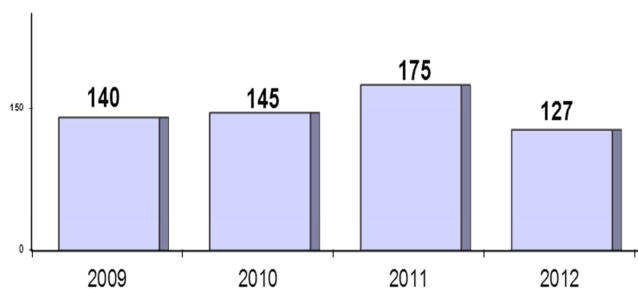
Provedba stegovnog postupka, donošenje odluke o stegovnoj odgovornosti maloljetnika i izricanje stegovne mjere u nadležnosti je upravitelja, a maloljetnik ima pravo žalbe nadležnom sudu za mladež.

8. OSTALI ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA

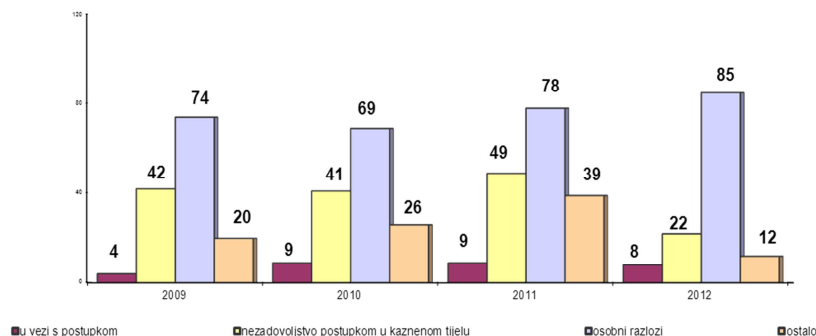
8.1. Samoozljeđivanje zatvorenika

Smanjen je broj samoozljeđivanja zatvorenika za 27% u odnosu na broj samoozljeđivanja zatvorenika u 2011. godini.

Slika 39. Ukupni broj samoozljeđivanja zatvorenika

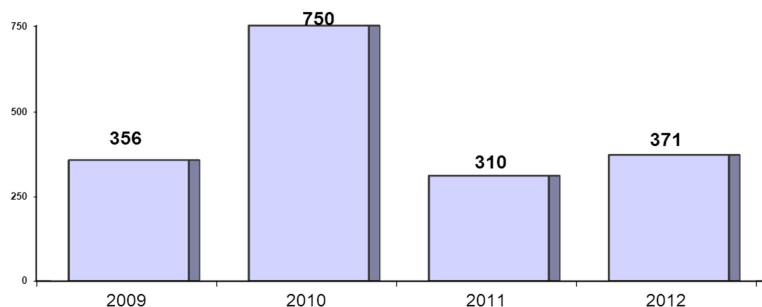
Slika 40. Razlozi samoozljeđivanja

8.2. Odbijanje hrane

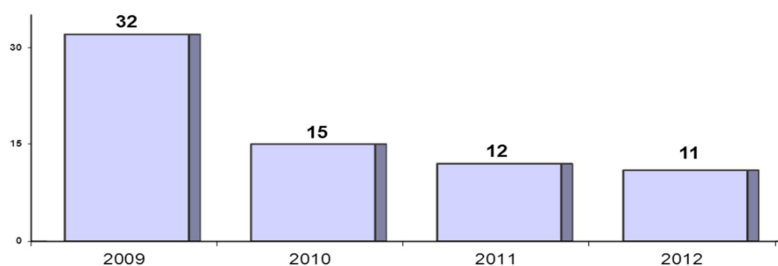
U odnosu na 2011. godinu evidentirano je 20% više slučajeva odbijanja zatvorske hrane međutim, u odnosu na prethodne godine navedeni broj je u granici prosjeka.

Slika 41. Odbijanje zatvorske hrane

8.3. Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne

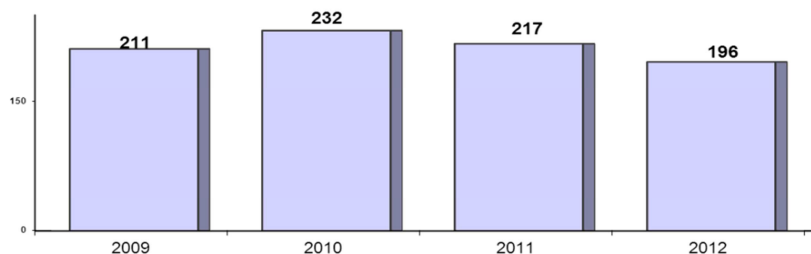
Slika 42. Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne

Broj kaznenih djela zatvorenika i maloljetnika tijekom izdržavanja kazne zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod i u 2012. godini bilježi trend blagog pada.

8.4. Tjelesni sukobi

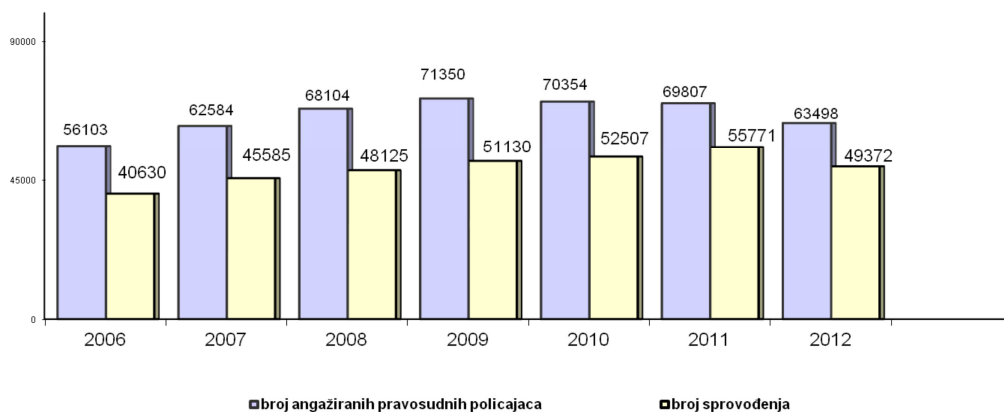
Slika 43. Tjelesni sukobi između zatvorenika

Tjelesni sukobi između zatvorenika bilježe pad od 9,6% u odnosu na broj u 2011. godini a broj tjelesnih sukoba u 2012. godini nalazi se ispod prosjeka u odnosu na prosječni broj tjelesnih sukoba proteklih godina.

8.5. Sprovođenja

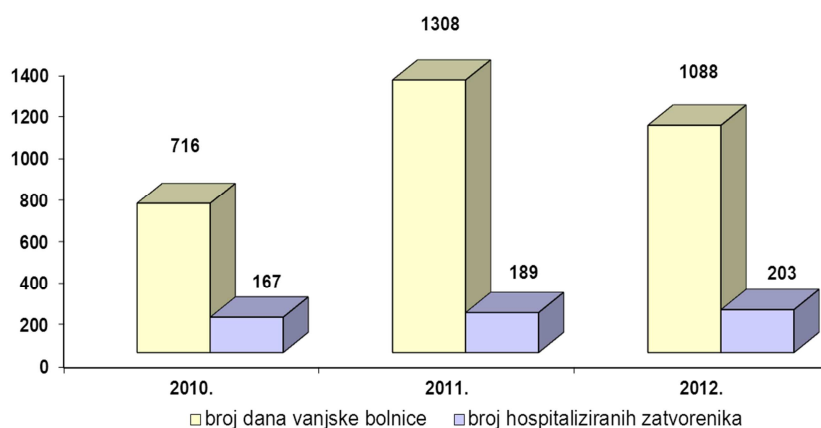
Slika 44. Broj sprovođenja i broj angažiranih pravosudnih policajaca

Broj sprovođenja zatvorenika izvan kaznenih tijela nešto je manji u odnosu prethodne tri godine ali je u razini prosjeka prikazanog razdoblja. Sprovođenje je sigurnosno vrlo zahtjevan dio poslova osiguranja koji se brojčano unaprijed ne može preciznije planirati što dodatno otežava provedbu. Prilikom sprovođenja sigurnosno rizičnih zatvorenika uspostavljena je vrlo dobra suradnja s Ministarstvom unutarnjih poslova. Broj angažiranih pravosudnih policajaca po sprovedenom zatvoreniku je oko 1,28 i predstavlja konstantu radi ograničavajućeg broja službenika, bez obzira na stvarne potrebe.

8.6. Liječenje u vanjskim bolnicama

Slika 45. . Ukupni broj hospitaliziranih zatvorenika i ukupni broj dana hospitalizacije u vanjskim bolnicama

Ukupni broj dana koliko su zatvorenici boravili u vanjskim bolnicama radi liječenja smanjen je u odnosu na 2011. godinu za 16%, dok je broj hospitaliziranih zatvorenika u porastu unazad nekoliko godina i u 2012. godinu veći je za 7,4% u odnosu na broj iz 2011. godine.

Porast broja hospitaliziranih zatvorenika u vanjskim bolnicama možemo tumačiti kao posljedicu pojačane brige za zatvorenike u pružanju zdravstvene skrbi a smanjenje broja dana koji su isti boravili u vanjskim bolnicama u zavisnosti je s prirodom bolesti i zdravstvenom potrebom boravka u vanjskoj bolnici radi specijalističkog liječenja kao i nedovoljnim uvjetima da se veliki dio bolesti i potreba liječenja riješi unutar zatvorskog sustava.

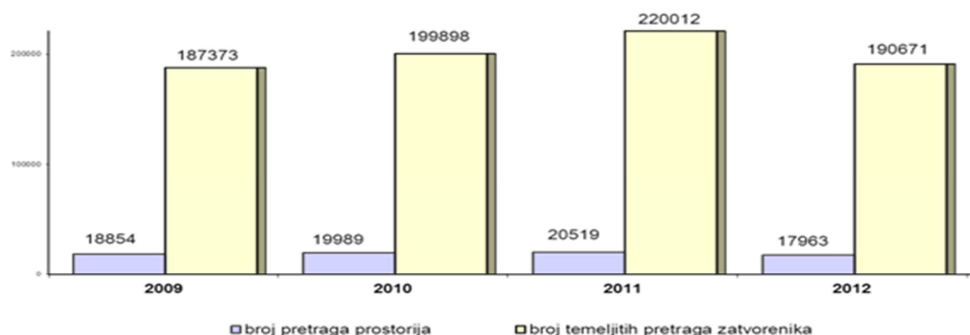
Navedeno povećanje broja hospitaliziranih zatvorenika u vanjskim bolnicama predstavlja značajno opterećenje i veliki sigurnosni rizik u obavljanju poslova osiguranja.

Provođenje neposrednog fizičkog nadzora tj osiguranja zatvorenika tijekom hospitalizacije u vanjskoj bolnici, a koje se provodi u slučajevima kad je i tijekom liječenja u bolničkom prostoru vanjskih bolnica potrebno osigurati stupanj sigurnosti koji odgovara zatvorenim uvjetima izdržavanja kazne ili uvjetima za izvršavanje mjere istražnog zatvora, predstavlja najveći rizik za provođenje mjera osiguranja ali i značajno doprinosi ukupnom opterećenju za organizaciju poslova osiguranja u uvjetima nedostatnog broja službenika pravosudne policije.

Navedena problematika nameće potrebu da se u budućnosti pokuša kroz dogovor s Ministarstvom zdravlja i prilagodbu propisa, naći rješenje u smislu osiguravanja posebnih prostorija unutar vanjskih bolnica za smještaj zatvorenika tijekom liječenja, a koje bi pored zdravstvenih uvjeta za provođenje liječenja zadovoljavale i adekvatne uvjete za provođenje mjera osiguranja tijekom liječenja.

8.7.Pretrage

Slika 46. Broj temeljitih pretraga prostorija i zatvorenika

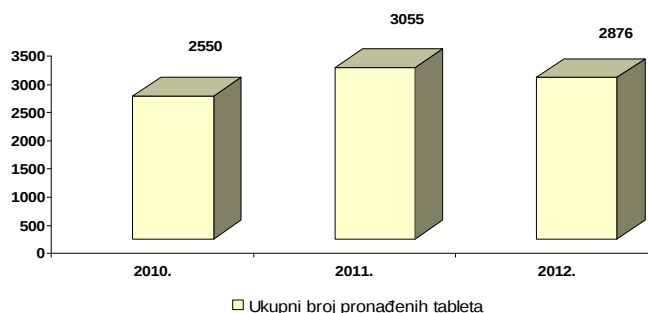
Osim temeljitih pretraga prostorija i zatvorenika svakodnevno se obavljaju i djelomične pretrage zatvorenika jer je obavljanje pretraga preventivna aktivnost kojom se smanjuje rizik da zatvorenici posjeduju nedozvoljene predmete ili stvari kojima bi moglo ugroziti red i sigurnost kaznenog tijela. U 2012. godini zabilježen je pad broja temeljitih pretraga prostorija i zatvorenika što se procjenjuje kao posljedica kako smanjenja prosječnog brojnog stanja zatvorenika u 2012. godini tako i kao rezultat provođenih mjera štednje.

Tabela 42. Pronađene nedopuštene stvari i tvari

VRSTA STVARI I TVARI		2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Mobitel		88	75	96	38	30	48
Pila		3	2	1	2	3	4
Nož i sl.		88	74	87	14	37	17
Vrsta i količina droge u gramima	heroin	8,83	10,3	3,5	150,3	0,22	0
	kokain	302,4	0	1,5	0	0	0
	kanabis	30,9	52	18,6	3,2	2,8	23,6
	ecstasy (kom.)	10	0	93	0	0	0
	ostalo	150,71	41,7	42,75	3,6	13,29	1

U odnosu na 2011. godinu povećan je pronalazak mobitela i kanabisa u zatvorenim kaznenim tijelima, dok u odnosu na ostale nedozvoljene stvari nisu zabilježena povećanja. Značajno je za naglasiti da je od ukupne količine kanabisa preko 90% pronađeno i oduzeto kod pokušaja unosa u kazneno tijelo.

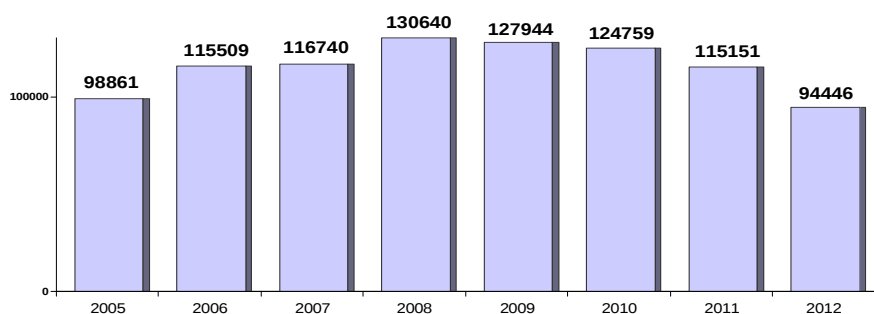
Slika 47. Ukupni broj pronađenih tableta

U 2012. godini za 5,8 % je u odnosu a prethodnu godinu manji broj pronađenih tableta.

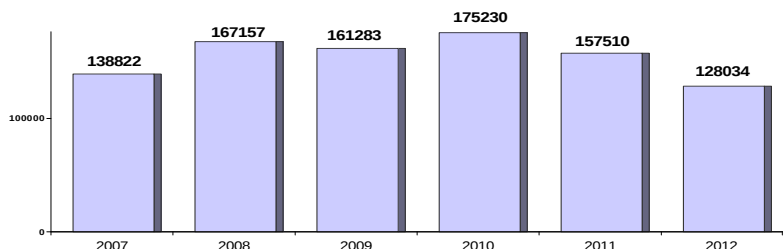
8.8.Posjete zatvorenicima

Slika 48. Broj zatvorenika koji su imali posjete

Broj zatvorenika koji su imali posjete u 2012. godini smanjen je za 17,98% u odnosu na broj zatvorenika koji su imali posjete tijekom 2011. godine, a time i najniži u odnosu na trend proteklih godina.

Slika 49. Ukupan broj posjetitelja

Ukupan broj posjetitelja u 2012. godini smanjen je za 18,7% u odnosu na ukupan broj posjetitelja tijekom 2011. godine, a time i najniži u odnosu na trend proteklih godina.

Analizirajući smanjenje broja zatvorenika koji su imali posjete i smanjenje broja posjetitelja u 2012. godini, procjenjujemo da je nastalo smanjenje posljedica socio-ekonomske krize i smanjenog prosječnog brojnog stanja zatvorenika u 2012. godini.

Smanjenje broja kod promatranih pokazatelja ima svoj pozitivni i negativni utjecaj. Pozitivni utjecaj može se promatrati kao smanjenje opterećenja u obavljanju poslova pretrage posjetitelja a time i smanjenje mogućnosti unosa nedozvoljenih stvari i tvari putem posjeta, dok se negativni utjecaj može promatrati umanjeње pozitivnog ozračja među zatvorenicima uslijed smanjenja posjeta.

8.8.1. Zatvorenici roditelji maloljetne djece i posjete maloljetne djece roditeljima

Pravo na kontakte s obitelji tijekom izdržavanja kazne zatvora jednako je pravo zatvorenika kao što je to pravo članova obitelji koji se nalaze na slobodi. Zbog toga se u zatvorskom sustavu posebna važnost pridaje obiteljskim kontaktima i odnosima, pomaže se njihovoj uspostavi ako su narušeni, a zatvoreniku se omogućuje sudjelovanje u odgoju djece kroz ostvarivanje zakonom propisanog prava na posjete članova obitelji, a posebno djece sukladno Konvenciji o pravima djeteta. Maloljetna djeca mogu posjećivati roditelje koji izvršavaju kaznu svaki tjedan i blagdanom kako bi se što manje osjetile posljedice izbjavanja roditelja iz obitelji te kako bi se obitelj sačuvala do zatvorenikova izlaska na slobodu.

Na dan 31. prosinca 2012. godine na izvršavanju kazne zatvora nalazilo se 1198 zatvorenika očeva s ukupno 2189 maloljetne djece i 65 zatvorenica majki s ukupno 134 maloljetna djeteta.

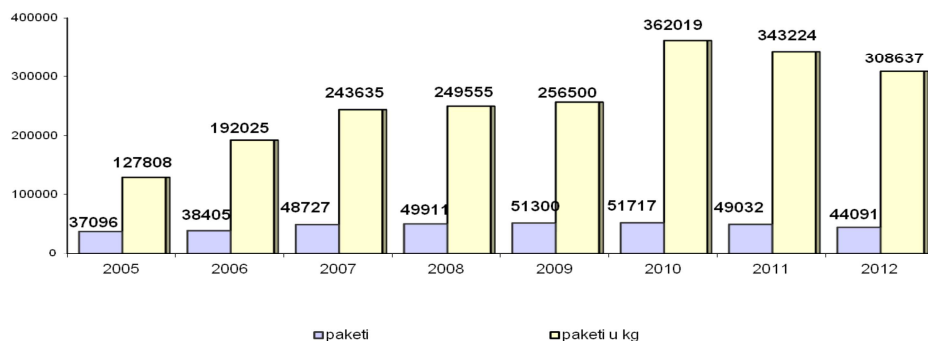
Na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora 31. prosinca 2012. godine nalazila su se dva maloljetna zatvorenika, a na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod pet maloljetnika i četiri maloljetnice koji su roditelji ukupno 15 maloljetne djece.

Tijekom 2012. godine u zatvorskom sustavu bilo je ukupno 2213 zatvorenika i maloljetnika roditelja koji su tijekom godine primili 9168 posjeta svoje maloljetne djece.

U svim zatvorima i kaznionicama poduzima se sve kako bi se zaštitila prava i interesi djece osoba lišenih slobode. U okviru raspoloživih materijalnih sredstava i mogućnosti kaznionica i zatvora kontinuirano se radi na obogaćivanju prostora prilagođenih za posjete djece kroz nabavku igračaka i didaktičkih materijala, osvježavanje prostora bojama i crtežima po zidovima i sl. Nadalje, roditelji s maloljetnom djecom uvijek se, kada je to moguće obzirom na broj posjetitelja, uvode preko reda u odnosu na druge posjetitelje. U nekim zatvorima su zbog velikog broja posjetitelja, posjete djece organizirane u za to određene dane, sve kako bi se izbjegla dugotrajna čekanja. U pojedinim kaznenim tijelima u skladu s mogućnostima osmišljen je i vanjski prostor za djecu.

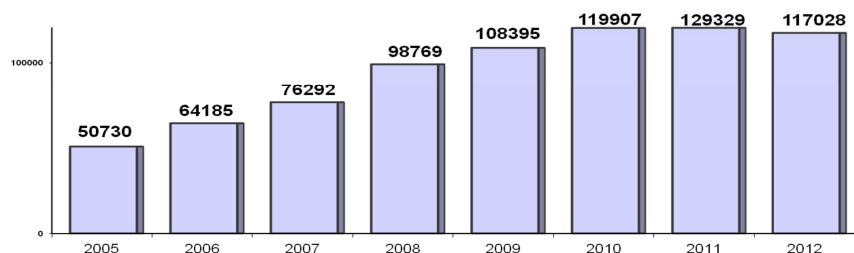
8.9. Paketi, pisma

Slika 50. Broj primljenih paketa

Broj primljenih paketa u 2012. godini smanjen je za 10% u odnosu na ukupan broj primljenih paketa tijekom 2011. godine, a time i najniži u odnosu na trend proteklih godina.

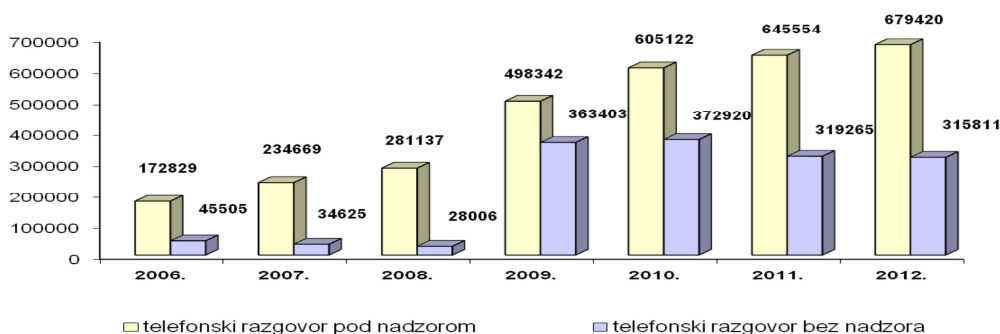
Slika 51. Broj primljenih pisama

Iako broj primljenih pisama u 2012. godini bilježi pad tj. smanjenje za 9,5% u odnosu na ukupan broj primljenih pisama tijekom 2011. godine, možemo reći da je broj primljenih pisama ostao u okvirima broja posljednje tri godine.

8.10. Telefonski razgovori

Slika 52. Broj telefonskih razgovora zatvorenika

Broj telefonskih razgovora pod nadzorom u 2012. godini je povećan, što u isto tako ima utjecaj na povećanje opsega poslova vezanih uz izvođenje zatvorenika, ali pozitivno utječe na klimu među zatvorenicima zbog omogućenog kontakta s osobama s kojima im je odobren telefonski razgovor.

9. OCJENA STANJA SIGURNOSTI

Uzimajući u obzir rezultate svih prethodnih godina i stručnu usporedbu s mjerilima europske i svjetske prakse te cijeneći pokazatelje praćenja stanja u kaznionicama, zatvorima, stanje sigurnosti za razdoblje 2012. godine je dobro. Uvažavajući rizike koji su spomenuti ranije, kao i rizik uvjetovan porastom broja zatvorenika pripadnika organiziranih kriminalnih skupina i zatvorenika koji izdržavaju višegodišnje zatvorske kazne kao i kazne dugotrajnog zatvora, rizik za osiguravanje povoljnog stanja reda i sigurnosti se povećava. Prevenciju rizika potrebno je provoditi kroz materijalna ulaganja i praktičnu implementaciju postupanja po principu dinamičke sigurnosti, odnosno, umanjivanje deprivacija na koje pored ostalog utječu prostorni i arhitektonski nedostaci, nedostatan broj stručnog osoblja te smanjena mogućnost provedbe strukturiranih okupacijskih aktivnosti, a čime se bitno utječe na smanjenje tendencije za bijegom i rizičnim ponašanjem zatvorenika a posebno maloljetnika na izvršavanju Odgojne mjere upućivanju odgojni zavod.

TREĆI DIO - NADZOR NAD POSTUPANJEM SA ZATVORENICIMA I MALOLJETNICIMA

U skladu sa zakonima, nadzor nad postupanjem sa zatvorenicima u kaznionicama i zatvorima te maloljetnicima u odgojnim zavodima obavljaju Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo obrazovanja, prosvjete i sporta, sudac izvršenja i predsjednik županijskog suda, Pučki pravobranitelj, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, Pravobraniteljica za djecu i Pravobranitelj za osobe s invaliditetom, nevladine udruge koji se bave zaštitom ljudskih prava te periodički Europski odbor za sprječavanje mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja Vijeća Europe i Misija stručnjaka Europske komisije za područje pravosuđa i unutarnjih poslova (Peer based Mission).

Tijekom 2012.g. Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa obavio je stručno-instruktivne obilaske kaznionica, odnosno zatvora i odgojna zavoda i dva nadzora.

Tabela 43. Nadzori tijekom 2012. godine

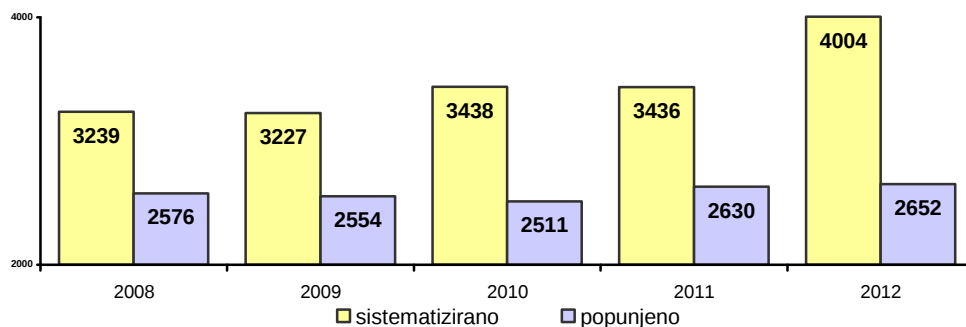
KAZNIONICA / ZATVOR	RAZLOG NADZORA/PRITUŽBE	UTVRĐENO STANJE
Zatvor u Zagrebu	Predstavka zatvorenika i traženje Pučkog pravobranitelja	utvrđene su nepravilnosti
Zatvor u Puli-Pola	Predstavka zatvorenika	nisu utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti

Na temelju Preporuke Rec(2006) 2 Vijeća Europe, koja je usvojena na sjednici Odbora ministara 11. siječnja 2006. godine, izmijenjena su Europska zatvorska pravila iz 1987. godine. Izmijenjena Pravila se velikim dijelom temelje na Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i temeljnim slobodama i fakultativnom protokolu uz Konvenciju koju je Republika Hrvatska ratificirala 05. studenog 1997. godine, sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava i na praksi Europskog odbora za sprječavanje mučenja, neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, kojima se predviđa osnivanje jednog ili više neovisnih promatračkih tijela koja opserviraju uvjete u kojima se izdržava kazna zatvora i postupanje sa zatvorenicima uz javno objavljivanje njihovih nalaza. Također je predviđeno poticanje na suradnju tog tijela s međunarodnim agencijama odnosno organizacijama koje su na temelju zakona ovlaštene posjećivati zatvore.

1.ZATVORSKO OSOBLJE

U kaznionicama, zatvorima, odgojnim zavodima, Centru za izobrazbu i Centru za dijagnostiku Pravilnikom u unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa ustrojeno je 4004 radnih mjesta za državne službenike i namještenike.

Slika 53. Ukupan broj službenika

Krajem prosinca 2012. godine bilo je zaposleno 2652 službenika i namještenika što je 33,77% ili 1352 manje od ustrojenog, a za 22 službenika i namještenika više nego u 2011. godini.

Tabela 44. Službenici i namještenici prema ustrojstvenim jedinicama na dan 31.12.2012.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	sistematizirano	popunjeno		UKUPNO
		M	Ž	
izvan ustrojstvene jedinice	84	32	30	62
upravni odjel	319	76	119	195
odjel osiguranja	2279	1434	142	1576
odjel tretmana	384	78	154	232
odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	429	217	48	265
odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	291	51	135	186
odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	200	33	87	120
odjel dežurstva	18	16		16
UKUPNO	4004	1937	715	2652

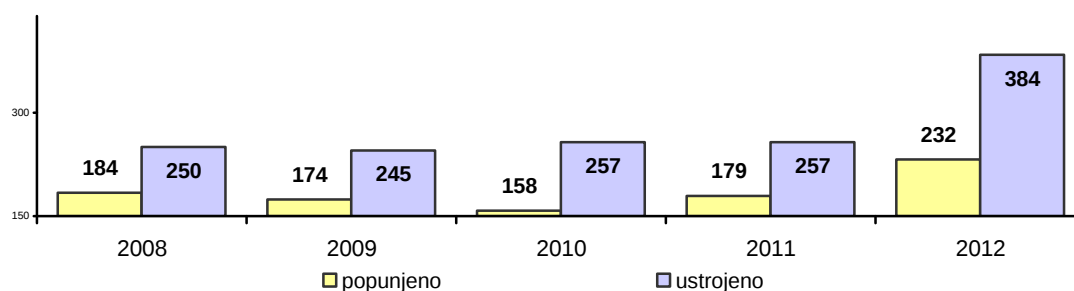
Nepopunjena su radna mjesta u svim navedenim odjelima zbog čega se poslovi izvršavanja kazne zatvora tijekom cijelog promatranog razdoblja obavljaju u izrazito otežanim uvjetima čemu dodatno pridonosi financijsko ograničenje državnog proračuna.

Tabela 45. Službenici i namještenici prema dobi, spolu i radnom stažu na dan 31.12.2012.

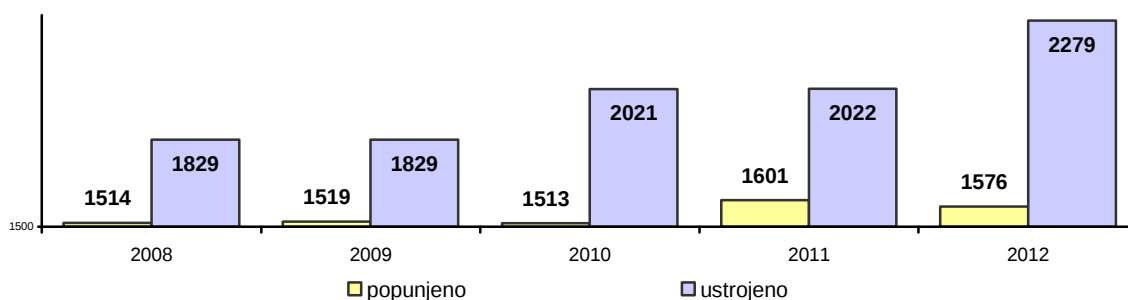
UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	prosječna starosna dob			prosječna efekt. radnog staža u sustavu		
	M	Ž	M+Ž	M	Ž	M+Ž
izvan ustrojstvene jedinice	49,7	42,8	46,4	19,3	16,6	18,0
upravni odjel	46,3	46,1	46,1	15,4	14,6	14,9
odjel osiguranja	40,4	40,0	40,3	15,1	16,7	15,2
odjel tretmana	47,6	43,2	44,7	14,5	12,9	13,4
odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	49,1	46,9	48,7	16,6	18,4	16,9
odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	46,3	47,1	46,9	14,8	17,0	16,4
odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	44,3	44,6	44,5	16,3	15,7	15,9
odjel dežurstva	47,0	-	47,0	18,0	-	18,0
UKUPNO	46,3	44,4	45,6	16,3	16,0	16,1

Obavljanje poslova izvršavanja kazne zatvora zahtijeva posebna, sasvim specifična znanja i vještine koja su po kombinaciji visoke razine poznavanja relevantnih propisa, penologije, kriminologije, kriminalistike i osobito komunikacijskih vještina karakteristična za zatvorski sustav zbog čega je nužno osigurati dovoljan broj odgovarajuće stručno osposobljenih izvršitelja u svim segmentima izvršavanja kazne zatvora.

Slika 54. Službenici odjela tretmana

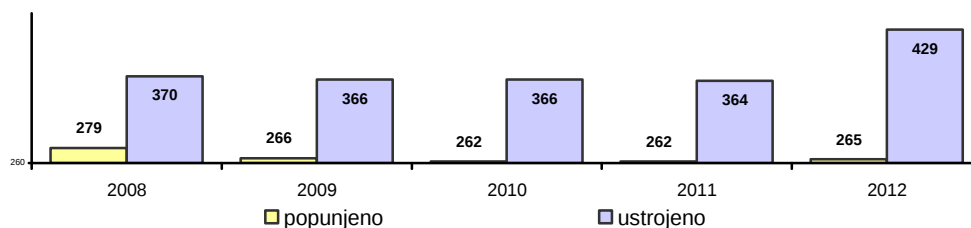

Slika 55. Službenici odjela osiguranja

Jedno od temeljnih prava zatvorenika je pravo na rad i strukovnu izobrazbu, a ujedno je i jedan od temeljnih elemenata pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora. U postizanju svrhe izvršavanja kazne na osposobljavanju zatvorenika za rad i nadzoru njihova rada rade državni službenici-strukovni učitelji. Unatoč porastu broja zatvorenika, broj službenika strukovnih učitelja tijekom 5 godina nije povećavan, ali isto nije imalo negativan učinak na izvršavanje poslova i postupanje sa zatvorenicima.

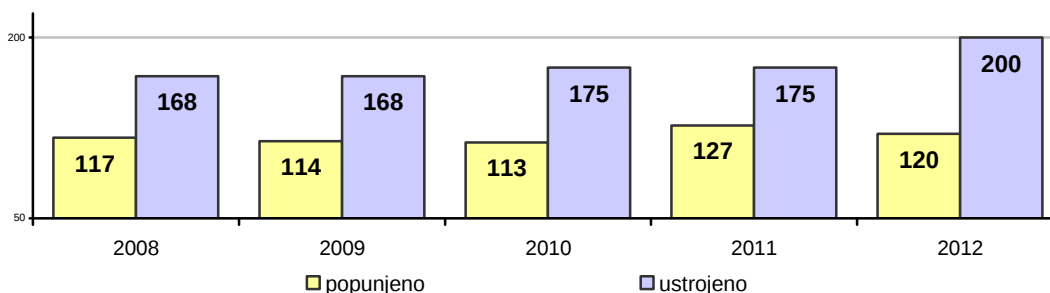
Slika 56. Službenici odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika

Osiguravanje zdravstvene skrbi zatvoreniku predstavlja obvezu zatvorskog sustava, a nadzor pružanja zdravstvene zaštite u nadležnosti je Ministarstva zdravlja.

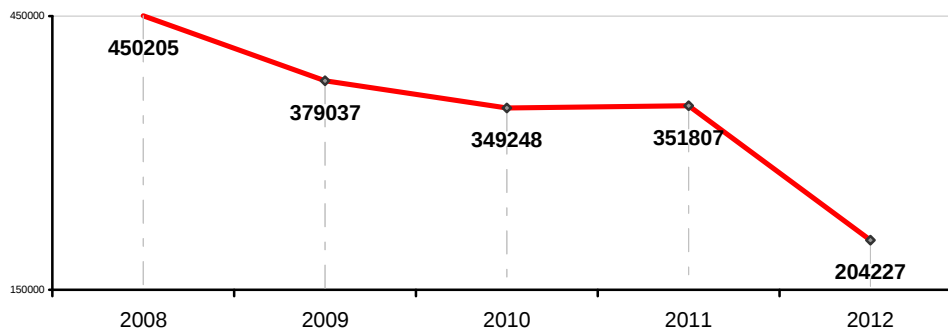
U svim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima u kojima je radno mjesto liječnika sistematizirano ali nepopunjeno, kao i u zatvorima u kojima takva radna mjesta nisu ustrojena sklapaju se ugovori o djelu s liječnicima javnog zdravstva te se na taj način pruža primarna i specijalistička zdravstvena skrb zatvorenicima i maloljetnicima.

Slika 57. Službenici odjela zdravstvene zaštite zatvorenika

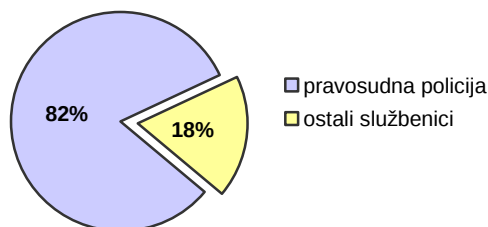
Zbog nedostatne popunjenosti radnih mjesta službenici ostvaruju prekovremeni rad. U 2012. godini ostvareno je 204.227 prekovremenih sati rada za što je isplaćeno 12,118.449,13 kuna.

Slika 58. Prekovremeni rad

Najveći broj prekovremenih sati rada (167.446 sati) ostvarili su službenici odjela osiguranja (pravosudne policije) za što im je isplaćeno 9,800.552,53 kuna.

Slika 59. Omjer prekovremenog rada

Ostali službenici ostvarili su 36.781 prekovremenih sati za što im je isplaćeno ukupno 2,317.896,60 kuna.

2. IZOBRAZBA SLUŽBENIKA

Službenici zatvorskog sustava stalno se dodatno educiraju prema programima koji se provode u Ministarstvu uprave. Zbog specifičnosti rada sa zatvorenicima provode se posebni programi izobrazbe za različite kategorije službenika u Centru za izobrazbu zatvorskog osoblja u kojem je u 2012. godini pohađalo oko 550 službenika, 340 službenika manje nego u 2011. godini.

Programi provedeni u Centru za izobrazbu 2012. godine su:

- temeljni tečaj vježbenika pravosudne policije,
- timski rad službenika kaznenih tijela,
- trening kontrole agresivnog ponašanja - ART,
- upotreba plinskog raspršivača s neškodljivim tvarima,
- osposobljavanje službenika za rad na siguran način,
- osposobljavanje službenika za zaštitu od požara,
- prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja - PRIKIP,
- posebnosti u postupanju s osobama s invaliditetom u zatvorskom sustavu,

Tijekom 2012. godine u organizaciji Centra za izobrazbu predstavnici Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske sudjelovali su na 5. konferenciji Europske mreže centara za izobrazbu zatvorskih sustava gdje su održali prezentaciju programa „Rješavanje incidentnih situacija sa zatvorenima mirnim putem“, a tročlana delegacija zatvorskog sustava Republike Litve boravila je u organizaciji Centra za izobrazbu u posjeti Upravi za zatvorski sustav RH.

3.PSIHOSOCIJALNA POMOĆ OVLAŠTENIM OSOBAMA

Tijekom 2012. godine psihosocijalna pomoć ovlaštenim osobama pružena je dvjema službenicama. Uslijed nedostatka financijskih sredstava nisu održavane preventivne radionice za službenike usmjerene na razvoj vještina suočavanja sa stresom.

4.SURADNJA SA SINDIKATIMA

U zatvorskom sustavu djeluje sedam sindikata: Sindikat pravosudne policije Hrvatske koji je najbrojniji s 53,3% službenika članova, Sindikat državnih i lokalnih službenika i namještenika Republike Hrvatske s 40,2% službenika članova, Sindikat zaposlenika zatvorskog sustava s 3% službenika članova, Nezavisni sindikat pravosudne policije Republike Hrvatske s 2,5% službenika članova, Nezavisni sindikat djelatnika MUP-a s 0,9% službenika članova te na kraju s po jednim članom Hrvatski liječnički sindikat i Sindikat policije Hrvatske.

Sa svim navedenim sindikatima održava se stalna suradnja u odnosu na pitanja određena Kolektivnim ugovorom za državne službenike i u odnosu na tijek provođenja planiranih mjera na reformi zatvorskog sustava u sklopu reforme pravosuđa.

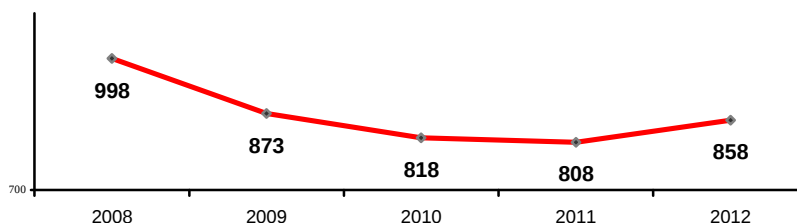
Tijekom 2012. godine sindikatima su dostavljeni odgovori, očitovanja i mišljenja koji se odnose na status službenika i namještenika, klasifikaciju i nedostanu popunjenost radnih

mjesta u državnoj službi, zvanja službenika pravosudne policije, plaće vježbenika, problematiku organizacije i obavljanja poslova službenika pravosudne policije, nedostatnu sigurnosnu opremu, probleme vezane na prenapučenost i druga pitanja. Također su od sindikata zatražena mišljenja u svezi s izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa i Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa.

5. BOLOVANJA SLUŽBENIKA

Tijekom 2012. godine zbog bolovanja s posla je izostalo 858 službenika i namještenika, što je za 50 više u odnosu na 2011. godinu.

Slika 60. Bolovanja službenika

Od ukupnog broja na bolovanju je bio 589 muškaraca i 269 žene. Prosjek trajanja bolovanja službenika muškaraca bilo 17 dana, a žena 34 dana.

6. SUDSKI ZAHTEJEVI ZA ISPLATOM

Tijekom 2012. godine službenici osiguranja ponijeli su 220 zahtjeva za mirno rješenje spora odnosno tužbi zbog isplata na ime naknade za godišnji odmor, prekovremeni rad, terenski dodatak, sve s temelja Kolektivnog ugovora za državne i lokalne službenike i namještenike i za prethodne 3 godine.

Zahtjev za naknadu štete za godišnji odmor temelje na mišljenju Zajedničke komisije za praćenje provedbe Kolektivnog ugovora prema kojem se prilikom korištenja godišnjeg odmora za obračun uzima prosjek plaće isplaćene u 3 uzastopna mjeseca u kojima je službenik radio, odnosno u kojima nije koristio godišnji odmor, slobodni dan, bolovanje.

Službenici osiguranja rade u smjenama neovisno radi li se o redovitom radnom danu ili neradnom danu ili blagdanu. Zbog tog rada službenicima se obračunavaju dodaci na plaću na način utvrđen Kolektivnim ugovorom. Međutim, službenici svoj zahtjev za naknadu za prekovremeni rad temelje na činjenici da su radili u smjeni na neradni dan ili blagdan i traže dodatno uvećanje plaće kao da ne rade u smjenama, odnosno kao da su trebali biti slobodni.

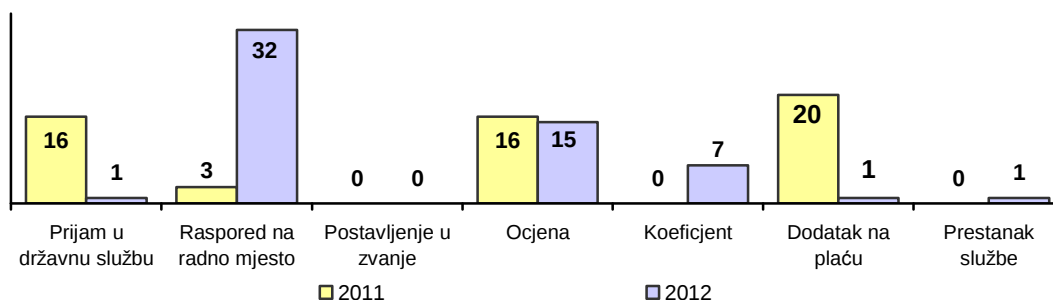
Zahtjevi za terenski dodatak odnose se na rad u drugom kaznenom tijelu u koje je službenik privremeno bio premješten, a koji rad se ne smatra radom na terenu.

7. ŽALBE ODBORU ZA DRŽAVNU SLUŽBU

Tijekom 2012. godine 57 službenika podnijelo je žalbe Odboru za državnu službu protiv rješenja kojim je odlučeno o njihovim pravima i obvezama iz državne službe.

Od ukupnog broja žalbi 32 žalba odnosila se na raspored na radno mjesto, 15 žalbi na ocjenu za rad i učinkovitost u prethodnoj godini, 7 žalbi na koeficijente, te po 1 žalba na dodatak na osnovnu plaću, prijam i prestanak u državnu službu.

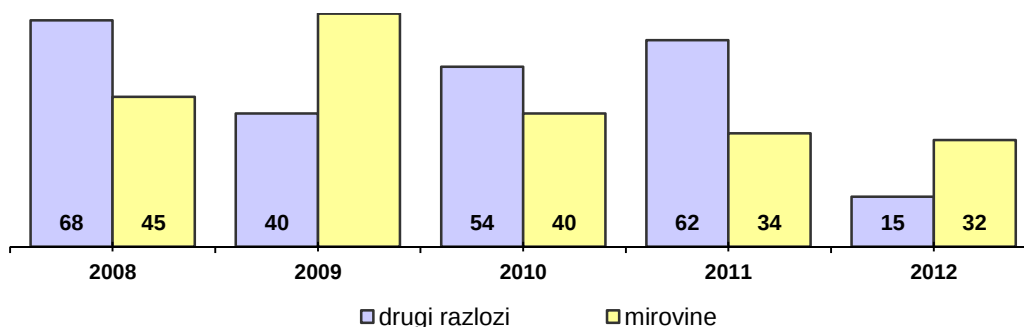
Slika 61. Žalbe odboru za državnu službu

8. PRESTANAK DRŽAVNE SLUŽBE

U 2012. godini fluktuacija službenika nije bila značajna. S državnom je službom prestalo 47 službenika, od kojih 7 zbog ostvarivanja prava na mirovinu po općem propisu, a 25 na temelju Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba zbog gubitka sposobnosti za obavljanje poslova ovlaštene službene osobe, dok je za 15 službenika državna služba prestala zbog drugih razloga.

Slika 62. Prestanak državne službe

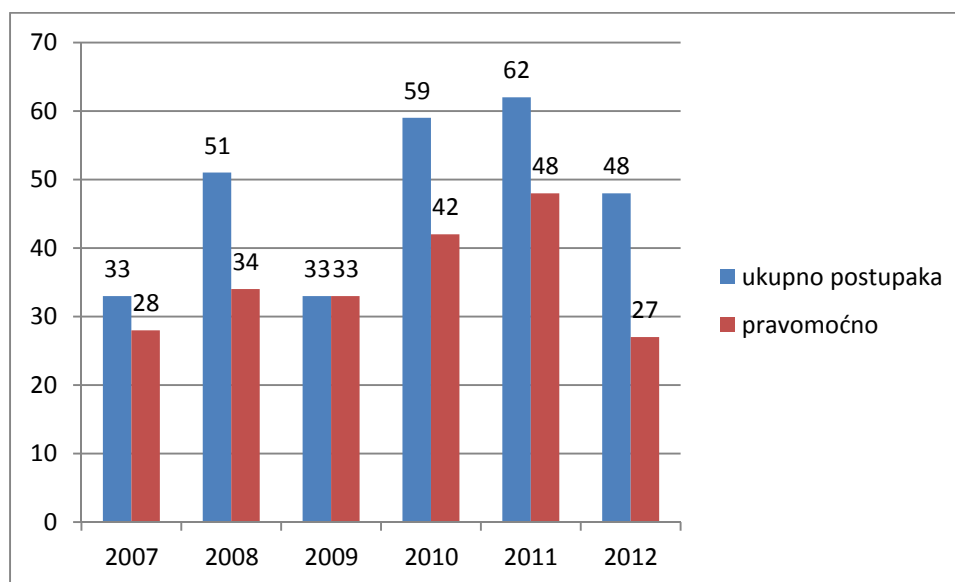

9.ODGOVORNOST ZBOG POVREDE SLUŽBENE DUŽNOSTI

Za odlučivanje o teškoj povredi službene dužnosti nadležan je Službenički sud za zaposlenike kaznionica i zatvora.

Tijekom 2012. godine pokrenuta su 48 postupaka zbog teške povrede službene dužnosti, od kojih je 27 dovršeno od čega 21 pravomoćno. U 16 postupaka izrečena je novčana kazna, jedan zahtjev je odbačen, izrečena je jedna usmena opomena, jedan postupak je oslobađajući i četiri postupka su obustavljena

Slika 63. Teške povrede službene dužnosti

Tijekom 2012. godine završena su i postala pravomoćna 22 postupka iz 2011. godine. U tim postupcima izrečeno je osam novčanih kazni, četiri odluke su na višem sudu poništene i vrćene na ponovno odlučivanje, pet postupka je obustavljeno, u četiri postupka donesena je oslobađajuća odluka u jednom je izrečen prestanak državne službe.

Povrede službene dužnosti u postupcima pokrenutim tijekom 2012. godine :

- neizvršavanja, nesavjesnog, nepravodobnog ili nemarnog izvršavanja službene zadaće protiv - 26 službenika
- zbog toga što su zatečeni u službi pod utjecajem alkohola - 12 službenika
- zlouporabe položaja ili prekoračenja ovlasti u službi protiv -1 službenika
- ponašanja suprotnog etičkom kodeksu koje nanosi štetu ugledu službe protiv – 5 službenika
- nedozvoljen odnos sa zatvorenikom - 2 službenika
- krivotvorenje isprava - 1 službenik
- nasilje u obitelji – 1 službenik

ČETVRTI DIO - IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA KAZNIONICA, ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2012. GODINE (KONSOLIDIRANI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI)

1. TEMELJNI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI

Zbrojni rezultati poslovanja prema Izvještaju o prihodima i rashodima za razdoblje siječanj – prosinac 2012. godine iskazuju slijedeće osnovne karakteristike ostvarenja, i to:

- PRIHODI IZ PRORAČUNA ZA FINANCIRANJE REDOVNE DJELATNOSTI	492,534.479 kn
- PRIHODI OD PRODAJE PROIZVODA I USLUGA	35,496.897 kn
- OSTALI PRIHODI	4,535.047 kn
PRIHODI I PRIMICI UKUPNO	532,566.423 kn

RASHODI I IZDACI UKUPNO	546,399.661 kn
- MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA	13,833.238 kn
- MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA PRENESENI	45,076.809 kn

MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA ZA POKRIĆE U SLIJEDEĆEM RAZDOBLJU	58,910.047 kn
---	----------------------

Ukupne nepodmirene obveze na dan 31. prosinca 2012. godine iznose 56,864.387 kn i sastoje se od dospjelih nepodmirenih obveza na teret državnog proračuna u iznosu od 36,338.116 kn, nedospjelih nepodmirenih obveza na teret državnog proračuna u iznosu od 12,296.495 kn i ukupnih nepodmirenih obveza na teret vlastite djelatnosti u iznosu od 8,229.776 kn.

Struktura ukupnih prihoda je slijedeća:

- Prihodi iz proračuna.....	92,48%
- Prihodi od vlastite djelatnosti.....	6,67%
- Ostali prihodi i primici.....	0,85%,
od čega:	
- Prihodi po posebnim propisima	0,15%
- Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države	0,58%
- Prihodi od prodaje imovine.....	0,02%
- Prihodi od imovine.....	0,01%
- Prihodi od donacija.....	0,02%
- Ostali prihodi.....	0,07%

Iz danog pregleda je vidljivo da strukturalno dominantno učešće u ukupnim prihodima i primicima, osim prihoda iz proračuna čine prihodi od vlastite djelatnosti, odnosno prihodi od prodaje proizvoda i robe, te pruženih usluga.

Osim naplaćenih Prihoda od vlastite djelatnosti (35,496.897 kn), kaznionice i zatvori su ostvarili i nenaplaćene, odnosno obračunate prihode (5,633.046 kn), odnosno ukupni prihodi iznose 41,129.943 kn. Navedeni prihodi odnose se prvenstveno na prihode ostvarene radom zatvorenika, a manjim dijelom na prihode od prehrane i smještaja.

Ostali prihodi i primici se najvećim dijelom odnose na prihode od Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna (3,087.735 kn) kao što su novčani poticaji Ministarstva poljoprivrede kaznionicama u Lepoglavi, Lipovici - Popovači, Požegi, Turopolju, Valturi i Zatvoru u Gospiću (2,780.256 kn), pomoći Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Odgojnom zavodu u Turopolju za projekt za Hrvatsku pismenosti (206.100 kn), te pomoći gradova, općina i županija (101.379 kn) Kaznionici u Lipovici-Popovači, Odgojnom zavodu u Turopolju, te zatvorima u Bjelovaru, Osijeku, Požegi i Splitu. Prihodi po posebnim propisima (771.059 kn), su od sufinanciranja troškova od strane zatvorenika prilikom nastavka obavljanja vlastite djelatnosti i prihoda ostvarenih nastavkom rada kod poslodavca, naplate štete od zatvorenika, refundacije iz proteklih godina i slično.

Struktura ukupnih rashoda je slijedeća:

1. Rashodi za zaposlene	67,50%
2. Materijalni rashodi	32,17%
3. Financijski rashodi	0,10%
4. Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	0,21%
5. Izdaci za financijsku imovinu i ostali izdaci u novcu	0,02%

Radi cjelovitijeg uvida u financijsko poslovanje kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, nastavno se daje usporedni prikaz osnovnih financijskih pokazatelja poslovanja u razdoblju od 2006. do 2012. godine.

Tabela 46. Nepodmirene dospjele obveze na teret Državnog proračuna

2006. g.	2007. g.	2008. g.	2009. g.	2010. g.	2011. g.	2012. g.
11,368.254	15,760.438	11,024.718	22,940.921	32,821.859	25,141.528	36.338.116

Tabela 47. Rezultati poslovanja iskazani po godišnjem obračunu

	2006. godina	2007. godina	2008. godina	2009. godina	2010. godina	2011. godina	2012. godina
Prihodi iz proračuna za zaposlene	297,608.817	329,100.695	377,586.950	401,395.573	387,950.875	400,401.413	385,228.074
Prihodi iz proračuna za tekuće rashode	83,466.952	87,237.286	123,560.353	100,919.211	116,081.900	138,527.424	107,306.405
Prihodi iz proračuna ukupno	381,075.769	416,337.981	501,147.303	502,314.784	504,032.775	538,928.837	492,534.479
Prihodi od vlastite djelatnosti	40,147.586	40,216.439	43,575.101	38,348.886	35,824.784	38,450.865	35,496.897
Ostali prihodi	5,855.286	5,590.225	5,941.322	4.864.819	5,973.441	5,471.844	4,535.047
UKUPNI PRIHODI	427,078.641	462,144.645	550,673.726	545,528.489	545,831.000	582,851.546	532,566.423
UKUPNI RASHODI	422,373.199	470,396.313	545,570.052	561,720.916	555,209.719	577,011.741	546,399.661
Višak prihoda	4,705.442		5,103.674			5,839.805	
Manjak prihoda		8,251.668		16,192.427	9,378.719		13,833.238
Manjak prihoda preneseni	26,937.247	22,229.002	30,480.670	25,376.994	41,559.195	50,988.828	45,076.809
Manjak prihoda za pokriće u slijedećem razdoblju	22,231.805	30,480.670	25,376.743	41,569.421	50,973.620	45,149.023	58,910.047

2. IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA

Za izvršavanje kaznenopravnih sankcija i mjera, u promatranom razdoblju, utrošeno je kako slijedi:

Tabela 48. Ukupni rashodi

Vrsta rashoda	ukupni rashodi (u kn)	učešće u ukupnim rashodima (u postocima)
1. Plaće	283,461.445	55,19
2. Ostali rashodi za zaposlene	9,292.651	1,81
3. Doprinosi na plaće	76,076.983	14,81
4. Službena putovanja	861.432	0,17
5. Naknade za prijevoz	16,395.743	3,19
6. Stručno usavršavanje	126.885	0,02
7. Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	4,636.011	0,90
8. Materijal i sirovine	39,963.888	7,78
9. Energija	31,993.511	6,23
10. Materijal i dijelovi za tek. i inv. održavanje	2,466.348	0,49
11. Sitni inventar i autogume	452.841	0,09
12. Službena radna i zaštitna odjeća i obuća	82.256	0,02
13. Usluge telefona, pošte i prijevoza	2,086.111	0,41
14. Usluge tek. i invest. održavanja	3,189.617	0,62
15. Usluge promidžbe i informiranja	285.654	0,06
16. Komunalne usluge	14,370.110	2,80
17. Zdravstvene i veterinarske usluge	16,552.533	3,22
18. Intelektualne i osobne usluge	1,957.453	0,38
19. Računalne usluge	426.561	0,08
20. Ostale usluge	409.337	0,08
21. Naknade za rad zatvorenika	6,985.877	1,36
22. Premije osiguranja	462.171	0,09
23. Reprezentacija	64.147	0,01
24. Ostali nespomenuti rashodi	805.604	0,16
25. Financijski rashodi	163.589	0,03
Ukupno:	513,568.758	100

Navedeni rashodi terete sredstva Državnog proračuna sa 98,39%, sredstva vlastite djelatnosti sa 1,41%, a ostale izvore sa 0,20%.

U odnosu na ukupne, prethodno navedene rashode, prosječni trošak po jednom zatvoreniku iznosi **280,69 kn dnevno** što je za 0,87% manje u odnosu na razdoblje siječanj – prosinac 2011. godine.

Uzimajući u obzir samo direktne troškove zatvorenika, prosječni dnevni trošak po jednom zatvoreniku iznosi **57,10 kn**, što je manje za 2,63% u odnosu na razdoblje siječanj - prosinac 2011. godine.

Nastavno dajemo prikaz po kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima.

Tabela 49. prosječni dnevni ukupni i direktni dnevni trošak po zatvoreniku

Red. broj	KAZNIONICA, ZATVOR ODNOSNO ODGOJNI ZAVOD	Prosječni dnevni ukupni trošak po 1 zatvoreniku	Indeks u odnosu na prosjeak	Prosječni direktni dnevni trošak po 1 zatvoreniku	Indeks u odnosu na prosjeak	Odnos:1 zaposlenik na xy zatvorenika
1.	Zatvorska bolnica u Zagrebu	596,04	212	116,57	204	1/0,93
2.	Kaznionica u Glini	235,05	84	51,81	91	1/1,98
3.	Kaznionica u Lepoglavi	297,32	106	64,85	114	1/1,75
4.	Kaznionica u Lipovici-Popovači	230,13	82	51,37	90	1/2,40
5.	Kaznionica u Požegi	405,70	145	72,41	127	1/1,26
6.	Kaznionica u Turopolju	417,66	149	52,74	92	1/1,15
7.	Odgojni zavod Turopolje	700,04	249	93,10	163	1/0,83
8.	Kaznionica u Valturi	340,03	121	44,35	78	1/1,17
9.	Zatvor u Bjelovaru	232,01	83	40,88	72	1/2,10
10.	Zatvor u Dubrovniku	247,94	88	38,00	67	1/1,88
11.	Zatvor u Gospiću	275,53	98	49,71	87	1/1,97
12.	Zatvor u Karlovcu	358,57	128	43,51	76	1/1,46
13.	Zatvor u Osijeku	218,58	78	42,35	74	1/2,34
14.	Zatvor u Požegi	260,50	93	42,47	74	1/2,00
15.	Zatvor u Puli	231,14	82	53,86	94	1/2,67
16.	Zatvor u Rijeci	259,07	92	55,06	96	1/2,18
17.	Zatvor u Sisku	276,98	99	46,42	81	1/1,70
18.	Zatvor u Splitu	251,42	89	49,04	86	1/2,30
19.	Kaznionica i zatvor u Šibeniku	259,94	93	53,25	93	1/2,14
20.	Zatvor u Varaždinu	237,38	85	49,13	86	1/2,33
21.	Zatvor u Zadru	286,82	102	47,04	82	1/1,74
22.	Zatvor u Zagrebu	211,83	75	58,26	102	1/2,76
	UKUPNO	280,69	100	57,10	100	1/1,88

Napominjemo da je iskazani prosječni dnevni trošak po zatvoreniku u kaznionicama u Požegi i Turopolju smanjen za prosječne troškove prehrane koji se odnose na zatvorenike i maloljetnike u Zatvoru u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju, odnosno za isti je iznos povećan prosječni dnevni trošak po zatvoreniku i maloljetniku u Zatvoru u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju. Korigirani su, također, i troškovi prehrane kod korisnika koji su bez naknade preuzeli prehrambene proizvode od drugih korisnika unutar zatvorskog sustava.

Struktura direktnih troškova zatvorenika je slijedeća:

- prehrana	36,39%,	odnosno	20,78 kn
- smještaj	34,09%,	odnosno	19,46 kn
- liječenje	16,21%,	odnosno	9,26 kn
- naknade za rad u režiji	6,60%,	odnosno	3,77 kn
- potrošni materijal	2,63%,	odnosno	1,50 kn
- preprate	2,45%,	odnosno	1,40 kn
- slob. aktiv. i izobrazba	0,23%,	odnosno	0,13 kn
- ostalo	1,40%,	odnosno	0,80 kn

Nastavno se daje usporedni trošak direktnog prosječnog dnevnog troška po zatvoreniku u razdoblju od 2006. do 2012. godine.

Tabela 50. Usporedni trošak direktnog prosječnog dnevnog troška po zatvoreniku u razdoblju od 2006. do 2012. godine

Direktni dnevni prosj. trošak po zatv.	2006.g.	2007.g.	2008.g.	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	% smanjenja/ povećanja 2012/2011.	% smanjenja/ povećanja 2012/2006.
Prehrana	18,81	18,36	21,70	22,02	20,31	21,44	20,78	- 3,08	+ 10,47
Smještaj	15,04	15,89	15,29	14,96	17,04	18,32	19,46	+ 6,22	+ 29,39
Liječenje	8,55	9,76	10,39	10,83	10,94	10,63	9,26	- 12,89	+ 8,30
Ostalo	9,26	9,31	9,51	8,53	8,14	8,25	7,60	- 7,88	- 17,93
UKUPNO	51,66	53,32	56,89	56,34	56,43	58,64	57,10	- 2,63	+ 10,53

PETI DIO - OSVRT UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV NA IZVJEŠĆE PUČKOG PRAVOBRANITELJA

Izvješće Pučkog pravobranitelja o radu za 2012. godinu objavljeno je u ožujku 2013. godine zbog čega se Uprava za zatvorski sustav na isto nije očitovala u vrijeme pripreme ovog Izvješća.

Kao i prethodnih godina, Pučki pravobranitelj je utvrdio da je tijekom 2012. godine zatvorski sustav, odnosno kaznena tijela i dalje prenapučen.

1. AKTIVNOSTI UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV NA POBOLJŠANJU UVJETA SMJEŠTAJA I SMANJENJU NEGATIVNIH POSLJEDICA PRENAPUČENOSTI

Kao što je uvodno rečeno, tijekom 2012. godine dovršen je niz aktivnosti koje su doprinijele kvaliteti realizacije ljudskih prava osoba kojima je oduzeta sloboda, a osobito:

1. U „Narodnim novinama“ – Međunarodni ugovori broj 8/2012. od 14.11.2012.g. objavljen je Zakon o potvrđivanju Okvirnog ugovora o zajmu broj F/P 1725 (2010) između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe za Projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu.
2. Uz izgradnju novog objekta u Kaznionici u Glini za smještaj 420 zatvorenika u zatvorenim uvjetima izdržavanja kazne zatvora, potpuno je obnovljen postojeći, odnosno stari smještajni objekt poznat pod nazivom „Internat“ koji je namijenjen za smještaj zatvorenika u poluotvorenim uvjetima unutar zatvorene kaznionice čime se omogućava kvalitetnija reklasifikacija zatvorenika. Odlukom pomoćnika ministra Uprave za zatvorski sustav od 14. studenog 2012.g. koja se primjenjuje od 1. prosinca 2012.g. u navedenom je objektu osnovan odjel za izvršavanje kazne zatvora u poluotvorenim uvjetima.
3. Istodobno je potpuno obnovljen još jedan objekt unutar Kaznionice u Glini za potrebe prijama posjeta zatvorenicima.
4. U Zatvoru u Bjelovaru su u tijekom 2012. godine započele aktivnosti za potrebe rekonstrukcije dijela objekta u kojem je smješten zatvor i koje će rezultirati dodatnim prostorom za smještaj petnaest zatvorenika, adekvatnim prostorijama za pohranu arhivske građe, kao i poboljšanim prostorom kuhinje u kojoj se pripremaju obroci za zatvorenike s pratećim prostorijama za pripremu namirnica i skladištem. Vrijednost investicije je oko 500.000,00 kuna.
5. Uprava za zatvorski sustav je uvrštena u IPA TAIB 2012-2013 projekt pod nazivom PODRŠKA ZATVORSKOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE s predviđenim sredstvima od 4,69 milijuna eura i općim ciljem povećanja profesionalnih i upravljačkih vještina Uprave za zatvorski sustav te podrškom primjeni Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljni sloboda u zatvorskim sustavima.

Svrhe projekta su:

- 5.a Unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta i doživotnog obrazovanja zaposlenika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa,
- 5.b Unaprjeđenje životnog okruženja u svrhe rehabilitacije maloljetnika u Odgojnom zavodu u Turopolju i
- 5.c Informatizacija Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

Početak realizacije projekata Dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu te IPA TAIB 2012-2013-podrška zatvorskom sustavu Republike Hrvatske očekuje se tijekom 2013. godine. U državnom proračunu za 2013. godinu osigurano je 600.000,00 kuna za izgradnju lifta u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu. Realizacijom navedenih projekata biti će ispunjeni nalozi Ustavnog suda Republike Hrvatske (U-III/4182/2008.) u odnosu na prilagodbu kapaciteta Zatvora u Zagrebu potrebama smještaja istražnih zatvorenika sukladno standardima Vijeća Europe i praksi Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu koji za zatvorenike neće biti ponižavajući kao i u odnosu na omogućavanje nesmetanog kretanja osoba s invaliditetom (U-III/64744/2009.)

U međuvremenu je tijekom 2012. godine nastavljeno s aktivnostima u svrhu smanjenja negativnog učinka prenapučenosti koja je pojava karakteristična isključivo za zatvorene uvjete izdržavanja kazne zatvora, a ublažava se:

- povećanjem raznovrsnosti tretmanskog sadržaja i broja zatvorenika koji su obuhvaćeni tim aktivnostima,
- premještanjem zatvorenika u blaže uvjete izvršavanja kazne zatvora,
- intenziviranjem održavanja svih prostora u kojima borave i rade zatvorenici.

Doprinos kvaliteti poduzetih aktivnosti na smanjenju pojave prenapučenosti u kaznenim tijelima zatvorenog tipa daju Okvirna mjerila za predlaganje kaznionice ili zatvora u kojoj će zatvorenik nastaviti izdržavati kaznu zatvora nakon provedenog postupka stručne obrade u Centru za dijagnostiku, koji se postupak primjenjuje na sve zatvorenike osuđene na kazne zatvora dulju od 6 mjeseci i na zatvorenike kojima je ne izdržani dio kazne na koju su osuđeni dulji od 6 mjeseci.

Uvažavajući apsolutnu zabranu mučenja, neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, poduzimaju se najveći napori u svrhu osiguravanja realizacije prava zatvorenika na smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima, kvalitetnu i dostatnu prehranu te što dulji boravak zatvorenika izvan soba za smještaj, odnosno ćelija uz omogućavanje primjerenih sadržaja za organizirano korištenje slobodnog vremena ali uzimajući u obzir potrebe koje proizlaze iz procjene rizičnosti svakog pojedinog zatvorenika te posljedično sigurnosti kaznenih tijela i društvene zajednice.

2. PRUŽANJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ZATVORENICIMA

U travnju 2012. godine započele su intenzivne zajedničke aktivnosti Ministarstva pravosuđa i Ministarstva zdravlja u odnosu na izmjenu postojećeg zakonodavnog okvira sa svrhom adekvatnog pružanja zdravstvene skrbi svim zatvorenicima koji se nalaze u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima Uprave za zatvorski sustav bez obzira na njihov kaznenopravni status.

Pružanje zdravstvene skrbi osobama koje se nalaze u kaznenim tijelima obavljaju liječnici i drugi zdravstveni radnici primljeni u državnu službu temeljem natječaja, pri čemu je uočen manjak interesa za rad u kaznenim tijelima uslijed čega nije moguće organizirati adekvatno pružanje zdravstvene zaštite, odnosno liječenje zatvorenika, a osobito psihijatrijsko liječenje koje je nužno provoditi u situacijama kada je počinitelju kaznenog djela uz kaznu zatvora izrečena sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja.

Postojeći Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju i prateći provedbeni propisi ne omogućavaju liječenje zatvorenika – korisnika prava iz obveznog (i dopunskog) zdravstvenog osiguranja na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, kao niti mogućnost zatvorenika koji nemaju obvezno zdravstveno osiguranje ili izgube status osiguranika tijekom izdržavanja kazne zatvora, odnosno mjere istražnog zatvora da isto ostvare prema propisima socijalne skrbi.

Uz navedeno potrebno je istaći da troškovi liječenja zatvorenika terete državni proračun na razdjelu ovog Ministarstva - glavi Uprave za zatvorski sustav, bez obzira da li je pacijent nositelj prava na zdravstveno osiguranje ili nije.

Troškovi zdravstvene zaštite zatvorenika koji nemaju zdravstveno osiguranje terete državni proračun na razdjelu ovog Ministarstva - glavi Uprave za zatvorski sustav na što se u prosjeku godišnje potroši oko 20.000.000,00 kuna, a vjerojatno postoji mogućnost za zakonsko rješenje po kojem bi zdravstveno osiguranje imali za sada neosigurani zatvorenici. Ujedno je od Ministarstva zdravlja zamoljeno postupanje u skladu s ovlastima za provođenje nadzornih aktivnosti iz članka 18. stavka 7. Zakona o izvršavanju kazne zatvora kako bi se uspostavio i djelotvorno proveo nadzor nad kvalitetom zdravstvene zaštite za osobe kojima je oduzeta sloboda u cijelom zatvorskom sustavu. Po izvješću o utvrđenom stanju bit će poduzete odgovarajuće mjere.

Unatoč opisanom nedostatku dovoljnog broja službenika zdravstvene struke u zatvorskom sustavu tijekom 2012. godine svim zatvorenicima pružena je odgovarajuća zdravstvena zaštita.

Razina skrbi, mjere i aktivnosti zdravstvene zaštite kvalitetom i opsegom usklađena je sa propisima u javnom zdravstvu za osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Sukladno ugovoru s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, zatvorenici koji imaju važeće zdravstveno osiguranje mogu se liječiti i kod liječnika u javnom zdravstvu u ambulantama u sjedištu kaznionica i zatvora. Zatvorenicima se propisuju lijekovi s osnovne liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u okviru prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Posebna zdravstvena skrb posvećuje se rizičnim skupinama zatvorenika oboljelim od hepatitisa C na način da je zainteresiranim zatvorenicima omogućena dijagnostika, a poslije i liječenje virusnog hepatitisa C na isti način i pod jednakim uvjetima kao bolesnicima koji se nalaze na slobodi.

Liječnički pregledi zatvorenika i maloljetnika u pravilu se obavljaju bez nazočnosti službenika osiguranja, a u njegovoj nazočnosti samo u slučajevima kada to izričito zahtijeva liječnik.

Provođenje sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja provodi se u skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora na način da se svi zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja upućuju na izvršavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu. Tijekom izvršavanja sigurnosne mjere i napretka u liječenju zatvorenika odgovarajući stručni tim ocjenjuje jesu li ispunjeni svi uvjeti za nastavak izvršavanja mjere u ambulantnim uvjetima. Na temelju odluke tima zatvorenici se upućuju na daljnje izvršavanje kazne i liječenje u odgovarajuću kaznionicu i zatvor vodeći računa o zdravstvenim, kriminološkim i socijalnim osobitostima svakog zatvorenika. I nakon premještaja zatvorenika iz Zatvorske bolnice, psihijatri Zatvorske bolnice skrbe o psihičkom zdravlju zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja. Modalitet ambulantnog liječenja zatvorenika kao i učestalost i opseg psihijatrijskih pregleda i tretmana određuje se za svakog zatvorenika pojedinačno.

3.TRETMAN ZATVORENIKA

Kontinuirano se poduzimaju mjere za povećanje broja službenika tretmana i osiguranje uvjeta za njihov učinkovit rad čime se u značajnoj mjeri postiže svrha izvršavanja kazne zatvora, a uz to se smanjuju negativni učinci prenapučenosti u kaznionicama i zatvorima.

Postojeća praksa odobravanja duljine boravka na otvorenom prostoru kaznionice, odnosno zatvora od najmanje dva sata dnevno posljedica je prenapučenosti kaznionica i zatvora pri čemu se nastoji svim zatvorenicima omogućiti zajamčeno pravo boravka na svježem zraku. U manje prenapučenim zatvorima i kaznionicama, zatvorenici borave na otvorenom prostoru kaznenog tijela znatno dulje od najmanje dva sata dnevno baveći se sportskim aktivnostima.

Primjenjujući načelo individualizacije izvršavanja kazne zatvora, zatvorenicima se omogućavaju češće i dulje posjete, osobito kada su u pitanju posjete maloljetne djece, vodeći računa da razina prava na posjetu ostalih zatvorenika ne bude ugrožena.

4.KORIŠTENJE PRAVNIH SREDSTAVA

Zakonitost postupanja i ostvarivanja prava pritvorenika i zatvorenika u istražnom zatvoru nadzire predsjednik suda, odnosno sudac kojeg on ovlasti. Ovi nadzori obavljaju se jedanput tjedno, a zatvorenici u istražnom zatvoru mogu iznijeti svoje pritužbe na postupanje službenog osoblja bez nazočnosti zatvorskog osoblja.

U kaznionicama i zatvorima zatvorenicima je omogućeno korištenje propisa koji se odnose na izvršavanje kazne zatvora i mjere istražnog zatvora kako bi bili upoznati sa svojim pravima i instrumentima za njihovu zaštitu.

Uprava za zatvorski sustav obavlja poslove prikupljanja i pripreme potrebne dokumentacije za postupanje po molbama zatvorenika-stranih državljana za premještaj na daljnje izdržavanje kazne zatvora na koju su osuđeni u Republici Hrvatskoj u njihove domicilne države. Daljnji postupak obrade podnesenih molbi zatvorenika u nadležnosti je Uprave za Europsku uniju i međunarodnu suradnju Ministarstva pravosuđa, nadležnih sudova te Državnog odvjetništva Republike Hrvatske u skladu s prethodno navedenim međunarodnim ugovorima i Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima zbog čega je rješavanje molbi zatvorenika u predmetima transfera u velikom broju slučajeva dugotrajno.

U posljednjem kvartalu 2012. godine, a osobito tijekom studenog i prosinca smanjen je ionako dugogodišnji nedostatan broj izvršitelja u Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav zbog prestanka državne službe službenika po različitim osnovama. Navedeno je za posljedicu imalo izrazito povećanje opsega poslova koji su bili preraspodijeljeni na vrlo mali broj izvršitelja zbog dugotrajnosti postupka prijema u državnu službu novih izvršitelja kao i zbog zabrane zapošljavanja u državnoj službi do mjere u kojoj nije bilo moguće obavljanje poslova u propisanim rokovima.

ŠESTI DIO - SURADNJA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU SA ZATVORSKIM SUSTAVOM

Osnovna primjedba Ureda Pravobraniteljice za djecu vezana je uz stanje u Odgojnom zavodu u Turopolju, a odnosi se na izoliranost samog zavoda (smještaj u izoliranom području u šumi) te na i nadalje neprimjerene smještajne uvjete.

Unatoč primjedbi, uočavaju se i pozitivni pomaci (obnova sanitarnih čvorova, adaptacija blagovaonice, nova kuhinja, a u planu je i obnova sportske dvorane), obrazovne aktivnosti, provedba posebnih programa te organizacija slobodnih aktivnosti (radionice slobodnih aktivnosti te organizacija kulturnih, sportskih i drugih manifestacija).

Upućuje na potrebu daljnjeg zapošljavanja stručnog kadra radi bolje organizacije odgojnog rada i radi kvalitetnije provedbe psihosocijalnog tretmana.

Po pitanju Odgojnog zavoda u Požegi izvješće je pozitivno, ističu se dobri smještani i higijenski uvjeti, organizirano obrazovanje i slobodne aktivnosti te dobri preduvjeti za kvalitetan odgojni rad.

U Kaznionici u Požegi u odnosu na odjel maloljetničkog zatvora konstatirana je prostorna skučenost, nedostatak stručnog osoblja i problemi organizacije obrazovanja maloljetnika.

U svim kaznionicama i zatvorima uređeni su prostori za posjete malodobne djece roditelju i opremljeni namještajem prilagođenim djeci te igračkama, likovnim i pisaćim materijalima, slikovnicama i sl. U pojedinim kaznenim tijelima u skladu s mogućnostima osmišljen je i vanjski prostor za djecu koja su u posjeti roditelju.

Sukladno preporuci Pravobraniteljice za djecu sva kaznena tijela prigodno su u skladu sa svojim mogućnostima obilježila Europski tjedan djece čiji su roditelji u zatvoru. Renovirali su se prostori namijenjeni za posjete djece, poticao se kontakt roditelja s djecom, organizirala su se druženja te radionice s različitim sadržajima: izrađivale su se prigodne razglednice za djecu, organizirane su glazbene, likovne i dramske radionice u kojima su sudjelovali roditelji i djeca.

U svim kaznenim tijelima, u okviru provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora provodi se savjetodavni rad sa zatvorenicima koji su roditelji maloljetne djece kroz program Odgovorno roditeljstvo. U cilju održavanja i poboljšanja odnosa u obitelji ostvaruju se kontakti sa članovima obitelji, a u slučajevima kad se radi o značajnije poremećenim odnosima ili se kod djece zamjećuju određene poteškoće, obitelji se preporuča traženje pomoći od centara za socijalnu skrb, Obiteljskog centra ili dječjeg psihologa.

Tijekom 2012. godine program „Odgovorno roditeljstvo“ je proveden u Kaznionicama u Glini i Lepoglavi te Kaznionici i zatvoru u Šibeniku kao i u Zatvorima u Splitu i Zagrebu.

Zbog izmjena odredbi Zakona o socijalnoj skrbi koje se odnose na nove obveze i javne ovlasti obiteljskih centara, isti s postojećim kadrovskim i materijalnim kapacitetima nisu u mogućnosti dalje provoditi program. Radi potrebe za daljnjim provođenjem navedenog programa razmotrene su mogućnosti njegovog provođenja u kaznenim tijelima od strane službenika zatvora i kaznionica uz podršku i organizaciju Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav.

U Kaznionici u Požegi je za žene-rodilje ustrojen odjel za rodilje formiran 1985. godine, jedinstven u zatvorskom sustavu Hrvatske. Na ovom odjelu borave 6 tjedana prije i nakon poroda rodilje zatvorenice i maloljetnice zajedno s djetetom do njegove treće godine života ili

do otpusta kad se radi o kraćoj kazni. Ovisno o želji majke djeteta se može uključiti u lokalnu predškolsku ustanovu, a centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu majke nadzire razvoj i dobrobit djeteta. Tijekom 2011. godine u ovome odjelu su boravile roditelje sa svojom djecom i to četiri zatvorenice i tri maloljetnice. Na dan 31. prosinca 2011. godine na Odjelu za roditelje boravile su dvije maloljetnice i dvije zatvorenice sa svojom djecom.

SEDMI DIO – AKTIVNOSTI NA PROVEDBI AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE ZATVORSKOG SUSTAVA 2011.-2014.

Aktivnosti na provedi Akcijskog plana za unaprjeđenje zatvorskog sustava tijekom 2012. godine navedene su u uvodnom dijelu ovog Izvješća zbog čega se na ovom mjestu daje sažetak kako slijedi:

1. U „Narodnim novinama“ – Međunarodni ugovori broj 8/2012. od 14.11.2012.g. objavljen je Zakon o potvrđivanju Okvirnog ugovora o zajmu broj F/P 1725 (2010) između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe za Projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu.
2. Uz izgradnju novog objekta u Kaznionici u Glini za smještaj 420 zatvorenika u zatvorenim uvjetima izdržavanja kazne zatvora, potpuno je obnovljen postojeći, odnosno stari smještajni objekt poznat pod nazivom „Internat“ koji je namijenjen za smještaj zatvorenika u poluotvorenim uvjetima unutar zatvorene kaznionice čime se omogućava kvalitetnija reklasifikacija zatvorenika. Odlukom pomoćnika ministra Uprave za zatvorski sustav od 14. studenog 2012.g. koja se primjenjuje od 1. prosinca 2012.g. u navedenom je objektu osnovan odjel za izvršavanje kazne zatvora u poluotvorenim uvjetima.
3. Istodobno je potpuno obnovljen još jedan objekt unutar Kaznionice u Glini za potrebe prijama posjeta zatvorenicima.
4. U Zatvoru u Bjelovaru su u tijekom 2012. godine započele aktivnosti za potrebe rekonstrukcije dijela objekta u kojem je smješten zatvor i koje će rezultirati dodatnim prostorom za smještaj petnaest zatvorenika, adekvatnim prostorijama za pohranu arhivske građe, kao i poboljšanim prostorom kuhinje u kojoj se pripremaju obroci za zatvorenike s pratećim prostorijama za pripremu namirnica i skladištem. Vrijednost investicije je oko 500.000,00 kuna.
5. Uprava za zatvorski sustav je uvrštena u IPA TAIB 2012-2013 projekt pod nazivom PODRŠKA ZATVORSKOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE s predviđenim sredstvima od 4,69 milijuna eura i općim ciljem povećanja profesionalnih i upravljačkih vještina Uprave za zatvorski sustav te podrškom primjeni Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljni sloboda u zatvorskim sustavima.

Svrhe projekta su:

- 5.a Unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta i doživotnog obrazovanja zaposlenika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa,
- 5.b Unaprjeđenje životnog okruženja u svrhe rehabilitacije maloljetnika u Odgojnom zavodu u Turopolju i
- 5.c Informatizacija Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

POPIS SLIKA:

Slika 1. Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav.....	5
Slika 2. Prikaz broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta na 31.12. od 2003. do 2012. godine.....	9
Slika 3. Prikaz popunjenosti u % na dan 31. 12. 2012. godine.....	10
Slika 4. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja na dan 31.12.....	17
Slika 5. Zatvorenici u istražnom zatvoru na dan 31. 12. od 2010. do 2012. godine.....	20
Slika 6. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku prema vrsti kazne na dan 31.12.2012.	25
Slika 7. Svi zdravstveni pregledi u kaznenim tijelima i specijalistički pregledi zatvorenika izvan kaznenih tijela	32
Slika 8. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u obrazovanje	34
Slika 9. Zloupotreba pogodnosti izvan kaznenog tijela.....	49
Slika 10. Broj odobrenih premještaja zatvorenika u 2012.godini	50
Slika 11. Uvjetni otpust po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust.....	51
Slika 12. Uvjetni otpust po odluci upravitelja kaznionice/zatvora	52
Slika 13. Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika	53
Slika 14. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi zatvorenika na rješenja suca izvršenja	53
Slika 15. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi upravitelja na rješenja suca izvršenja	53
Slika 16. Odnos broja zatvorenika i pravosudnih policajaca	55
Slika 17. Kretanje broja službenika pravosudne policije.....	56
Slika 18. Napad zatvorenika na službenike.....	56
Slika 19. Primjena sredstava prisile	57
Slika 20. Vrste primijenjenih sredstava prisile.....	57
Slika 21. Vrsta i broj primijenjenih sredstava prisile u skladu sa zakonskim propisima.....	58
Slika 22. Razlozi primjene sredstava prisile	58
Slika 23. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti.....	59
Slika 24. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti prema vrsti.....	59
Slika 25. Ukupni broj testiranja zatvorenika na alkohol i droge	60
Slika 26. Ukupan broj testiranja na alkohol	60
Slika 27. Ukupan broj testiranja na drogu	61
Slika 28. Broj pokušaja samoubojstava.....	61
Slika 29. Broj samoubojstava i smrti.....	61
Slika 30. Broj pokušaja bijega	62
Slika 31. Broj bjegovi iz zatvorenih uvjeta i bjegova tijekom sprovođenja.....	63
Slika 32. Broj udaljenja iz poluotvorenih uvjeta	63
Slika 33. Broj udaljenja iz otvorenih uvjeta.....	64
Slika 34. Broj udaljenja ne povratkom s pogodnosti izlaza i ne povratkom s prekida kazne.....	64
Slika 35. Broj pokrenutih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika.....	65
Slika 36. Broj pokrenutih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika	66
Slika 37. Ukupno predloženih postupaka za prijestupe zatvorenika u istražnom zatvoru.....	67
Slika 38. Ukupno pokrenutih postupaka za prijestupi maloljetnika	68

Slika 39. Ukupni broj samoozljeđivanja zatvorenika	68
Slika 40. Razlozi samoozljeđivanja	69
Slika 41. Odbijanje zatvorske hrane	69
Slika 42. Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne	69
Slika 43. Tjelesni sukobi između zatvorenika	70
Slika 44. Broj sprovođenja i broj angažiranih pravosudnih policajaca	70
Slika 45. . Ukupni broj hospitaliziranih zatvorenika i ukupni broj dana hospitalizacije u vanjskim bolnicama	71
Slika 46. Broj temeljitih pretraga prostorija i zatvorenika	72
Slika 47. Ukupni broj pronađenih tableta	73
Slika 48. Broj zatvorenika koji su imali posjete	73
Slika 49. Ukupan broj posjetitelja	73
Slika 50. Broj primljenih paketa	75
Slika 51. Broj primljenih pisama	75
Slika 52. Broj telefonskih razgovora zatvorenika	75
Slika 53. Ukupan broj službenika	78
Slika 54. Službenici odjela tretmana	79
Slika 55. Službenici odjela osiguranja	80
Slika 56. Službenici odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	80
Slika 57. Službenici odjela zdravstvene zaštite zatvorenika	80
Slika 58. Prekovremeni rad	81
Slika 59. Omjer prekovremenog rada	81
Slika 60. Bolovanja službenika	83
Slika 61. Žalbe odboru za državnu službu	84
Slika 62. Prestanak državne službe	85
Slika 63. Teške povrede službene dužnosti	85

POPIS TABLICA:

Tabela 1. Kretanje svih kategorija zatvorenika u 2012. godini.....	13
Tabela 2. Zatvorenici s izrečenim sigurnosnim mjerama na dan 31.12.2012. godine	15
Tabela 3. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2012.....	15
Tabela 4. Zatvorenici obzirom na duljinu kazne zatvora na dan 31. 12. 2012. godine.....	16
Tabela 5. Struktura zatvorenika obzirom na stupanj naobrazbe na dan 31. 12 2012.	16
Tabela 6. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31.12.2012. godine.....	17
Tabela 7. Zatvorenici na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora obzirom na dob na dan 31.12.2012. godine	18
Tabela 8. Zatvorenici na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora obzirom na duljinu izrečene kazne na dan 31.12.2012 godine.....	19
Tabela 9. Zatvorenici na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2012 godine	19
Tabela 10. Zatvorenici na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora obzirom na stupanj obrazovanja na dan 31.12.2012. godine.....	19
Tabela 11. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela na dan 31.12.2012.	20
Tabela 12. Zatvorenici obzirom na duljinu istražnog zatvora na dan 31. 12. 2012. godine	21
Tabela 13. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31.12.2012. godine.....	21
Tabela 14. Struktura maloljetnih zatvorenika na izvršavanju mjere istražnog zatvora obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2012	22
Tabela 15. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere obzirom na dob, na dan 31.12.2012.....	23
Tabela 16. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere obzirom na vrstu kaznenih djela, na dan 31.12.2012. godine	23
Tabela 17. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere obzirom na stupanj obrazovanja, na dan 31.12.2012. godine	24
Tabela 18. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku obzirom na vrstu izrečene kazne na dan 31.12.2012. godine	25
Tabela 19. Zatvorenici-ovisnici prema vrstama droge.....	26
Tabela 20. Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol.....	27
Tabela 21. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2012. godine	28
Tabela 22. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije.....	29
Tabela 23. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije.....	29
Tabela 24. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je tijekom izdržavanja kazne zatvora	29
Tabela 25. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je tijekom izdržavanja kazne zatvora	29
Tabela 26. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na dob i kaznenopravni status.....	30
Tabela 27. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na vrstu kaznenog djela.....	31
Tabela 28. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u različite oblike izobrazbe tijekom 2012. godine	35
Tabela 29. Radni angažman zatvorenika	35
Tabela 30. Radno angažirani zatvorenici od 2006. do 2012. po kaznenim tijelima.....	37
Tabela 31. Radno angažirani zatvorenici od 2006. do 2012. po mjestu rada.....	38

Tabela 32. Broj i vrsta aktivnosti slobodnog vremena zatvorenika i maloljetnika tijekom 2012. godine	38
Tabela 33. Broj zatvorenika uključenih u posebne programe tretmana.....	40
Tabela 34. Broj zatvorenika uključenih u edukativno razvojne programe.....	40
Tabela 35. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u posebni program tretmana ovisnosti o alkoholu	41
Tabela 36. Broj zatvorenika ovisnika o drogama uključenih u posebni program.....	42
Tabela 37. Pogodnosti i njihova zlouporaba tijekom 2012.godine	48
Tabela 38. Zatvorenici premješteni na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2012. godine	51
Tabela 39. Lakši stegovni prijestupi zatvorenika tijekom 2012. godine.....	66
Tabela 40. Teži stegovni prijestupi zatvorenika tijekom 2012. godine.....	66
Tabela 41. Stegovni prijestupi istražnih zatvorenika tijekom 2012. godine.....	67
Tabela 42. Pronađene nedopuštene stvari i tvari.....	72
Tabela 43. Nadzori tijekom 2012. godine	77
Tabela 44. Službenici i namještenici prema ustrojstvenim jedinicama na dan 31.12.2012.	78
Tabela 45. Službenici i namještenici prema dobi, spolu i radnom stažu na dan 31.12.2012.	79
Tabela 46. Nepodmirene dospjele obveze na teret Državnog proračuna	88
Tabela 47. Rezultati poslovanja iskazani po godišnjem obračunu.....	88
Tabela 48. Ukupni rashodi	89
Tabela 49. prosječni dnevni ukupni i direktni dnevni trošak po zatvoreniku	90
Tabela 50. Usporedni trošak direktnog prosječnog dnevnog troška po zatvoreniku u razdoblju od 2006. do 2012. godine	91